

**LOKALNA STRATEGIA
ROZWOJU
na lata 2009-2015
DLA OBSZARU
LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA
„BĄDZMY RAZEM”**

Krzysztof S. Cichocki

Warszawa, grudzień, 2008 r.

**Lokalna Strategia Rozwoju dla Lokalnej Grupy Działania” Bądźmy Razem”,
na obszarze gmin: KORYTNICA, ŁOCHÓW i STOCZEK**

Spis treści

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ STRATEGII.....	4
I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data rejestracji w sądzie	4
I.2. Sposób rozszerzania składu LGD o kolejnych partnerów	4
I.3. Charakterystyka członków LGD i jej partnerów oraz struktura organów LGD.....	5
II. OPIS I DIAGNOZA OBSZARU OBJĘTEGO LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU .	10
II.1. Charakterystyka obszaru.....	10
II.1.1. Zasięg terytorialny i uwarunkowania geograficzne	10
II.1.2. Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe oraz naturalne zasoby turystyczne	12
II.1.3. Uwarunkowania kulturowe	14
II.1.4. Uwarunkowania historyczne	17
II.2. Potencjał demograficzny i gospodarczy	19
II.2.1. Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar objęty strategią.....	19
II.3. Gospodarka lokalna	21
II.4. Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej	23
II.4.1. Infrastruktura społeczna.....	23
II.4.2. Infrastruktura techniczna	23
II.5. Potencjał rekreacyjny i turystyczny obszaru LGD.....	26
III. Analiza SWOT OBSZARU OBJĘTEGO LOKALNĄ STRATEGIĄ DZIAŁANIA.....	27
III.1. Analiza SWOT obszaru Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem”	27
III.2. Opis procesu ustalania potrzeb obszaru LGD i analizy SWOT	30
IV. MISJA, WIZJA i CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „Bądźmy Razem”	30
IV.1. MISJA, WIZJA i CELE OGÓLNE	30
IV.2. CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA	31
V. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR	34
Specyfika obszaru	34
VI. ZGODNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ, CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH ORAZ KATEGORII DZIAŁAŃ PROW	34
VII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.....	47
VIII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR.....	48
IX. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, PROCEDURY ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNIEĆ ORGANU DECYZYJNEGO.....	48
IX.1. Procedura oceny zgodności i wyboru operacji	48
IX.2. Procedura wyboru projektów	49
IX.3. Procedura odwoławcza	50
IX.4. Kryteria wyboru projektów	50
X. BUDŻET NA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU; LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „BĄDŹMY RAZEM”	51
X.1. Proces ustalania budżetu	51
X.2. Budżet Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” na lata 2009-2015	54
XI. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR.....	57
XII. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR	59
XII.1. Informowanie o LSR	59

XII.2 Aktualizacja LSR	59
XIII. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ	60
XIV. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR	60
XIV.1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)	60
XIV.2. Strategia Rozwoju Powiatu Węgrowskiego do roku 2015	61
XV. PLANOWANE DZIAŁANIA, PRZEDSIĘWZIĘCIA LUB OPERACJE REALIZOWANE PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR.....	64
XVI. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH	64
XVII. INFORMACJA O DOŁĄCZANYCH ZAŁĄCZNIKACH.....	65
XVII. 1. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego	65
XVII. 2. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji	67
XVII. 3. Załączniki nr 1 i 2 do Regulaminu Rady LGD dotyczące zgodności operacji z LSR oraz Karty oceny operacji.	70

I. CHARAKTERYSTYKA LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA JAKO JEDNOSTKI ODPOWIEDZIALNEJ ZA REALIZACJĘ STRATEGII

I.1. Nazwa i status prawny LGD oraz data rejestracji w sądzie

Nazwa – Stowarzyszenie – Lokalna Grupa Działania „Bądźmy Razem”

Status prawny – stowarzyszenie

Data rejestracji - 29 sierpnia 2008r. Sąd Rejonowy dla M.St. Warszawy w Warszawie, XIV Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego

Numer KRS: 0000312685

Gminy wchodzące w skład LGD – Gmina Łochów, Gmina Korytnica, Gmina Stoczek.

Lokalna Grupa Działania „Bądźmy Razem” powstała z inicjatywy samorządów lokalnych: Gminy Łochów, Korytnica i Stoczek a także innych członków założycieli, którzy na zaproszenie samorządów podpisali deklaracje powołania do życia stowarzyszenia (lista obecności na spotkaniu założycielskim w załączeniu).

Celem Związku jest propagowanie zasad zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, m.in. poprzez opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju i wspieranie działań na rzecz jej realizacji, promocję obszarów wiejskich, mobilizowanie ludności do aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich oraz upowszechnienie i wymiana informacji o inicjatywach związanych z aktywnością ludności na obszarach wiejskich.

Cele, o których mowa, obejmują m.in. wykonywanie zadań w zakresie:

1. zrównoważonego rozwoju obszaru obejmującego Gminy Łochów, Korytnica i Stoczek,
2. rozwoju obszarów wiejskich oraz sprawniejszego wykorzystanie ich potencjału,
3. poprawy konkurencyjności obszarów wiejskich jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców tych terenów oraz potencjalnych przedsiębiorców,
4. aktywizacji oraz współpracy lokalnych środowisk w wymiarze społecznym i materialnym,
5. ochrony dziedzictwa kulturowego, odbudowy i kultywowania lokalnych tradycji,
6. propagowania ochrony środowiska naturalnego.

I.2. Sposób rozszerzania składu LGD o kolejnych partnerów

Statut stowarzyszenia stanowi, że rozszerzenie składu LGD o kolejnych partnerów może nastąpić poprzez złożenie deklaracji członkowskiej do Zarządu (rozdz. III, § 11-13 Statutu). Rozdz. III, § 11-13 mają brzmienie:

R O Z D Z I A Ł III Członkowie Stowarzyszenia, ich prawa i obowiązki

§ 11.

Członkowie Stowarzyszenia dzielą się na:

1. członków zwyczajnych
2. członków honorowych.

§12.

Członkiem zwyczajnym może być osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych, będąca obywatelem polskim lub cudzoziemcem oraz osoba prawna działająca poprzez swoich przedstawicieli, w tym jednostki samorządu terytorialnego i która złożyła deklarację przystąpienia do Stowarzyszenia, popierania jego celów i podejmowania działań dla ich realizacji.

§ 13.

Przyjęcie nowych członków zwyczajnych dokonuje Zarząd, uchwałą podjętą zwykłą większością głosów w czasie pierwszego posiedzenia od chwili złożenia pisemnej deklaracji członkowskiej.

LGD „Bądźmy Razem” planuje rozszerzenie składu LGD. Takowe, od dnia założenia w dniu 18.06.2008r., jeszcze nie nastąpiło. Gmina Sadowne wyraziła zainteresowanie wstąpieniem do stowarzyszenia, lecz jeszcze nie złożyła deklaracji. Po jej złożeniu zostanie przyjęta odpowiednia uchwała Zarządu.

Jak wskazuje lista członków założycieli, która jest równoznaczna z listą członków zwyczajnych stowarzyszenie zrzesza 56 członków. Są to przedstawiciele samorządów, jednostek budżetowych, szkół, jednostek kultury, a także lokalnych stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz ludności wiejskiej nie zrzeszonej – rady sołeckie, koła gospodyń wiejskich, czy osoby fizyczne, które chcą działać na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. Warto podkreślić, że zainteresowanie członkostwem w stowarzyszeniu jest duże. Zarząd LGD „Bądźmy Razem” poprzez akcję promocyjną przedstawia zakres problemów, którymi LGD się zajmuje i jakie ma to znaczenie dla społeczności lokalnej.

1.3. Charakterystyka członków LGD i jej partnerów oraz struktura organów LGD

Liczba członków LGD wynosi 51, osób prawnych - 16 i osób fizycznych - 35.

Osób reprezentujących sektor publiczny jest 9 , sektor społeczny jest 31 a sektor gospodarczy - 11.

Osoby prawne:

Lp.	Nazwa osoby prawnej	Sektor reprezentowany
1.	Gmina Łochów	Sektor publiczny
2.	Biblioteka Publiczna w Łochowie	Sektor publiczny
3.	Ludowy Klub Sportowy w Ostrówku	Sektor społeczny
4.	Dom Kultury w Łochowie	Sektor publiczny
5.	Zakład Gospodarki Komunalnej w Łochowie	Sektor publiczny
6.	Łochowskie Towarzystwo Przyjaciół Nauki i Sztuk „CD”	Sektor społeczny
7.	Parafia Rzymsko-Katolicka w Budziskach	Sektor społeczny
8.	Stowarzyszenie Rodziców i Nauczycieli na Rzecz Pomocy Szkołom „OLIMPIA”	Sektor społeczny
9.	Gmina Korytnica	Sektor publiczny
10.	STOWARZYSZENIE ROZWOJU WSI BRZUZA	Sektor społeczny
11.	Nadleśnictwo Łochów	Sektor gospodarczy
12.	Gmina Stoczek	Sektor publiczny
13.	Gminna Biblioteka Publiczna w Korytnicy	Sektor publiczny
14.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Stoczek	Sektor społeczny
15.	Szkoła Podstawowa w Korytnicy	Sektor publiczny
16.	Szkoła Podstawowa w Pniwniku	Sektor publiczny

Osoby fizyczne:

Lp.	Imię i Nazwisko	Gmina	Sektor reprezentowany
1.	Marek Cendrowski	Łochów	Sektor społeczny
2.	Mirosław Miciukiewicz	Łochów	Sektor gospodarczy

3.	Henryk Kiełek	Stoczek	Sektor gospodarczy
4.	Jadwiga Maguza	Łochów	Sektor społeczny
5.	Józef Nojszewski	Korytnica	Sektor społeczny
6.	Ryszard Strąk	Korytnica	Sektor społeczny
7.	Jadwiga Jaczewska	Korytnica	Sektor społeczny
8.	Agnieszka Skibińska	Korytnica	Sektor społeczny
9.	Tomasz Tuszyński	Łochów	Sektor gospodarczy
10.	Andrzej Suchenek	Łochów	Sektor społeczny
11.	Ryszard Gajewski	Łochów	Sektor gospodarczy
12.	Edyta Kowalczyk	Korytnica	Sektor społeczny
13.	Zbigniew Kłusek	Stoczek	Sektor społeczny
14.	Andrzej Kruszewski	Korytnica	Sektor społeczny
15.	Marek Słowik	Korytnica	Sektor społeczny
16.	Stanisław Sz wajkowski	Korytnica	Sektor społeczny
17.	Robert Marczak	Łochów	Sektor gospodarczy
18.	Jadwiga Sokulska	Korytnica	Sektor gospodarczy
19.	Bożena Pogorzelska	Korytnica	Sektor społeczny
20.	Halina Malińska	Łochów	Sektor gospodarczy
21.	Adam Strąk	Stoczek	Sektor społeczny
22.	Henryk Sobieski	Stoczek	Sektor gospodarczy
23.	Beata Mech	Łochów	Sektor społeczny
24.	Urszula Anna Kalinowska	Łochów	Sektor społeczny
25.	Renata Flak	Stoczek	Sektor społeczny
26.	Andrzej Skórka	Stoczek	Sektor gospodarczy
27.	Ewa Nojszewska	Stoczek	Sektor społeczny
28.	Cecylia Strąk	Stoczek	Sektor gospodarczy
29.	Marcin Milczuk	Stoczek	Sektor społeczny
30.	Emilia Buczyńska – Łołodziejak	Stoczek	Sektor społeczny
31.	Paweł Stelmach	Stoczek	Sektor społeczny
32.	Wiesław Urbanowski	Stoczek	Sektor społeczny
33.	Jacek Owsianka	Łochów	Sektor społeczny
34.	Marzena Chmura	Stoczek	Sektor społeczny
35.	Grażyna Marta Gago	Korytnica	Sektor społeczny

Struktura organów LGD

Zarząd

Wybrany w dn. 18 czerwca 2008 r. Zarząd stowarzyszenia składa się z 6 osób (Prezesa, dwóch Wiceprezesów, Skarbnika i 2 członków), wybranych przez Walne Zebranie spośród reprezentantów partnerów samorządowych, społecznych i gospodarczych, będących członkami stowarzyszenia. Wg statutu Zarząd może liczyć do 7 osób (§25 Statutu Stowarzyszenia).

Rada, organ LGD, do którego wyłącznej właściwości należy wybór operacji zgodnie z art. 62 ust.4 rozporządzenia nr 1698/2005 , zwanej dalej „organem decyzyjnym”.

Skład Rady spełnia warunek kwalifikacji i doświadczenia osób wchodzących w skład organu decyzyjnego w co najmniej w 50 %. Dotyczy to z podmiotów, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit b i c rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich - czyli partnerów gospodarczych i społecznych oraz innych odpowiednich podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się zagadnieniami z zakresu środowiska naturalnego, oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości mężczyzn i kobiet - wybieranych i odwoływanych przez Walne Zebranie.

Liczba członków wybranych uchwałą walnego zgromadzenia dnia 18.06.200r. stanowi 18 osób. Zgodnie ze statutem rada może liczyć do 21 osób. Łącznie 3 osoby reprezentują w radzie samorządy lokalne, a 3 organizacje pozarządowe, 4 przedsiębiorców, 7 osób fizycznych oraz 1 jednostka organizacyjna gminy . Każda z gmin objętych Lokalną Strategią Rozwoju posiada swojego przedstawiciela w organie decyzyjnym.

Skład Rady stanowią:

Lp	Imię i nazwisko	Funkcja	Sektor	Gmina
1.	Paweł Stelmach	Przewodniczący	Społeczny	Stoczek
2.	Urszula Kalinowska	Wiceprzewodniczący	Społeczny	Łochów
3.	Ryszard Strąk	Wiceprzewodniczący	społeczny	Korytnica
4.	Beata Mech	Sekretarz	Społeczny	Łochów
5.	Marian Dzięcioł	Członek	Publiczny	Łochów
6.	Robert Marczak	Członek	Gospodarczy	Łochów
7.	Mieczysław Wójcik	Członek	Publiczny	Stoczek
8.	Andrzej Skórka	Członek	Gospodarczy	Stoczek
9.	Zbigniew Klusek	Członek	Społeczny	Stoczek
10.	Kazimierz Ławnik	Członek	Społeczny	Stoczek
11.	Cecylia Strąk	Członek	Gospodarczy	Stoczek
12.	Stanisław Komudziński	Członek	Publiczny	Korytnica
13.	Marek Słowik	Członek	Społeczny	Korytnica
14.	Dariusz Adamczyk	Członek	Publiczny	Korytnica
15.	Jadwiga Jaczewska	Członek	Społeczny	Korytnica
16.	Józef Nojszewski	Członek	Społeczny	Korytnica
17.	Michał Postek	Członek	Społeczny	Łochów
18.	Mirosław Miciukiewicz	Członek	Gospodarczy	Łochów

Członków Rady, wg statutu, wybiera Walne Zebranie Członków, spośród obecnych członków zebrania.

Członkowie Rady nie mogą pełnić innych funkcji we władzach Stowarzyszenia.

Członek Rady traci swój mandat w przypadku:

- 1) ustania członkostwa w Stowarzyszeniu,
- 2) zrzeczenia się funkcji,
- 3) odwołania z funkcji.

Rada wybiera ze swojego grona Przewodniczącego, dwóch Wiceprzewodniczących, Sekretarza na pierwszym posiedzeniu.

Uchwały Rady podejmowane są w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów przy obecności, co najmniej połowy składu Rady. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos Przewodniczącego.

Do zadań Rady należy w szczególności:

- 1) wybór zadań, które mają być realizowane w ramach lokalnej strategii rozwoju
- 2) opiniowanie innych spraw wnioskowanych przez Zarząd,
- 3) powoływanie w zależności od potrzeb zespołów tematycznych dotyczących konkretnych projektów.

Rada działa na podstawie własnego uchwalonego regulaminu.

Biuro LGD

Odpowiednie warunki techniczne i lokalowe są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania działalności prowadzonej przez LGD „Bądźmy Razem”. Członkowie stowarzyszenia uzgodnili, że biuro powinno być zlokalizowane w Łochowie, gdyż Łochów położony jest centralnie w stosunku do pozostałych gminach wchodzących w skład LGD i wszyscy partnerzy oraz potencjalni beneficjenci będą mogli dojechać do biura. Jednym możliwym miejscem do wynajęcia lokalu na biuro LGD znajduje się w biurowcu przy ul. 1 Maja 2 w Łochowie. Jest to biurowiec Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Łochowie, który znajduje się w centrum Łochowa przy dużym parkingu miejskim.

W biurze LGD pracować będzie 1 pracownik biurowy. Przy większej ilości pracy, będzie możliwość zatrudnienia drugiego pracownika.

Biuro stanowić będzie jedno pomieszczenie o dużej powierzchni, ok. 30 m². Pomieszczenie to zostanie wyposażone w podstawowe meble biurowe i sprzęt biurowy.

Wyposażenie to:

- 2 biurka,
- 2 krzesła obrotowe,
- regał biurowy z szafą z zamykaną na klucz,
- stół konferencyjny z krzesłami,
- szafka wraz z podstawowym wyposażeniem kuchenny, takim jak czajnik elektryczny, filiżanki.

Podstawowe wyposażenie biura:

- zestaw komputerowy z łączem internetowym,
- urządzenie wielofunkcyjne (drukarka, fax, skaner, kopiarka)
- telefon stacjonarny,
- bindownica.

Dokumenty będą archiwizowane w szafach w biurze LGD. Zaplecze sanitarne jest wspólne z innymi najemcami lokali biurowych, na tej samej kondygnacji.

Posiedzenia organów statutowych odbywać się będą w biurze LGD. Na większe zebrania będzie wykorzystywana sala konferencyjna Urzędu Miejskiego w Łochowie.

Powierzchnia lokalu jest wystarczająco duża, aby zapewnić komfort pracy pracowników, umożliwić przyjmowania i obsługi interesantów, umożliwić organizację spotkań i posiedzeń organów statutowych oraz archiwizację dokumentów.

Do prowadzenia biura planowane jest zatrudnienie 1 osoba. Wybrana osoba w drodze konkursu przeprowadzonego przez Zarząd LGD posiada doświadczenie w pracy biurowej.

Konkurs na pracownika biurowego został ogłoszony poprzez publikację ogłoszenia o naborze na stronach internetowych i tablicach ogłoszeń urzędów gmin wchodzących w skład LGD oraz przesłanie ogłoszenia do Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie.

OPIS STANOWISKA PRACY	
Nazwa LGD	Stowarzyszenie -Lokalna Grupa Działania „Bądźmy Razem”
Nazwa stanowiska:	Pracownik biurowy
Stanowisko bezpośredniego przełożonego	Prezes Zarządu LGD „Bądźmy Razem”
Stanowiska podległe	Nie ma
Zakres zadań wykonywanych na stanowisku:	

1. wykonywanie czynności administracyjnych związanych z bieżącą działalnością stowarzyszenia 2. obsługa informacyjna i doradcza wnioskodawców LGD 3. organizacja spotkań i posiedzeń organów statutowych LGD 4. przygotowanie dokumentów aplikacyjnych o dofinansowanie na działalność LGD 5. przygotowywanie i rozliczanie wniosków o płatność 6. pozyskiwanie i gromadzenie informacji o programach, środkach i funduszach pomocowych UE, programach i funduszach krajowych, przeznaczonych na rozwój lokalny 7. bieżące monitorowanie zmian w przepisach proceduralnych, związanych z realizacją projektów współfinansowanych przez UE, 8. opracowywanie merytoryczne Biuletynu Informacyjnego 9. opracowywanie merytoryczne informacji do zamieszczenia na stronie www		
Współpraca i kontakty wewnętrzne i zewnętrzne		
Nazwa stanowiska i cel kontaktów wewnętrznych	Zarząd LGD – bieżąca działalność stowarzyszenia, organizacja i obsługa biurowa posiedzeń zarządu LGD Rada LGD - organizacja i obsługa biurowa posiedzeń Rady LGD Komisja rewizyjna LGD - organizacja i obsługa biurowa posiedzeń Komisji Rewizyjnej LGD	
Nazwa instytucji i cel kontaktów zewnętrznych	Samorząd województwa, agencja płatnicza – współpraca LGD przy ogłaszaniu naborów wniosków i monitorowanie realizacji wniosków.	
Wymagane kwalifikacje		
Wykształcenie	Wyższe, średnie, preferowane ekonomiczne	
Doświadczenie	Preferowany co najmniej roczny staż pracy ogółem.	
Umiejętności		
1	Znajomość języka obcego	Preferowana znajomość języka roboczego UE w stopniu podstawowym
2	Znajomość obsługi komputera	Obsługa komputera oraz programów komputerowych MS Office (Excel, Word, Power Point, Outlook itp.)
3	Wymagania konieczne	Znajomość tematyki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 – oś. 4 LEADER.
4	Wymagania dodatkowe	- znajomość zagadnień współpracy z organami administracji samorządowej i rządowej w zakresie posiadanych zadań i kompetencji, - znajomość procedur postępowania administracyjnego - umiejętność logicznego i analitycznego myślenia, - rzetelność, dokładność, sumienność i odpowiedzialność.
5	Inne umiejętności	Znajomość obsługi urzędzeń biurowych.
Wymiar czasu pracy		1 etat
Wyposażenie na stanowisku pracy		- zestaw komputerowy, - telefon stacjonarny , - kserokopiarka, bindownica, laminator
..... (data i podpis pracownika) przelożonego)		..... (data i podpis)

Do konkursu wpłynęło 6 ofert pracy. Wszyscy oferenci spełniali warunki formalne i zostali zaproszeni na rozmowę kwalifikacyjną. Podczas rozmowy kwalifikacyjnej uczestnicy postępowania rekrutacyjnego wypełnili krótki test, mający na celu sprawdzenie znajomości podstawowych zagadnień związanych z PROW 2007-2013, wykonali krótkie zadanie praktyczne ze znajomości podstawowych aplikacji komputerowych oraz odpowiedzieli na kilka pytań komisji rekrutacyjnej. Poziom umiejętności kandydatów na pracownika biurowego był bardzo zróżnicowany. Po przesłuchaniu kandydatów, komisja w drodze głosowania wybrała pracownika biurowego LGD.

II. OPIS I DIAGNOZA OBSZARU OBJĘTEGO LOKALNĄ STRATEGIĄ ROZWOJU

II.1. Charakterystyka obszaru

W skład Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” wchodzi trzy gminy, dwie gminy wiejskie: Stoczek i Korytnica oraz gmina miejsko-wiejska Łochów. Gminy są położone na terenie województwa Mazowieckiego w powiecie Węgrzowskim w odległości około 80 km na północny wschód od Warszawy. Obszar gmin, które wchodzi w skład Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy razem” (LGD) wynosi około 520 km². Liczba ludności zameldowanych na tym obszarze, na dzień 31 grudnia 2006 roku wynosiła 29 452 osoby, a na koniec 2007 roku wynosiła 30 198 osób. Dla porównania powiat węgrzowski zajmuje powierzchnię 1219,18 km², natomiast liczba ludności powiatu to 68105 osoby. Wskaźnik gęstości zaludnienia w powiecie wynosi 55,86 osób/km². Wskaźnik urbanizacji powiatu wynosi 27,82%.

II.1.1. Zasięg terytorialny i uwarunkowania geograficzne

1. Lokalna Grupa Działania „Bądźmy razem” na mapie powiatu Węgrzowskiego.

2. Powiat Węgrzowski na mapie województwa Mazowieckiego.

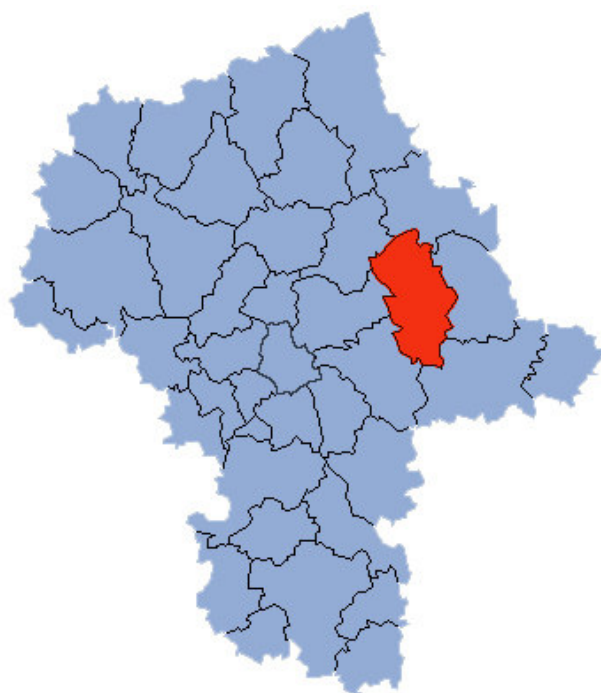

Tabela 1.

	powierzchnia (ha)	lasy (ha)	Ludność 31 12 2006
ŁOCHÓW	19500	6618	17 418
KORYTNICA	18000	2714	6 777
STOCZEK	14431	5587	5 257
LGD: suma	51931	14919	29 452

Źródło: GUS.

Obszary gmin tworzące LGD przylegają do siebie w taki sposób, że obszar LGD znajduje się w jednym obrysie. Obszar LGD należy w całości do powiatu węgrzowskiego w województwie

mazowieckim. Powierzchnia terenu LGD wynosi 519,3 km² co stanowi 42,6 % powierzchni całego powiatu.

Liczba zameldowanych mieszkańców miasta Łochów na dzień 31 XII 2006 roku wyniosła 6 468, poniżej liczby 20 tys. mieszkańców. Umożliwia to społeczności miasta, leżącego w gminie miejsko-wiejskiej, udział w Osi 4 PROW – Leader.

Istotnym uwarunkowaniem dla charakterystyki obszaru jest bliskość miasta stołecznego Warszawy, stolicy województwa mazowieckiego.

POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA GMINY I MIASTA ŁOCHÓW

Gmina Łochów jest położona w północno-wschodniej części powiatu węgrowskiego, w województwie mazowieckim. Ośrodkiem administracyjnym i usługowym gminy jest miasto Łochów, należące administracyjnie do gminy. W skład gminy wchodzi 32 sołectwa. Gmina graniczy z gminami Sadowne, Stoczek i Korytnica z powiatu Węgrów, Jadów z powiatu Wołomin oraz z gminami Wyszaków i Brańszczyk z powiatu Wyszaków.

Ważną cechą lokalizacji gminy jest położenie przy skrzyżowaniu dróg krajowych (nr 50), Warszawa-Ostrowia Maz. i (nr 62) Siedlce-Mińsk Maz.-Wyszaków. Ośrodek powiatowy - Węgrów znajduje się w odległości 30 km od Łochowa i 14 km od granicy gminy Łochów. Przez miasto Łochów przebiega normalnotorowa linia kolejowa relacji Białystok – Łochów – Warszawa, należąca do krajowego systemu kolejowego.

Gmina Łochów leży w widłach rzeki Bugu i Liwca, dzięki czemu stwarza atrakcyjne warunki do rekreacji i daje duże możliwości rozwoju zagospodarowania rekreacyjnego, zwłaszcza w zakresie indywidualnej zabudowy letniskowej. Duża część obszaru gminy jest włączona do Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (NPK) oraz otuliny NPK – razem z obszarami o wybitnych wartościach przyrodniczych zajmuje 54,7% obszaru gminy.

Gmina Łochów jest gminą miejsko-wiejską i należy w powiecie do grupy gmin średnich pod względem powierzchni ogólnej (195 km²), i jednych z większych pod względem liczby ludności. Charakteryzuje się relatywnie wysokim wskaźnikiem gęstości zaludnienia (szczególnie w mieście Łochów), stawiającym ją na drugim miejscu spośród gmin powiatu węgrowskiego i wysoką liczbą mieszkańców w wieku produkcyjnym (62% w roku 2006).

POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA GMINY KORYTNICA

Gmina Korytnica położona jest we wschodniej części powiatu węgrowskiego i zajmuje powierzchnię 180 km², tj. 14,5% ogólnej powierzchni powiatu. Obszar jest zamieszkiwany przez 7 063 osób, w tym 47,9% kobiet. Gęstość zaludnienia gminy Korytnica (38 osób na km²) jest niższa od średniej dla powiatu (58 osób na km²). W skład gminy wchodzi 45 miejscowości, które tworzą 41 sołectw.

Od północy gmina sąsiaduje z gminami Łochów i Stoczek, od wschodu z gminą Liw, od południa z gminą Wierzbno, zaś od południowego-zachodu z gminą Dobre należąca do powiatu mińskiego, oraz od zachodu z gminami Jadów i Strachówka wchodzących w skład powiatu wołomińskiego.

Przez teren gminy przepływa rzeka Liwiec, która jest lewym dopływem rzeki Bug. Północno-wschodni obszar gminy, wielkości około 100 ha, w okolicach wsi Paplin, został włączony do otuliny Nadbużańskiego Parku Narodowego.

POŁOŻENIE I POWIERZCHNIA GMINY STOCZEK

Gmina Stoczek położona jest w północno - wschodniej części woj. mazowieckiego w powiecie węgrowskim 80 km od Warszawy. Przez północny kraniec gminy przebiega zelektryfikowana linia kolejowa Warszawa - Białystok oraz droga krajowa nr 50.

Gmina Stoczek jest gminą typowo rolniczą, bez przemysłu. Dominują w niej średniej wielkości gospodarstwa rolne. Walory krajobrazowe spowodowały włączenie 60% powierzchni gminy do Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie gminy znajduje się rezerwat przyrody "Moczydło". W centrum Stoczka jest unikatowe stanowisko grzyba podziemnego. Lokalizacja gminy, czyste środowisko naturalne, oraz brak przemysłu stwarza doskonałe warunki do turystyki krajoznawczo - przyrodniczej.

II.1.2. Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe oraz naturalne zasoby turystyczne

Lokalizacja gmin Korytnica, Łochów i Stoczek w dorzeczu rzeki Liwiec i Bug, czyste środowisko naturalne, oraz Nadbużański Park Krajobrazowy i jego otulina¹ położone na terenie ww. gmin są główną atrakcją przyrodniczą LGD i stwarzają doskonale warunki do rozwoju turystyki krajoznawczo – przyrodniczej oraz turystyki specjalizowanej.

Lasy mają istotny wpływ na stan środowiska i zapewniają równowagę ekologiczną. Obszar LGD charakteryzuje się wysoką lesistością, wynoszącą ponad 30%. Jedynie gmina Korytnica ma lesistość 15%, w pozostałych dwu gminach LGD lesistość przekracza 35% (w Stoczku wynosi 38%). Stopień lesistości w województwie mazowieckim wynosi 22%, w kraju 28%.

ŁOCHÓW

Na obszarze gminy Łochów wyznaczono 7 obszarów o różnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych: po jednym o randze międzynarodowej i krajowej, 3 o randze regionalnej oraz 2 o randze lokalnej. Ich całkowita powierzchnia wynosi 99,3 km², co stanowi 54,7% powierzchni gminy. Wykazują one bogactwo gatunków fauny i flory, w tym gatunków rzadkich oraz zagrożonych.

Dwa obszary o randze lokalnej są położone w południowo-wschodniej części gminy. Obejmują niewielkie i rozdrobnione kompleksy leśne oraz dwa jeziora bogate pod względem faunistycznym i florystycznym. Jedno będzie objęte ochroną rezerwatową. Powierzchnia tego obszaru wynosi 8,7 km². Wyznaczony obszar położony jest w całości w granicach otuliny Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

Wśród trzech obszarów o randze regionalnej dwa obejmują rzekę Liwiec i jego dolinę. Duży obszar położony jest w północno-wschodniej części gminy. Liczy 31 km² i obejmuje duży rozczłonkowany kompleks leśny. Obszar ten w całości znajduje się w granicach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Występują tu głównie bory sosnowe z bogatą fauną i florą, w tym z wieloma rzadkimi i chronionymi gatunkami. W części północnej znajduje się rezerwat Czaplowizna, natomiast w południowej, rezerwat Wilcze Błota.

Drugi obszar to fragment doliny Liwca od granicy gminy w części północnej koło miejscowości Nadkole do granicy z miastem Łochów w części południowej. Fragment zajmuje powierzchnię 4,5 km². Występują tu chronione i rzadkie gatunki ptaków charakterystyczne dla dolin rzecznych. Teren ten wchodzi w granice otuliny NPK.

Trzeci obszar, to fragment doliny Liwca w południowej części gminy, liczący 10,6 km². Dolina ma „dziki” charakter i jest użytkowana gospodarczo jako użytki zielone. Fragment tego terenu w części północnej wchodzi w granice otuliny NPK.

Obszar o randze międzynarodowej położony w północnej części gminy obejmuje fragment doliny Bugu o długości około 6,5. Przez ten teren przepływa odcinek rzeki Ugoszczy. Wyznaczony obszar liczy 14,7 km² i obejmuje bogaty pod względem florystycznym, faunistycznym i krajobrazowym fragment Bugu. Na terenie tym jest położony rezerwat przyrody Jegiel oraz projektowany rezerwat Brzuza. Mają tu swoje siedliska ginące gatunki ptaków, jak kulik wielki, rycyk, sieweczka rzeczna, brodziec piskliwy. Wyznaczony obszar położony jest w całości w granicach NPK.

Obszar o randze krajowej obejmuje duży kompleks leśny o powierzchni 26,8 km², położony w północno-zachodniej części gminy. Na części obszaru znajduje się projektowany rezerwat przyrody Las Parowy. Teren ten w całości położony jest w granicach NPK. Występują liczne wydmy. Dostatecznie występują rzadkie i chronione gatunki roślin oraz wiele rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt. Ze względu na dużą powierzchnię i dobrze zachowane i urozmaicone drzewostany, ten kompleks leśny odgrywa ważną funkcję o znaczeniu ponadregionalnym.

Ochrona zasobów naturalnych gminy Łochów

Obszar gminy położony jest w makroregionie Niziny Środkowo mazowieckiej, w północno-wschodniej części Równiny Wołomińskiej i środkowej części Doliny Dolnego Bugu. W obrębie gminy znajduje się

---

¹ Nadbużański Park Krajobrazowy utworzono na mocy rozporządzenia Wojewody Siedleckiego nr 36/39 z dnia 30.09.1993 r.

dość gęsta sieć rzeczna, z której wody są odprowadzane do Bugu i Liwca. Na terenie tym występuje również gęsta sieć rowów melioracyjnych oraz naturalne niewielkie jeziora i sztuczne stawy. Na terenie gminy występują surowce okruczowe, z których najczęściej spotykane są: piaski rzeczne, piaski wydymowe oraz piaski akumulacji wodnolodowcowej.

Tereny gminy Łochów mają dobre warunki klimatyczne, które wynikają z dużych obszarów leśnych i małego stopnia uprzemysłowienia. Gmina Łochów zaliczana jest do Wschodniej Dzielnicy Rolniczo-Klimatycznej. Średnia temperatura waha się od 7,2-7,6°C, w lipcu - 18,2°C, a w styczniu i lutym ok. - 3,2°C.

Na terenie gminy rośnie sosna z domieszką dębu, grabu, brzozy, osiki i świerka, a także las mieszany brzoźowy z udziałem sosny i miejscami świerka. W podszyciu występują: jałowiec, jarzębina, leszczyna, kruszyna, natomiast runo porośnięte jest przez borówkę czarną, rokit popopolity, konwalijkę dwulistną, konwalię majową i poziomkę pospolitą.

Rzeka Bug przepływa przez północną część gminy na długości około 15 km. Rzeka Liwiec przepływa w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy i stanowi granicę gminy na tym obszarze. Jest to dolny odcinek biegu rzeki, przepływający w granicach gminy na długości około 25 km.

KORYTNICA

Podstawą do diagnozy stanu środowiska przyrodniczego gminy Korytnica jest „Program ochrony środowiska dla gminy Korytnica na lata 2004 - 2011”. Dokument ten został sporządzony zgodnie z ustawą z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. Nr 627 z późniejszymi zmianami). Program zawiera kompleksową charakterystykę i ocenę środowiska przyrodniczego z uwzględnieniem występujących zagrożeń środowiska. Stanowi on podstawę dla działań samorządu gminnego w zakresie polityki ekologicznej i tworzenia innych programów sektorowych.

Północno-wschodni skraj gminy (w granicach wsi Paplin), na obszarze o powierzchni 100 ha włączono do otuliny Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego.

W dolinie Bugu wyróżniono międzynarodowy obszar węzłowy (24 M – Dolina Dolnego Bugu), a na znacznej części doliny Liwca krajowy obszar węzłowy (13 K – siedlecki). Północna część gminy należy do korytarza ekologicznego o znaczeniu krajowym (45k - Dolina Liwca). Na terenie gminy Korytnica ochroną objętych zostało 13 pomników przyrody.

Gmina Korytnica znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Ponadto dolina Liwca, dwa zbiorniki wodne (Zbiornik "Dąbrowa" i Zbiornik "Maksymilianów") oraz dwa kompleksy lasów (uroczysko Kietlanka i uroczysko Turna), oznaczają się wysokimi walorami przyrodniczymi.

STOCZEK

Gmina Stoczek znajduje się w granicach Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Podstawowymi wartościami przyrodniczymi na terenie gminy są formacje leśne. Największe i najcenniejsze kompleksy leśne występują w środkowej i wschodniej części gminy. Najcenniejsze fragmenty drzewostanów są chronione w rezerwacie przyrody „Moczydło”, o powierzchni 58,08 ha, z siedliskiem czarnego bociana. Rezerwat obejmuje źródle jeziora, przyległymi drzewostanami w Leśnictwie Stoczek i Nadleśnictwie Łochów. Struktura przestrzenna lasów jest wyjątkowo korzystna – występuje ciągłość poszczególnych fragmentów kompleksów leśnych.

Lasy, zarówno państwowe jak i niepaństwowe, stanowią znaczną część powierzchni gminy (38%). Ze względu na wiek (przeważnie powyżej 40 lat) i siedliska borowe i leśne, lasy położone na obszarze gminy w większości nadają się do wszystkich form wypoczynku. Drzewostany w/w charakteryzują się wysokimi walorami wnętrza lasu, bogatym runem i poszyciem.

Ciekawym elementem przyrodniczym uatrakcyjniającym turystycznie gminę są zbiorniki wodne o rangach rezerwatu przyrody i użytków ekologicznych. Największy archipelag, składający się z 8 zbiorników wodnych leży we wsiach Kałęczyn i Kazimierzów, w obrębie starych borów sosnowych lub na ich skraju. Stanowi to malowniczy element krajobrazu i atrakcję przyrodniczą.

Ponadto, rangę użytku ekologicznego posiadają:

- bagno „Drgicz” położone na granicy wsi Drgicz i Zgrzebichy o pow. 10 ha. Dominują wysokie turzycy i tataraki oraz gniazduje 8 chronionych gatunków ptaków, płazy i owady.

- bagienko „Kolonja Zgrzebichy” w postaci silnie podmokłych łąk z 3 lustrami wody położone we wsi

Zgrzebichy o pow. ok. 20 ha. Występuje tu znaczna liczba gatunków ptaków.

- bagienko „Majdan” o pow. 0,3 ha położone na skraju lasów i pól we wsi Majdan. Jest to miejsce rozrodu płazów i gniazdowania awifauny lęgowej.

Projektowany rezerwat „Kałużczyn” i użytki ekologiczne w miejscu występowania bagien i bagienek stanowią istotny element dla turystyki krajobrazowej i ekoturystyki.

II.1.3. Uwarunkowania kulturowe

Na terenie LGD znajduje się wiele obiektów zabytkowych. Poniżej wymieniamy najważniejsze.

ŁOCHÓW

Na terenie gminy w 1994 roku zidentyfikowano 28 obszarów z udokumentowanymi lub domniemanymi obiektami archeologicznymi. Wśród udokumentowanych relikwów archeologicznych najważniejsze są:

1. grodzisko wczesnośredniowieczne w Barchowie (ujęte w rejestrze zabytków)
2. grodzisko wczesnośredniowieczne w Laskach Starych.

Ponadto, zidentyfikowano strefy obserwacji archeologicznych: relikty osadnictwa wczesnośredniowiecznego w Baczkach Nowych i osada starożytna w Barchowie

Według wykazu z lutego 2005 roku na terenie gminy Łochów zarejestrowano 7 zabytków – trzy zespoły, jeden park, jedno grodzisko oraz jeden obiekt.

Tabela 1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

l.p	miejsowość	nr rejestru	rok wpisania do rejestru	nazwa obiektu	Źródło
1	Baczki	427/62, A-88	1962, 1982	zespół dworski	2004
		A-88/427		dwór	2005
2	Barchów	A-138/622		grodzisko wczesnośredniowieczne	2005
3	Julin	A-268	1980	willa Ignacego Paderewskiego	2004
4	Kamionna	A-328	1983	kościół parafialny	2004,2005
5	Kamionna	622	1962, 1997	zespół dworski	2004
		A-138/622		zespół dworski	2005
5	Łochów	624/62	1962	zespół dworski (folwark?)	2004
		408	1992	oficyna, kuchnia, wozownia, stajnia	
		A-139/624 408		zespół pałacowy	2005
7	Pogorzelec	A-90/431	1996	park	2004,2005

Obiekty ujęte w wykazie wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z wykazem przesłanym w lutym 2005 r przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, Delegatura w Siedlcach, w ewidencji WKZ na terenie gminy Łochów jest ujętych 41 obiektów: jeden zespół pałacowy (w Łochowie), 3 zespoły dworskie (Baczki, Barchów, Kamionna), 2 zespoły obiektów przemysłowych (Baczki Fabryczne, Ostrówek), 2 zespoły folwarczne (Brzuza, Łochów), jeden zespół obiektów kolejowych (Łochów), 4 zespoły zagrodowe oraz 27 pojedynczych obiektów o różnej funkcji, w tym 17 wiejskich domów drewnianych.

Na terenie gminy zachowało się w dobrym stanie wiele drewnianych budynków z oryginalnymi elementami tradycyjnej architektury zagrodowej. Najwięcej we wsiach: Łosiewice, Brzuza, Ogrodniki, Jerzyska. Na szczególną uwagę zasługują stolarskie detale wykończenia okien – „korony” nadokienne, okiennice, oraz deskowanie szczytów domów. Część z tych budynków – najczęściej będących domami mieszkalnymi, wyróżniono w ewidencji zabytków, ale na ochronę zasługuje znacznie większa liczba budynków, zwłaszcza jeśli tworzą ciągłe zespoły. Wsie z zachowanym układem ulic z zabudową o cechach architektury regionu mają szczególne predyspozycje do rozwoju agroturystyki. Detale architektury regionalnej, w szczególności zdobienia okien i szczytów, powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w nowych budynkach. Tradycyjne domy, były zazwyczaj niepodpiwniczone, miały jedną kondygnację użytkową z wejściem na poziomie terenu ew. do 0,5 m

nad ziemią oraz strych pod dwuspadowym dachem. Niekiedy bryła budynku była uzupełniona gankiem, werandą lub mansardą.

W mieście Łochowie, najstarszą częścią o charakterze miejskim, z zachowanym układem ulic i pierwotną parcelacją jest rejon przy stacji kolejowej, którego początki sięgają połowy XIX w. Układ oparty jest o siatkę ulic: Długa, 1go Maja i Armii Krajowej. Zachowały się trzy budynki z początków kształtowania się obecnego centrum miasta. Jest to murowany budynek pierwotnej poczty konnej, drewniany budynek letniskowy przeniesiony z miejscowości Urle, obecnie apteka oraz drewniany budynek przy ul. I Maja. Niektóre budynki pochodzą z okresu międzywojennego, ale ich architektura niczym się nie wyróżnia.

Zabytkowa zabudowa o przeznaczeniu produkcyjnym lub technicznym na terenie miasta reprezentowana jest przez: zespół przemysłowy w Baczkach Fabrycznych (dawna fabryka Perlisa), zespół dworca kolejowego w Łochowie, fabrykę farb w Łochowie oraz młyn Gotowickich w Łochowie. Na terenie gminy występują ponadto: zespół przemysłowy w Ostrówku (fabryka Loewensteina), obiekty przyfolwarczne - gorzelnia i browar w Budziskach oraz młyn Eychlera w Relinie-Jasiorówce.

Ponadto, warto omówić niektóre inne zabytki i dodatkowo wyróżnić obiekty zabytkowe:

- Baczki Fabryczne

1. Stróżówka obok domu Perlisów, murowany dom kasjera fabryki ("kantor"), dwa wielorodzinne domy drewniane robotników i obsługi technicznej fabryki (koniec XIX w.) oraz "Murowanka" z 1910 – 11 r. - szkoła z mieszkaniem nauczyciela. Od 1928 r. dom mieszkalny.

- Baczki

1. Dworek modrzewiowy z XVIII wieku, ostatnio należący do rodziny Sadzewiczów.
2. Lamus, obecnie budynek mieszkalny. Według tradycji jest to kaplica ariańska z XVII wieku. Odrestaurowany staraniem Marka Sadzewicza w 1974 roku.

- Barchów

1. Kapliczka murowana z kolumnkami w górnej kondygnacji.
2. Ślad grodziska – kolisty nasyp ziemny z X- XI wieku przy szosie z Jadowa, przed mostem.

Zabytki sztuki ludowej w Brzuzie

1. "Korony" nadokienne ciesielskiej roboty w budownictwie drewnianym.

- Budziska

1. Kompleks obiektów przy ul. Wyszkowskiej, na który składają się browar i gorzelnia.
2. Zespół obiektów Nadleśnictwa.

- Julin

1. Budynek pobudowany przez Ignacego Paderewskiego dla swojej żony, która utworzyła tu pensjonat dla dziewcząt. Zdobywały tu ogładę towarzyską i umiejętność prowadzenia domu, prowadziły ogród warzywny i kurniki - do 1948 roku. Przez czas wojny dom był czynny. Znajdowali tu pomoc i schronienie ranni partyzanci ukrywający się przed Niemcami. Obecnie Państwowy Dom Dziecka.

- Kamionna

1. Dwór z pierwszej połowy XIX wieku. Obecnie własność prywatna. Dwie oficyny przy pałacu.
3. Kościół p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP zbudowany w 1910 roku.

- Łochów

1. Pałac z pierwszej połowy XIX w., dawna posiadłość Hornowskiego, Dernałowicza, a następnie Zamoyskiego. Obecnie pełni funkcję Centrum Szkoleniowo-Wypoczynkowego.
2. Kamienna rzeźba św. Jana Nepomucena na czworobocznym murowanym i otynkowanym słupie przy skrzyżowaniu szosy z ulicą Nowowiejska (pierwsza połowa XIX wieku).
3. Figura kamienna Matki Boskiej w parku przypałacowym, dawniej na wysepce "Saska Kępa" wśród stawów rybnych (pierwsza połowa XIX wieku).
4. Budynek poczty (dawniej stacja poczty konnej) z XIX wieku.
5. Parowozownia do II wojny światowej a obecnie budynek stacji PKP
6. Ślad grodziska i osady nad Liwcem (przy granicy z Laskami).

Pomniki i dobra kultury współczesnej

W latach 80- tych wzniesiono cztery pomniki poświęcone bohaterom walk i poległym w latach 1939 – 1945:

- Na cmentarzu w Łochowie symboliczny Grób – Pomnik z napisem „Ku Czcii i Pamięci Poległych 1939 – 1945”.
- W lesie w Jerzykach 19. 09. 1982 odsłonięto pomnik „Jerzyków” - żołnierzy Armii Krajowej z Harcerskiej Kompanii Szturmowej „Wołowin” (stoczyli bój z oddziałami hitlerowskiej dywizji pancerniej). Organizacja prowadziła szkolenia wojskowe, tajne nauczanie, wydawała i kolportowała tajną prasę, opiekowała się osieroconymi i bezdomnymi dziećmi.
- Pomnik na skraju lasu przy granicy z Szynkarzyzną. „Pamięci Rozstrzelanych” członków ruchu oporu AK Placówki „Łochów” w marcu 1943 r. oraz pamięci rozstrzelanych mieszkańców wsi Brzuza, za udzielaną pomoc zbiegłym z obozu w Ostrówku żydom i pozostałym jeńcom.
- Granitowa tablica Pomnika obok kaplicy w Budziskach, poświęcona „Pomordowanym i poległym w walce z okupantem w latach 1939 – 1944 członkom Ruchu Oporu AK Placówki XVII „Łochów Baonu Nadbużańskiego. Odsłonięcie: 15 września 1985 r.
- W 1985 roku odsłonięto w Budziskach pomnik upamiętniający 90- lecie Ruchu Ludowego: „Tym, co żywią i bronią”
- Obok kościoła w Kamionnie wznosi się pomnik – obelisk z lat międzywojennych: „Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu – Rodacy”. (po 1944 r. dokonano zmiany na: „W hołdzie zamordowanym przez faszystów hitlerowskich 1939 – 1944. Mieszkańcy Gromady Kamionna”.
- Na cmentarzu w Kamionnie znajduje się zbiorowa mogiła 14 Poległych żołnierzy Wojska Polskiego w czasie walk we wrześniu 1939 r. oraz grób powstańca z 1863 r.

Do objęcia ochroną jako dobra kultury współczesnej, rozumiane jako obiekty powstałe po wojnie, wyróżniono dwa obiekty:

- kościół w Łochowie (1965 r.) położony między Aleją Łochowską a ul. Długą i Sienkiewicza – jeden z nielicznych akcentów wysokościowych centrum miasta;
- wieża ciśnień PKP (ok. 1956), obecnie adaptowana na cele usługowe.

KORYTNICA

Do najważniejszych obiektów zabytkowych na terenie gminy Korytnica (w obecnych granicach od 1973 r.) należą:

- neoklasykistyczny kościół parafialny św. Wawrzyńca Męczennika w Korytnicy, zbudowany w latach 1876-1880 według projektu Bolesława Pawła Podczaszyńskiego i Bronisława Brodzic-Żochowskiego. We wnętrzu epitafium, w tym jedno autorstwa Konstantego Laszczki.
- murowany dwór Łuniewskich z końca XIX wieku, w Korytnicy - przed nim figura wotywna fundacji Holder-Eggerów z początku XX wieku.
- organistówka z początku XX wieku.
- zespół dworsko-parkowy w Paplinie, pochodzący z drugiej połowy XVIII wieku
- neogotycki kościół w Pniewniku
- dawny dom parafialny i ochronka tzw. Watykan z początku XX wieku.
- figura na grobie Karola Karolka Łuniewskiego z końca XIX wieku
- figura Anioła na grobie Aleksandry Olusi Holder-Eggerowej z początku XX wieku.

Sporo zabytkowych nagrobków znajduje się na korytnickim i pniewnickim cmentarzach, ciekawe kapliczki i krzyże przydrożne, oraz piękne i pomniki przyrody.

STOCZEK

Na terenie gminy Stoczek spotykamy różnorodne kapliczki, figury i krzyże przydrożne. Zwykle posiadają one niewielkie rozmiary i proste formy. Brak jest kapliczek sprzed 1945 r.

Miejsca pamięci narodowej.

Na przestrzeni XIX i pierwszej połowy XX wieku, tereny Mazowsza i Podlasia należały do ważniejszych rejonów walk narodowowyzwoleńczych. Cmentarze, pomniki, mogiły – pojedyncze i zbiorowe, często bezimiennych bohaterów rozsiane są po całym obszarze tego terenu, w tym również w gminie Stoczek. Najwięcej miejsc upamiętnionych dotyczy drugiej wojny światowej. Są to:
we wsi Stoczek

- Pomnik ku czci żołnierzy WP poległych w latach 1939-1945 oraz krzyż poświęcony żołnierzom WP poległym we wrześniu 1939 r.
- Pomnik ku czci żydów Stoczek zamordowanym w latach 1941-1944.
- Pomnik poświęcony Józefowi Piłsudskiemu i Legionom Polskim.
- Pomnik na pamiątkę odzyskania niepodległości przez Polskę, przy drodze Paplin –Stoczek, w miejscowości Huta Gruszczyń - z lat międzywojennych
- Pomnik poświęcony żołnierzom AK batalionu „Poraj”

Warto wymienić twórców kultury:

- Dariusz Gerej - Rzeźba ludowa (wyróżnienie na wystawie rzeźby ludowej w Białej Podlaskiej, popiersie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Szkole Podstawowej w Toporze).
- Henryk i Jacek Borowy - Twórcy instrumentów ludowych, wielokrotni laureaci konkursów gry na ligawce
- Lucyna Parys - Staropolskie Obrzędy Ludowe, kuchnia ludowa - tradycyjny wypiek chleba.
- Lucjan Słowik - Wielokrotny laureat w konkursach wieńców dożynkowych.

II.1.4. Uwarunkowania historyczne

Historia obszarów LGD jest dobrze udokumentowana od końca XV w. W wyniku rozbiorów obszar dostał się pod zabór austriacki. Po zwycięskiej kampanii przeprowadzonej przez wojska napoleońskie i polskie w latach 1807- 1809 z części zaboru pruskiego i austriackiego powstało księstwo Warszawskie. Obszar LGD znalazł się w Księstwie Warszawskim, w województwie podlaskim, obwodzie siedleckim, w powiecie węgrowskim. Od 1815 roku w Królestwie Kongresowym. Po 1918 roku w granicach Polski.

ŁOCHÓW

Dzieje Łochowa i jego okolic udokumentowane są najstarszym historycznym zapisem, z 6 stycznia 1488 roku („Święto Królów”). W tym dniu „*Mikołaj z Łochowa, właściciel tych dóbr, erygował kościół parafialny we wsi Łochów.*

Ziemie te były już zamieszkiwane ok. V i IV w. pne., w okresie mezolitu. Było to osadnictwo przyrzeczne nad Bugiem i Liwcem. Wzdłuż rzek znajdujemy ślady ludów należących do tzw. kultury trzcinieckiej, łużyckiej i wenedzkiej. Ponadto, w Barchowie nad Liwcem natrafiono na pierścieniowate grodzisko o średnicy około 75 m datowane na X-XI w.

Na tym terenie były zakładane nowe osiedla i pełnione obowiązki specjalnego typu: bartnictwo (Barchów), łowczych (Łochów), leśników opiekujących się zwierzyną łowną, żeremiami bobrów lub innym „ baczeniem” (Baczki). Obszary pod uprawę, każdy osadnik uzyskiwał przez wypalenie część przydzielonej mu puszczy. Śladem tej pionierskiej gospodarki są nazwy miejscowości, np. Pogorzelec (zbudowany na pogorzeli).

Pod koniec XV wieku były to okolice na tyle zagospodarowane, że biskupi płoccy przystąpili do wprowadzania administracji kościelnej przez tworzenie parafii: w roku 1476 – w Jadowie, w – 1488 – w Łochowie, w 1516 – w Stoczku.

W XVII i XVIII wieku cały obszar Rzeczypospolitej dotknęły liczne choroby zakaźne. W regionie łochowskim katastrofalną okazała się epidemia, która wybuchła jesienią 1571 roku wyludniając wioski i osady. Źródłem epidemii były także częste powodzie (np. w latach 1650 - 52).

Do czasu budowy kolei Warszawa – Petersburg (1859 – 62) osadnictwo Łochowa skupiało się przy pierwotnym trakcie nad Liwcem: Barchów-Stary Łochów-Laski. Pierwszym wydarzeniem rozpoczynającym tworzenie się miasta Łochowa była lokalizacja stacji kolejowej i poczty konnej w budynku mieszczącym dziś urząd pocztowy. Drugim czynnikiem miastotwórczym było masowe osiedlanie się ludności, głównie pochodzenia miejskiego, na terenach nabywanych w drodze parcelacji majątku łochowskiego w okresie międzywojennym. Tendencje miastotwórcze wniosła fabryka w Baczkach, której główny trzon załogi stanowili robotnicy oraz chłopcy robotnicy z okolicznych wiosek.

Stacja Łochów (osobowo – towarowa) została zbudowana w 1868 roku. Oprócz murowanego dworca, wybudowano parowozownię (obecny dworzec), drewnianą wieżę ciśnieniową do uzupełniania wody w parowozach, pompownię nad Liwcem. Przy stacji mieszkało wiele rodzin obsługujących dworzec,

parowozownię i tory. W pobliżu stacji pobudowano budynki nie kolejowe: stację poczty konnej, przeniesionej ze Starego Łochowa - z okolicy pałacu, oraz domy prywatne. Od początku korzystała ze stacji fabryka Perlisa w Baczkach, uruchomiona 1873 roku. Po budowie drogi Węgrów-Wyszaków zabudowę wsi przesunięto bardziej na północ.

W 1873 r. przybył z południa Polski Judei Perlis i zakupił tereny leśne, przylegające do oddanej w 1862 r. linii kolejowej Warszawa-Petersburg, a w miejscowości Baczki zbudował tartak, a następnie zespół fabryczny (kuźnia, odlewnia żelaza, fabryka narzędzi rolniczych, budynki administracyjne, domy pracowników administracji, specjalistów, robotnicze oraz dom właściciela). Perlis zapoczątkował rozwój przemysł metalowego w tej części Polski. Dał zatrudnienie setkom robotników, poprawił warunki ich egzystencji. Fabryka narzędzi rolniczych wpłynęła na usprawnienie i większą wydajność pracy rolników w regionie i w całym kraju.

Działalność fabryki została zahamowana w czasie I wojny światowej, z powodu powołania robotników do wojska. Pod koniec lat trzydziestych sprzęt produkowany w fabryce stał się przeżytkiem. Na terenach zakładów zachowało się wiele obiektów powstałych jeszcze w XIX w. lub na początku XX w.

W 1864 r., w ślad za klęską powstania styczniowego rząd carski wydał ukaz o uwłaszczeniu chłopów co rozpoczęło proces rozdrabniania gruntów szlacheckich. Organizacja gmin utrzymywała podział terytorialny z 1855 roku, lecz zarząd gminy stanowił wójt na czele rady gminy i sołtysi – wszyscy wybierani na zebraniach gminnych i wiejskich.

Po wojnie ziemia przeszła na własność państwa - Państwowego Funduszu Ziemi, z którego w myśl reformy rolnej, przydzielono ograniczone obszary chłopom bezrolnym i małorolnym. Tworzono 2,5 ha gospodarstwa lub dopełniano dotychczasowe karłowate – do tej wielkości.

O rozbudowie Łochowa i okolic zdecydował spontaniczny i masowy ruch osiedleńczy po 1956 roku. Budowali się przeważnie ludzie napływowi. Ponadto, ludzie z miast wykupili masowo działki rekreacyjne, na których pojawiły się domki letniskowe. Tzw. dacje zbudowano na wszystkich nieużytkach i słabych rolniczo obszarach nad Bugiem, i po obu stronach Liwca. Wszystkie podleśne i nadbrzeżne końcówki pól w Nadkolu, Koszelance, Szuminie, częściowo w Pogorzelcu i Barchowie – wyprzedano „na dacje”.

Historia miasta Łochowa, ośrodka administracyjnego i usługowego gminy, w porównaniu z historią wiejskiej części gminy jest krótka, bo prawa miejskie Łochów uzyskał w 1969 r. Centrum miasta to tereny położone w sąsiedztwie stacji kolejowej. Jest to najstarsza część miasta, powstała pierwotnie jako osiedle związane przystankiem kolejowym. Wzdłuż kolei biegnie Aleja Łochowska, będąca fragmentem drogi krajowej: Wyszaków - Węgrów - Ostrów Mazowiecka, przy której koncentrują się usługi komercyjne.

KORYTNICA

Korytnica położona jest na terenie historycznej ziemi liwskiej na Mazowszu i posiada długą historię, obfitującą w wielkie wydarzenia. Żył tu oraz działało wielu ludzi, którzy odegrali niepoślednią rolę w dziejach regionu węgrowskiego, Mazowsza i Podlasia i Polski - w historii Kościoła, ruchu niepodległościowego, w kulturze, nauce i życiu społeczno-gospodarczym.

Pierwsze źródłowe wzmianki o Korytnicy (o parafii korytnickiej) - z 1419 roku, mówią o wsi na skraju Puszczy Koryckiej. Ok.1427 roku w Korytnicy została erygowana parafia podległa diecezji płockiej. Pod koniec XVIII wieku należała do szambelana królewskiego Szymona de Cortielli. Od 1836 roku majątek Korytnica należał do ziemianina Ignacego Sobieskiego, a później do hrabiego Adama Ronikiera, który był producentem sera limburskiego zwanego ronikierowskim.

Gmina Korytnica i jej region wydały wiele znaczących osobistości. Z drobnej szlachty korytnickiej z Górek Borzych wywodził się ksiądz Jakub Górski herbu Szeliga (1525-1585), profesor i rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego. W Górkach Grubakach urodził się Antoni Felicjan Pułaski (1800-1838), wiceprezes Towarzystwa Patriotycznego w okresie Powstania Listopadowego. W Górkach Grubakach urodził się także biskup Franciszek Jaczewski (1832-1914), ordynariusz lubelski, administrator zlikwidowanej przez Rosjan diecezji podlaskiej.

W latach 1874-1902 Korytnica należała do Tymoteusza Łuniewskiego (1847-1905), pisarza rolniczego, działacza społecznego, archeologa, etnografa i wybitnego agronoma, który nadał włościom korytnickim rozmach gospodarczy i gościł u siebie m.in.: Bolesława Prusa i Józefa Ignacego

Kraszewskiego, Zygmuntem Glogerem i innych przedstawicieli świata literatury, kultury, sztuki i nauki Królestwa. W Górkach Grubakach urodził się Adam Chądzyński (1882-1963), czynny w ruchu niepodległościowym, przywódca Narodowego Związku Robotniczego, więzień carski, poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1920-1935, minister kolei w rządach A. Skrzyńskiego i W. Witosa (1925-1926).

W latach 1902-1938 dobra korytnickie należały do Teodora (1852-1929) i Marii Holder-Eggerów (1875-1941). Teodor był znanym działaczem społecznym. Maria ze Szretterów Holder-Eggerowa była posłanką na Sejm II Rzeczypospolitej i działaczką Ligi Narodowej.

W drugiej połowie XIX wieku w Korytnicy i jej okolicach badania etnograficzne prowadzili: Zygmunt Gloger, Jan Karłowicz i Zygmunt Noskowski. Wielu przedstawicieli szlachty korytnickiej walczyło w szeregach powstańczych Insurekcji Kościuszkowskiej, Powstania Listopadowego i Powstania Styczniowego.

Piękne karty ruchu oporu zapisali mieszkańcy Korytnicy i okolic w okresie wojny i okupacji niemieckiej lat 1939-1944. Obecnie, senatorem RP jest Henryk Górski, wójt gminy Korytnica w okresie 1990-2005.

STOCZEK

Lata 1482 - 1592

1482 r. Właścicielem Stoczka jest Stanisław Wąsowski herbu "Lada". Współwłaścicielem zostaje jego krewny Stanisław Olędzki herbu "Rawicz" (właściciel od 1529r.).

14 stycznia 1518 r. Biskup Płocki Erazm Ciołek podpisuje akt wzniesienia kościoła parafialnego.

1592 r. Epidemie tyfusu, ospy, szkarlatyny i odry dziesiątkują ludność parafii.

1655 r. Wojska szwedzkie dokonują wielkiego spustoszenia, miejscowy kościół zostaje ograbiony i zdemolowany.

Lata 1771 - 1795

1771 r. Początek prac przy budowie nowego kościoła. Od 1724 r. - rozwój osadnictwa Żydów.

1777 r. W Stoczku wybucha epidemia tyfusu pochłaniająca mnóstwo ofiar.

1795r. Po rozbiorach, na teren Stoczka wkraczają wojska austriackie i obsadzają granicę wzdłuż Bugu, wprowadzają własną administrację, a zdolnych do pracy chłopów wcielają do swojego wojska.

Lata 1814 - 1885

W 1863 r. wielu ochotników z gminy Stoczek bierze udział w powstaniu styczniowym. Najbardziej znany to Jan Dzieciątko- chłop z Drgicz, który należał do oddziału księdza Stanisława Brzóki. Władze powstania wydają ukaz uwłaszczeniowy, zwalniający chłopów od pańszczyzny. Koniec XIX w. jest dla Stoczka okresem coraz większej stagnacji gospodarczej. Zmienia się struktura narodowościowa. Osiedla się coraz więcej ludności żydowskiej, a zmniejsza się liczba Polaków, których podstawą bytu materialnego jest niemal wyłącznie rolnictwo.

W 1871 r. po powstaniu styczniowym, w miejscowej szkole wprowadzono naukę czytania i pisanie w języku rosyjskim, a od 1885r. w szkole nauczano tylko w tym języku.

Lata 1905 - 1943

1905r. W Stoczku powstaje pierwsze kółko rolnicze, należące oraz stowarzyszenie spożywcze, prowadzące własny sklep spółdzielczy. W 1908 r. rozpoczyna w Stoczku działalność kasa pożyczkowo- oszczędnościowa.

W 1914 r. Stoczek zostaje zajęty przez Niemców, którzy wprowadzają własną administrację i prowadzą rabunkową gospodarkę wojenną.

1919 r. Po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. mieszkańcy wybrali Radę Gminy i stojącego na jej czele wójta.

1939 r. Na terenie gminy doszło do starć zbrojnych. W 1940 r. z części Stoczka Niemcy utworzyli dzielnicę żydowską (getto). Tego samego roku Żydzi przebywający w tym gettcie, zostają wywiezieni do Treblinki. Wielu parafian, mieszkańców Stoczka straciło życie za pomoc ukrywającym się Żydom.

W latach 1942 i 1943r. ma miejsce *zakrojona* na szeroką skalę pacyfikacja, związana z pomocą udzielaną jeńcom radzieckim zbiegłym z obozu w Ostrówku.

II.2. Potencjał demograficzny i gospodarczy

II.2.1. Charakterystyka ludności zamieszkującej obszar objęty strategią

ŁOCHÓW

Na koniec roku 2006 liczba mieszkańców zamieszkałych w gminie Łochów (według faktycznego miejsca zamieszkania) wynosiła 17 441 wg zameldowania -17 418). Mieszkańcy miasta Łochów stanowią 37% ogółu ludności, a 10 973 osoby mieszka na terenach wiejskich gminy. Gęstość zaludnienia wynosi 91 mieszk./km² (w powiecie 65 os/km²).

Za podstawowy i zasadniczy zasób (walor) miasta i gminy uważa się obecnie jego największe bogactwo - społeczność lokalną. Potencjał społeczny Gminy określa jej możliwości rozwoju oraz determinuje kierunki przyszłych przemian. Od początku lat dziewięćdziesiątych przez okres około 8 lat liczba mieszkańców gminy powoli, ale systematycznie malała. Liczba mieszkańców miasta systematycznie rośnie.

Ludność gminy Łochów należy do społeczności względnie młodych, około 23% ludności (na koniec 2006 r.) stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym – dzieci i młodzież do 19 lat, a młodzież do 17 roku życia stanowi 23% mieszkańców. Na terenie miasta Łochów mieszka 37,73% ogółu młodzieży do 17 roku życia, a tereny wiejskie zamieszkuje 63,27% młodzieży poniżej 18 roku życia. Procentowy udział młodzieży w liczbie mieszkańców miasta wynosi 23,3%, natomiast wśród mieszkańców wsi – młodzież stanowi 22,75%.

W 2006 roku, w wieku produkcyjnym było w 62,0% ogółu mieszkańców gminy (10 819 osób), natomiast w mieście – 65,8% mieszkańców miasta. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi około 14,9% ogółu ludności gminy (10,8% w mieście oraz 17,45% na terenach wiejskich).

W gminie zaznacza się ogólna tendencja zmniejszania się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i począwszy od roku 2002 do r. 2005 - zmniejszania się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta jest wyraźna zarówno na terenach wiejskich gminy, jak i w mieście Łochowie. Wzrost liczby mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym jest szybszy na terenie miasta Łochowa.

Kierunki migracji

W Gminie Łochów klasyczne migracje ekonomiczne, związane z konkurencyjnością rynku pracy, stanowią największy udział w strukturze ruchów migracyjnych.

Miasto Łochów charakteryzuje się występowaniem dodatniego przyrostu naturalnego w odróżnieniu od pozostałych terenów gminy. Tendencja ta powoduje, że obszary wiejskie gminy się wyludniają, natomiast w mieście Łochowie mieszka coraz większy procent ludności całej gminy. Szczególnie wyraźnie jest to widoczne w roku 2006 (liczba ludności wiejskiej zmalała o 53 osoby, a liczba ludności w mieście wzrosła o 44 osoby).

Gmina cechuje się strukturą demograficzną typową w Polsce dla gmin miejsko - wiejskich położonych blisko dużych aglomeracji. Wykształcenie mieszkańców wskazuje na zachodzące pozytywne przemiany: wzrasta udział osób z wykształceniem wyższym i średnim, spada - liczby osób posiadających wykształcenie zasadnicze lub podstawowe.

Lokalny rynek pracy oraz bezrobocie

Począwszy od lat 90 w gminie Łochów następuje spadek liczby ludności pracującej. W latach 1999-2002 liczba osób pracujących spadła z poziomu 1353 do poziomu 996 osób, natomiast w latach 2003-2006 następował powolny wzrost liczby pracujących na terenie gminy, z krótkim postojem w r. 2005 i w r. 2006 wynosił 1258 osób. Chwilowy zastój na rynku pracy w latach 2004, 2005 był bardziej odczuwalny przez pracujące kobiety. Liczba kobiet pracujących w mieście ponad dwu i półkrotnie przewyższa liczbę kobiet pracujących na terenach wiejskich.

W gminie Łochów w strukturze zatrudnienia poza rolnictwem dominuje przemysł i budownictwo (około 40% ogółu pracujących w gminie i około 37% w mieście). Dość znaczny jest udział pracujących w usługach nierynkowych, w gminie wynosi on około 33%. W r. 2004 udział ludności zatrudnionej w rolnictwie (pracującej we własnych gospodarstwach rolnych) wynosił 45% ogółu zatrudnionych.

Bezrobocie

Według stanu na koniec roku 2004 (wg Powiatowego Urzędu Pracy w Węgrowie) stopa bezrobocia w powiecie węgrowskim wyniosła 21.5%. Zarejestrowało się 3927 bezrobotnych. Największą liczbę nowych rejestracji zanotowano z gminy Łochów – 1650 osób. Jednocześnie w tym samym roku z ewidencji bezrobotnych z gminy Łochów wyrejestrowano 1101 osób, z czego 463 (42,1%) podjęło pracę. Wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym. W tym samym okresie stopa bezrobocia w woj. mazowieckim wynosiła 15,0%, a w kraju 19,1%. Zgodnie

ze spisem powszechnym przeprowadzonym w 2002 roku stopa bezrobocia w gminie kształtowała się na poziomie 18,6%, a w mieście na poziomie 19,5%. W roku 2006, w relacji do roku 2004 zanotowano spadek liczby bezrobotnych o 360 osób (21,7%), a w relacji do roku 2005 – o 263 osoby (16,9%). Bezrobocie wśród kobiet obniżyło się dopiero w roku 2006 - o 85 osób (11,7%) (Tabela 2). Na koniec 2006 r. bezrobocie w gminie spadło do około 14%.

Tabela 2. Liczba bezrobotnych w gminie Łochów w latach 1997 oraz 2000-2006.

Lata	1997	2000	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba bezrobotnych (w tym kobiety)	725 (434)	1282 (631)	1666 (720)	1650 (722)	1656 (727)	1559 (725)	1296 (640)

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS, <http://www.stat.gov.pl>

Poziom zamożności mieszkańców

Dostępne dane statystyczne w niewielkim stopniu informują o realnym statusie materialnym mieszkańców gminy i miasta. Brak jest przy tym kompleksowych badań, na których podstawie można byłoby określić stan zamożności lokalnej społeczności. Autor opracowania oszacował tzw. dochód rozporządzalny jednego mieszkańca gminy Łochów na podstawie dochodów podatkowych mieszkańców i transferu z budżetu państwa do gminy z tytułu zapłaconego podatku PIT. W roku 2005 wynosił on 460 zł. i był wyższy niż w roku 2004.

II.3. Gospodarka lokalna

Rolnictwo

W części północno–zachodniej gminy przeważają gleby należące do V i VI klasy bonitacyjnej, wytworzone z piasków. Południowa i wschodnia część gminy ma lepsze gleby zaliczane głównie do klas bonitacyjnych IV a i IV b. Najlepsze gleby należące do klas bonitacyjnych III a i III b występują w rejonie wsi Kamionna, Baczki i Zambrzyniec. W ogólnej powierzchni gminy Łochów użytki rolne zajmują 48,0%, użytki leśne 36,3%, a pozostałe grunty i nieużytki - 15,7%.

Największy udział w strukturze zasiewów w gospodarstwach indywidualnych mają zboża i ziemniaki, oraz mieszanki zbożowe. W rejonach o słabych glebach przeważa uprawa żyta, mieszanek zbożowych oraz ziemniaków. W rejonach o lepszych glebach dominują zboża (pszenica, jęczmień) oraz buraki cukrowe. Na terenie gminy uprawiane są również warzywa gruntowe i truskawki.

W najbliższych latach postępować będzie proces przechodzenia mieszkańców wsi z sektora produkcji rolnej do sektora usług poprzez rozwój agroturystyki i kompleksowych usług nastawionych na ruch turystyczny w gminie.

Przemysł i produkcja nierolnicza

Rola przemysłu w gospodarce gminy Łochów znacznie zmalała po latach osiemdziesiątych, gdy zamknięto Fabrykę Maszyn Budowlanych BUMAR–PROMA, zlokalizowaną w Łochowie i zatrudniającą 1000 osób. Drugim, znaczącym w skali miasta, zakładem w Łochowie była Dziewiarska Spółdzielnia Pracy ANITEX. Pozostałe małe zakłady miały znaczenie dla miasta, nie dla obszaru gminy.

Potencjał gospodarczy gminy tworzą w większości małe firmy oraz osoby indywidualne prowadzące działalność gospodarczą. W latach 2000–2005 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON utrzymywała się na dość stabilnym poziomie, osiągając maksymalnie 1300 podmiotów (1186 w r. 2000) W latach 2004 - 2006 zanotowano zmniejszenie liczby działających firm – do 969 w r. 2006. W r. 2007 liczba podmiotów zrosła do 1016.

Działalność prowadzona przez podmioty gospodarcze w gminie Łochów to najczęściej handel i usługi (ok. 50% jednostek), następnie budownictwo (ok. 15%), rzemiosło, działalność produkcyjna i gastronomia (ok. 3%). Około 170 firm zajmowało się handlem obwoźnym, obsługującym tereny wiejskie gminy.

Turystyka i usługi dla turystów winny pełnić wiodącą funkcję w rozwoju gminy i miasta Łochów, a gastronomia i usługi hotelowe powinny być znacznie silniej rozwinięte. Obecnie, w gminie, gastronomią zajmuje się tylko dwadzieścia podmiotów, a miejsc hotelowych w gminie Łochów jest bardzo mało.

KORYTNICA

Gminę Korytnica zamieszkuje 7 063 osoby, w tym 3 385 kobiet i 3 678 mężczyzn. Jest to odwrotna tendencja niż odnotowywana dla kraju, według której kobiety stanowią ponad 51% społeczeństwa. Liczba ludności w gminie Korytnica z roku na rok zdecydowanie spada. W porównaniu z rokiem 1995 liczba ludności spadła o blisko 10%, z poziomu 7 532 osób. W gminie odnotowywany jest ujemny przyrost naturalny. Od 2002 r. dodatni przyrost naturalny miał jedynie miejsce w roku 2004.

Gęstość zaludnienia w gminie wynosi obecnie około 38 osób na km², to jest prawie o 20 osób mniej niż średnia dla powiatu węgrowskiego.

W strukturze ludności według wieku zdecydowanie przeważa ludność w wieku produkcyjnym, w którym znajduje się 3 798 mieszkańców gminy, w tym 56,9% mężczyzn. Wśród ludności w wieku produkcyjnym przeważają osoby w wieku 20 -24 lat, których liczba wynosi 557.

Liczba osób pracujących na terenie gminy Korytnica systematycznie spada, powiększa się przy tym liczba bezrobotnych. W strukturze bezrobotnych według płci w gminie przeważają mężczyźni, których liczba wyniosła 264 osoby, według danych za rok 2005.

Tabela 3. Struktura rynku pracy w gminie Korytnica w podziale na płeć.

Pracujący/Lata	2003	2004	2005
Ogółem	249	254	239
Mężczyźni	95	104	82
Kobiety	154	150	157
Bezrobotni/Lata	2003	2004	2005
Ogółem	482	456	464
Mężczyźni	277	263	264
Kobiety	205	193	200

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Stopa bezrobocia w gminie Korytnica na koniec roku 2005 wyniosła ponad 21%, przy średniej w tym okresie stopie bezrobocia dla kraju na poziomie 17,6%.

STOCZEK

Obserwuje się systematyczny, trwający od 2003 roku spadek ludności gminy spowodowany ujemnym przyrostem naturalnym i emigracją ludzi młodych z terenu gminy.

Cechą charakterystyczną struktury wiekowej jest znaczna przewaga ilości mężczyzn w wieku produkcyjnym oraz znaczna przewaga kobiet w wieku poprodukcyjnym. Na terenie gminy utrzymuje się malejący ujemny wskaźnik migracji. Obserwuje się brak zdecydowanego czynnika mogącego wpłynąć na przełamanie w/w tendencji.

Utrzymuje się wzrastająca tendencja liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym i spadkowa w wieku przedprodukcyjnym, oraz malejąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Ludność reprezentuje średni poziom wykształcenia. Osoby z wykształceniem wyższym stanowią 10,8% ludności, z wykształceniem średnim około 22,36% z wykształceniem zasadniczym zawodowym 23,98%, z podstawowym 36,04% a z niepełnym podstawowym 7% ludności.

Około 30% ludności Gminy Stoczek utrzymuje się z pracy w rolnictwie, zaś dla 20% ludności stanowi ono nie zarobkowe źródło utrzymania. Praca poza rolnictwem jest podstawą bytu dla 50% ludności.

Obecnie gęstość zaludnienia jest niska, wynosi 27 osób/ km² i jest wyraźnie niższa od średniej gęstości gmin Powiatu Węgrowskiego (58 osób/ km²).

Saldo migracji jest ujemne i wynosi – 2,8. Średnia w powiecie węgrowskim wynosi -1,6%, natomiast średnia dla Województwa Mazowieckiego wynosi +1,7.

II.4. Stan rozwoju infrastruktury wiejskiej

II.4.1. Infrastruktura społeczna

ŁOCHÓW

Wśród mieszkańców gminy w wieku powyżej 15 lat dominują osoby z wykształceniem podstawowym. Procentowy udział osób z wykształceniem wyższym wynosi 3%.

W latach 2004 - 2006 gmina wydatnie zwiększyła wydatki inwestycyjne na oświatę. Analiza historyczna gospodarki finansowej gminy Łochów wskazuje na stabilność udziału wydatków bieżących na oświatę w wydatkach bieżących ogółem (oscyluje wokół 55%-50%) oraz rosnące nominalne wydatki inwestycyjne na oświatę. W roku 2007 udział tych wydatków w wydatkach inwestycyjnych ogółem wynosi 30,5%.

KORYTNICA

Edukacja w gminie Korytnica stanowi jeden z lepiej rozwiniętych elementów infrastruktury społecznej. Na terenie gminy znajduje się 5 szkół podstawowych, jedno gimnazjum oraz jedno przedszkole publiczne w Korytnicy. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie dla szkół podstawowych wynosi 91,8%, zaś dla gimnazjum 94,4%. W ciągu ostatnich lat liczba zarówno uczniów, jak i absolwentów, zdecydowanie spadła, co jest wynikiem niżu demograficznego.

Szkoły gminne są słabo skomputeryzowane. W szkołach podstawowych na jeden komputer przypada 38 uczniów, zaś w gimnazjum 18. Sytuacja ta uległa ostatnio pogorszeniu. Jest to zjawisko niepokojące z uwagi na fakt, iż liczba uczniów w szkołach podstawowych w porównaniu z rokiem poprzednim spadła o blisko 5%, zaś w gimnazjum o prawie 9%.

Wykształcenie ludności

Według Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzony przez GUS w 2002 r. najwięcej osób posiada wykształcenie podstawowe (2 630), oraz zasadnicze zawodowe (1 540). Wykształceniem wyższym legitymuje się jedynie 107 osób, tj. 2% ogółu badanych osób. Zdecydowanie lepiej wykształcone są kobiety, z których 71 posiada wykształcenie wyższe, 417 posiada wykształcenie średnie.

STOCZEK

Liczba miejsc w szkołach podstawowych i w gimnazjum jest wystarczająca (ok. 700 miejsc – 12% ogółu ludności). Liczba dzieci uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjum utrzymuje się na stabilnym poziomie. Niż demograficzny w gminie jest mało odczuwalny.

Procentowy udział nakładów na oświatę w średnio w budżetach gminy nieznacznie przekracza 42%. W 2004r. zostało otwarte Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące na prawach Publicznego, dla którego organem założycielskim i prowadzącym jest Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Stoczek.

II.4..2. Infrastruktura techniczna

ŁOCHÓW

Wodociagi

Na terenie gminy Łochów istnieją dwa wodociągi: *SUW Ostrówek*, którego ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych, oraz *SUW Łosiewice*, który składa się z trzech studni. W mieście i na obszarach wiejskich Łochowa z sieciowego systemu wodociągowego korzysta około 95% mieszkańców (99% w mieście Łochowie). Zasobność ujęć wody i wydajność stacji wodociągowych umożliwiają podwyższenie standardu wyposażenia mieszkań w urządzenia wodociągowe do 100%.

Sieć kanalizacyjna

Obecnie, w gminie Łochów z sieciowego systemu kanalizacji sanitarnej korzysta 58% mieszkańców miasta Łochów. Na pozostałym terenie gminy, poza częścią miejscowości Łopianka i Ostrówek, brak jest kanalizacji sieciowej. Ponad 40% mieszkańców zamieszkałych w zabudowie jednorodzinnej odprowadza ścieki sanitarne do zbiorników szczelnych (szamb).

Całkowita długość sieci kanalizacyjnej wynosi 24,4 km (bez przyłączy). Ogólny stan techniczny sieci kanalizacyjnej istniejącej w gminie jest dobry.

W Łochowie, działa oczyszczalnia ścieków komunalnych, której właścicielem jest Urząd Miejski w Łochowie. Oczyszczalnię eksploatuje Zakład Gospodarki Komunalnej (ZGK).

Gospodarka odpadami

Na terenie gminy, we wsi Łojew, funkcjonuje wysypisko odpadów komunalnych (innych niż odpady niebezpieczne), eksploatowane przez ZGK w Łochowie. Obecna powierzchnia wysypiska wynosi ok. 1,86 ha i pokryta jest warstwą śmieci o zmiennej grubości ok. 4 m. Odpady od stycznia 2005 są segregowane na całym terenie Gminy Łochów - u źródła ich powstania. Segregację wtórną stosuje się na wysypisku (od lipca 2004).

Zaopatrzenie w energię i gaz; telekomunikacja

Gmina Łochów zasilana jest w energię elektryczną z ogólnokrajowej sieci energetycznej dostarczanej sześcioma liniami napowietrznymi 15 kV. i doprowadzonej do wszystkich mieszkańców gminy.

Na terenie gminy nie ma systemu gazowniczego. Wynika to z faktu, że gmina leży poza zasięgiem gazociągów magistralnych i aktualnie brak jest technicznych możliwości dostawy gazu ziemnego.

Drogi i komunikacja

Miasto Łochów położone jest przy skrzyżowaniu drogi krajowej nr 50 (Warszawa – Mińsk Mazowiecki – Ostrów Mazowiecka) oraz drogi krajowej nr 62 (Siedlce – Wyszów). Funkcjonuje również sieć dróg powiatowych oraz sieć dróg gminnych. Długość dróg gminnych na terenie gminy Łochów wynosi 128 km. Drogi gminne w obrębie miasta mają łączną długość 28,8 km, z czego dróg o nawierzchni bitumicznej jest 13,4 km, natomiast dróg o nawierzchni żwirowej 11,6 km.

Stan dróg na terenie gminy wskazuje na konieczność podejmowania w najbliższych latach szerokiego zakresu inwestycji służących rozbudowie oraz modernizacji istniejącego lokalnego systemu komunikacyjnego. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom miasta, w szczególności młodzieży i uczniom szkół, które są położone po obydwu stronach drogi krajowej (Al. Łochowskiej), wymaga włączenia przebudowy wielu dróg, chodników oraz budowy ścieżek rowerowych w mieście.

Przez miasto przebiega normalnotorowa linia kolejowa relacji Białystok–Łochów–Warszawa, należąca do krajowego systemu kolejowego.

KORYTNICA

Drogi i transport publiczny

Gmina Korytnica położona jest daleko od dróg ekspresowych. W jej obszarze zlokalizowany jest 2,5 km odcinek drogi krajowej DK 62, który łączy miejscowości gminne z Węgrowem. Ponadto przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 637, która łączy Węgrów z Warszawą, co stwarza gminie Korytnica możliwość komunikacji drogowych - krajowych i międzynarodowych. Biegnące przez obszar gminy drogi powiatowe i gminne tworzą dobrze rozbudowaną drogową sieć wewnętrzną, która umożliwia łatwe i szybkie dotarcie do ośrodka powiatowego. Wskaźnik gęstości dróg publicznych twardych dla gminy Korytnica wynosi 59,4 km/100km² i jest niższy dla wskaźnika krajowego, który wynosi 76,6 km/100km². Długość dróg publicznych w gminie Korytnica: krajowe – 25 km., wojewódzkie -10,3 km., powiatowe - 72,8 km., gminne - 60,6 km.

Transport pasażerów wewnątrz- oraz międzygminny, a także prowadzący do większych ośrodków miejskich, np. stolicy powiatu – Węgrowa i do Warszawy, zapewniają Oddziały Przedsiębiorstwa PKS z siedzibą w Łochowie i Węgrowie. Dziesięć spośród gminnych miejscowości, nie posiada dostępu do zbiorowej komunikacji.

Gospodarka odpadami

Za usługi z zakresu gospodarki odpadami odpowiada Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Węgrowie. Na zlecenie Zarządu Powiatu Węgrowskiego został opracowany „Plan Gospodarki Odpadami dla gminy Korytnica na lata 2004-2011”. Zbiórka odpadów na terenie gminy prowadzona jest na dwa sposoby:

- metodą „kontener w sąsiedztwie”
- metodą „zbiórka u źródła” - w oparciu o selektywną zbiórkę odpadów.

Gospodarka wodno-ściekowa

Gmina jest zwodociągowana w 86%. Główne ujęcia wody dla gminy Korytnica znajdują się w miejscowościach Górki Grubaki i Pniewnik. Jedną z miejscowości gminnych – wieś Palplin zaopatrywana jest z ujęcia wody zlokalizowanego w pobliskiej gminie Liw. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi obecnie 85,6 km, zaś liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych liczy 1 270 sztuk. Z sieci wodociągowej korzysta 4 146 osób. Mieszkańcy gminy, którzy nie mają dostępu do sieci wodociągowej zaopatrywani są w wodę pochodzącą ze studni przydomowych.

Na terenie gminy Korytnica brak jest systemu gromadzenia i odprowadzania ścieków sanitarnych w systemie kanalizacyjnym. Ścieki przydomowe gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych. Wpływa to negatywnie na środowisko naturalne. Swoje oczyszczalnie ścieków posiadają natomiast Szkoła Podstawowa w Korytnicy oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa w Turniach. Obie oczyszczalnie są oczyszczalniami biologicznymi.

Telekomunikacja i usługi kurierskie

Na terenie gminy dostępna jest sieć światłowodowa. Możliwe są połączenia komórkowe do wszystkich operatorów na terenie kraju. Usługi z zakresu przesyłek realizowane są przez Urząd Pocztowy w Korytnicy.

Elektroenergetyka i sieć gazowa

Mieszkańcy gminy korzystają z krajowego systemu sieci energetycznej. Do gminy dostarczany jest prąd z sieci elektroenergetycznych o napięciu 110/15kV. Wszystkie stacje zasilające gminę Korytnica znajdują się w dobrym stanie technicznym, jednakże parametry energii elektrycznej dostarczanej z rejonu Mińsk Mazowiecki nie są dobre, co powoduje częste spadki napięcia i liczne awarie.

Gmina Korytnica nie jest obecnie wyposażona w gazociąg. Do roku 2010, jak założono w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Korytnica”, teren gminy ma zostać podłączony do magistrali gazowej Kobryń-Warszawa.

STOCZEK

DROGI I TRANSPORT PUBLICZNY

Wszystkie drogi powiatowe są sklasyfikowane jako drogi V klasy technicznej. Na terenie większych miejscowości drogi te pełnią ponadto funkcje uliczne. Na ogólną długość 46,5 km tych dróg aż 16,5 km nie posiada nawierzchni bitumicznej lub betonowej.

Drogi krajowe - 1,4 km., drogi powiatowe - 58,2km.; drogi gminne utwardzone - 45,0 km.

Do istotnych problemów w gminie zaliczyć należy: niewystarczająca liczbę powiązań autobusowych, oraz średni stan techniczny dróg krajowych i słaby dróg powiatowych, a także brak sprawnych lokalnych ciągów komunikacyjnych umożliwiających powiązania wewnątrz gminne.

Ze względu na przebieg magistralnej linii kolejowej i torowej, Warszawa – Tłuszcz – Małkinia – Białystok o znaczeniu międzynarodowym, komunikacja kolejowa nie odgrywa dużej roli w obsłudze gminy (w pñn.-zach. krancu gminy znajduje się przystanek osobowy Topór).

Ponieważ na terenie gminy jest jedynie 1,4 km dróg krajowych, to na jego obszarze prowadzona jest przede wszystkim komunikacja międzyosiedlowa, realizująca powiązania o znaczeniu wojewódzkim – z miastami (Łochów, Węgrów, Sokołów, Podlaski). Mankamentem transportu autobusowego jest zbyt niska liczba połączeń w godzinach szczytu.

INFRASTRUKTURA TELEKOMUNIKACYJNA

Abonenci telefoniczni w gminie Stoczek są obsługiwani przez Telekomunikację Polską S.A. Ponadto obsługę telekomunikacyjną na terenie gminy prowadzi także firma Multimedia Polska S.A. Gdynia obsługująca 280 abonentów w miejscowościach Błotki, Gruszczyno, Majdan, Stoczek a także Polska Telefonii Cyfrowa Sp. z o.o i PLUS GSM.

ELEKTROENERGETYKA, GAZOWNICTWO I CIEPŁOWNICTWO

Gmina Stoczek nie posiada funkcjonalnego powiązania z systemem urządzeń WN 110 kV, gdyż na jej terenie nie ma odpowiedniej stacji transformującej. W gminie funkcjonuje zmodernizowane oświetlenie uliczne.

Teren Gminy nie jest zgazyfikowany. Gazociąg wysokiego ciśnienia do Gminy Stoczek przewidziany jest do budowy w latach 2010-2020.

Infrastruktura ciepłownicza to indywidualne ogrzewanie mieszkań w budynkach niskich do dwóch kondygnacji opalanych drewnem lub węglem. Instytucje użyteczności publicznej: Urząd Gminy, Ośrodek Zdrowia, Szkoły Podstawowe i Gimnazjum ogrzewane są olejem opałowym. Pozostałe instytucje posiadają kotłownie na różny materiał grzewczy.

II.5. Potencjał rekreacyjny i turystyczny obszaru LGD

Walory przyrodnicze i krajobrazowe Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego (NPK) sprzyjają rozwojowi turystyki pieszej i rowerowej a także turystyki wodnej (spływy kajakowe) i ekologicznej. Gminy LGD mogłyby także przyciągnąć znaczną liczbę turystów poszukujących nieskażonej przyrody, bogactwa zwierzyny i ptactwa oraz unikalnej flory i fauny. Wielu międzynarodowych i polskich turystów wybiera ostatnio polowanie z kamerą - na rzadkie ptaki i zwierzynę. Teren NPK dzięki minimalnej ingerencji człowieka jest w stanie zbliżonym do naturalnego, co jest rzadkością w skali europejskiej. W granicach NPK,

utworzonego w dolnym biegu rzeki Bug, znajduje się 85 km. odcinek Bugu, fragment dolnej Narwi i Liwca oraz duże obszary leśne Puszczy Białej, Borów Łochowskich i Lasów Ceranowskich. Niepowtarzalnym walorem parku jest szeroka dolina Bugu z tarasami, rozległymi starorzeczami, wydłami, piaszczystymi plażami i urwistymi skarpami. Poza doliną rozciągają się łągi, olsy i bory sosnowe oraz rzeka Liwiec, a także cieki polodowcowe jak Ugoszcz, Dzieciołka oraz wyniesienia wydmowe i wzgórza morenowe. Na tym terenie położonych jest 28 gmin wiejskich i 4 miasta (w tym Łochów). Jest to jeden z największych parków krajobrazowych w Polsce, a w Europie jest jednym z fenomenów przyrodniczych - pod względem unikalnych łąk nadbużańskich, z pięknym krajobrazem i niepowtarzalną florą i fauną. NPK jest nazywany terenem „Zielonych Płuc” Polski.

Duże, ale ciągle nie w pełni wykorzystane szanse rozwoju ma agroturystyka, w szczególności we wsiach położonych na terenie NPK. Agroturystyka na terenie gminy stwarza turystom możliwość dobrego wypoczynku w tym pięknym zakątku kraju. Gościnni mieszkańcy proponują przyjezdnym pobyt w swoich domach, skorzystanie ze znakomitej kuchni podlaskiej, poznanie życia codziennego wsi, zwyczajów, kultury, możliwości czynnego wypoczynku w ciszy i spokoju w wolnej od zanieczyszczeń przyrodzie. Poza atrakcjami oferowanymi wyłącznie przez gospodarzy istnieją także ogólno-wiejskie imprezy, takie jak na przykład, spotkania przy ognisku nad Liwcem, gry i zabawy konkursowe, organizowane kółka zainteresowań (np. Koło Gospodyń Wiejskich). Istnieją również ścieżki turystyczne piesze i rowerowe penetrujące najbardziej malownicze zakątki Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego, Lasów Łochowskich, rezerwatu Moczydło, uroczysk i bagien, np. Drgicz, Majdan, Kietlanka i Turyna.

Tereny NPK i otulinu MPK w dużej części zajmują gminy Łochów, Stoczek i Korytnica i ze względu na swoje atrakcyjne położenie już obecnie cieszą się popularnością wśród turystów. Na terenie gminy Łochów i Stoczek zlokalizowanych jest ponad 1400 indywidualnych domków letniskowych, które stanowią bazę dla wypoczynku tysięcy ludzi. Bazę noclegową uzupełniają namioty w Łazach, kilkanaście gospodarstw agroturystycznych, ośrodki kolonijne w Łazach i Nadkolu oraz Gminny Ośrodek Wypoczynkowy „Koszelańka”. Bazę tę należy z pewnością rozwijać i promować.

We wsi Gwizdały powstało szkolne muzeum gwizdka, jedyne w kraju i w Europie. Jest ono atrakcją w gminie Łochów i przyciąga turystów oraz zdobywa zainteresowanie mediów i prasy. Jest to bardzo ciekawa forma promocji LGD i gminy. Inną atrakcją gmin LGD są Wiejskie Izby Pamięci, np. im. H. i I.J. Paderewskich, izba regionalna w Julinie.

W gminie Korytnica dostępne są także tereny pod inwestycje rekreacyjno - wypoczynkowe w formie indywidualnej oraz w formie ośrodka wypoczynkowego. Tereny przeznaczone pod tego typu działalność zlokalizowane są w pobliżu rzeki Liwiec, głównie w miejscowościach: Maksymilianów, Sekłak, Kupce, Jugi oraz Połazie Świętochowskie.

Na terenach gmin LGD funkcjonują urządzone sportowo – rekreacyjne i boiska, z których mogą korzystać wypoczywający. Baza usługowa jest niewystarczająca. Brak jest barów i restauracji, punktu informacji turystycznej, wypożyczalni sprzętu turystycznego, pól namiotowych i biwakowych. Brak jest także ogólnodostępnej bazy noclegowej – nie ma obiektów hotelarskich.

III. Analiza SWOT OBSZARU OBJĘTEGO LOKALNA STRATEGIĄ DZIAŁANIA

III.I. Analiza SWOT obszaru Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem”

We wrześniu 2008 roku powstał Zespół ds. Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2008-2013 (Strategii), opracowanej na potrzeby Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” (LGD), obejmującej obszar gmin Korytnica, Łochów i Stoczek. W skład Zespołu weszli członkowie Zarządu LGD, wybrani członkowie

Rady LGD oraz zaproszeni mieszkańcy gminy Łochów. Członkowie Zespołu, w czasie trzech spotkań przeanalizowali i omówili potrzeby LGD oraz przygotowali analizę SWAT, omówili słabe i mocne strony (atuty) obszaru LGD, a także szanse, które stoją przed gminami Korytnica, Łochów i Stoczek, działającymi wspólnie w LGD.

Zespół uwzględnił uwarunkowania, nowe czynniki i zmiany które miały miejsce w drugiej połowie 2008 r. oraz w roku 2007. W szczególności uwzględniono opracowanie z r. 2008 „Budowanie lokalnej strategii rozwoju w ramach osi 4 Leader”, Programu Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, oraz odpowiednie wytyczne.

Przedyskutowano trudności, które mogą wystąpić przy zaspakajaniu zidentyfikowanych potrzeb (realizacji odpowiednich zadań). Zestawienie atutów oraz słabości, szans i zagrożeń realizacji Strategii LGD, podano poniżej.

Zestawienie poniższe zostało dokonane na podstawie opracowań Zespołu, grup wyłonionych w ramach każdej z trzech gmin, a także na podstawie ankiet wypełnionych przez członków Zespołu, opracowanych przez autora Strategii, na potrzeby Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem”.

Atuty obszaru LGD oraz trzech gmin Korytnica, Łochów, Stoczek:

1. Atrakcyjne położenie gmin [Nadbużański Park Krajobrazowy (NPK) – na terenie gmin Stoczek i Łochów oraz jego otulina na terenie gminy – Korytnica], czyste powietrze i środowisko naturalne, dobra komunikacja z regionem i Warszawą.
2. Walory przyrodnicze i środowiskowe (NPK i otulina), duże obszary lasu i obszary chronione – łatwo dostępne.
3. Korzystna lokalizacja i komunikacja drogowa i kolejowa z regionem i z Warszawą (bliskość Warszawy).
4. Brak zagrożeń z zewnątrz (np. powódź inne).
5. Atrakcyjne tereny dla inwestorów (przygotowane tereny pod inwestycje, relatywnie niskie ceny) dające szanse rozwoju regionu.
6. Stabilna i dobrze działająca władza samorządowa, mająca poparcie i zaufanie społeczne. Przyjazna inwestorom.
7. Możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego z uwagi na nieskażone środowisko naturalne
8. Wysoki stopień zwodociągowania, telefonizacji i efektywna gospodarka odpadami. Infrastruktura sprzyjająca inwestorom i osadnictwu.
9. Niski stopień przestępczości kryminalnej i gospodarczej.
10. Dobrze rozwinięta i dostępna baza sportowa (boiska ze sztuczną nawierzchnią, hale sportowe).
11. Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych oraz świetlic wiejskich.
12. Gminy posiadają dokumenty ułatwiające zarządzanie: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz Strategie Rozwoju Gospodarczego.
13. Doświadczenie gmin, członków LGD w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej.

SŁABOŚCI: obszaru LGD oraz gmin Korytnica, Łochów, Stoczek

1. Niezadawalający stan infrastruktury turystycznej i agroturystycznej oraz słabo rozwinięta sfera usług turystycznych. Brak ścieżek rowerowych. Brak bazy hotelowej i noclegowej dla turystów
2. Braki w infrastrukturze lokalnej, przede wszystkim w obszarze kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków w Korytnicy i Łochowie oraz niezadawalający stan dróg
3. Brak lokalnego i gminnych Ośrodków Kultury oraz programu imprez kulturalnych na terenie gmin Korytnicy, Łochowa i Stoczka (LGD). Ponadto, brak środków na funkcjonowanie imprez kulturalnych oraz instytucji kultury.
4. Zbyt mało propozycji dla zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz organizowania wypoczynku sobotnio-niedzielnego
5. Brak programów kształcenia dla młodzieży pod potrzeby rynku lokalnego (pracodawców) oraz nowoczesnego rynku globalnego
6. Znaczne zubożenie społeczeństwa gmin, członków LGD oraz wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej
7. Brak zbiorników wodnych, na terenie LGD, dla celów rekreacyjnych i turystycznych
8. Wysoki poziom bezrobocia na terenie LGD, poza miastem Łochowem. Brak inwestorów zewnętrznych i wewnętrznych

9. Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych
10. Niska aktywność mieszkańców
11. Nieprzystosowanie budynków urzędu gmin i miasta dla niepełnosprawnych oraz do przyjaznego świadczenia usług. Niedostateczne bezpieczeństwo dla mieszkańców, szczególnie wzdłuż drogi krajowej
12. Niedostateczna promocja poszczególnych gmin oraz obszaru LGD.

ZAGROŻENIA dla działalności LGD oraz obszaru gmin Korytnica, Łochów, Stoczek:

1. Niekorzystne procesy demograficzne w regionie, w pobliżu Warszawy – odpływ ludzi młodych, najlepiej wykształconych - najbardziej dynamicznej grupy społecznej - do ośrodków miejskich
2. Przekazywanie nowych zadań samorządowi gminnemu bez przekazania odpowiednich środków finansowych; nadmierne obciążanie samorządów
3. Istnienie wielu gmin w regionie o zbliżonym profilu społeczno-gospodarczym konkurujących o fundusze i inwestorów
4. Przeszarżałe metody gospodarowania w rolnictwie
5. Brak przemysłu w regionie i brak perspektyw zatrudnienia w przemyśle na terenie gmin LGD oraz w najbliższych okolicach obszaru LGD
6. Zmienne prawo i zasady działania samorządów
7. Podwyżki cen energii i paliw
8. Relatywnie osłabiona turystyczna konkurencyjność obszaru LGD ze względu na brak ośrodka rekreacyjnego nad wodą (zbiornikiem wodnym, rzeką) dla celów turystycznych i rekreacyjnych
9. Wysokie ceny środków do produkcji rolnej
10. Niska świadomość ekologiczna w regionie i na terenie LGD
11. Afirmacja alkoholu nikotyny i używek wśród młodzieży.

SZANSE obszaru LGD oraz gmin Korytnica, Łochów, Stoczek:

1. Możliwość rozwoju turystyki i wypoczynku połączone z rozwojem agroturystyki na terenie LGD oraz rozwój infrastruktury turystycznej, także dla niepełnosprawnych (budowa bazy hotelowej, ścieżek rowerowych, ścieżek dla pieszych na terenie NPK).
2. Zwiększenie atrakcyjności gmin i terenów LGD (rewitalizacja miasta, remont i zagospodarowanie dworca kolejowego w Łochowie i przyległych terenów, łącznie z parkiem Dębinka. Stworzenie, przy Domach Kultury w Korytnicy, Łochowie i Stoczku programu imprez kulturalnych na terenie gminy oraz profesjonalnej promocji gmin i miasta, należących do LGD
3. Możliwość rozwoju inwestycji na terenie LGD. Konkurencyjne (tanie) tereny inwestycyjne, niskie koszty pracy i utrzymania
4. Możliwość wykorzystania istniejącej infrastruktury dawnych zakładów przemysłowych
5. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez przyciąganie inwestorów i stworzenie dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości (inkubatory przedsiębiorczości, polityka pro-inwestycyjna i pro-zatrudnieniowa)
6. Możliwość i chęć ściślejszej współpracy z UE. Znalezienie partnera w krajach UE
7. Informatyzacja usług dla mieszkańców obszaru LGD i usprawnienie zarządzania poprzez zastosowanie nowych technologii i powszechnego wykorzystania Internetu
8. Stworzenie warunków do rozwoju edukacji, kultury i rozwoju osobistego mieszkańców. Organizowanie imprez kulturalnych umożliwiających rozwój społeczeństwa lokalnego i polepszenie warunków życia
9. Podnoszenia kwalifikacji poprzez doksztalcanie, kursy i szkolenia. Wiąże się to podniesieniem standardu życia mieszkańców.
10. Polepszenie warunków i podniesienie standardu życia mieszkańców poprzez działania wewnątrz obszaru LGD oraz wskutek rozwoju gospodarczego Polski.
11. Możliwość pozyskiwania tanich, alternatywnych źródeł energii ekologicznej (biomasa, energia wiatrowa, itd.).
12. Aktywizacja społeczeństwa i tworzenie społeczeństwa obywatelskiego
13. Remont i modernizacja budynków urzędów gmin i miasta, przyjaznych dla niepełnosprawnych i wszystkich mieszkańców.

III.2. Opis procesu ustalania potrzeb obszaru LGD i analizy SWOT

Podane poniżej potrzeby obszaru LGD oraz podane wyżej wspólne atuty i szanse trzech gminy: Korytnica, Łochów i Stoczek, wchodzących w skład LGD, są rezultatem badań ankietowych, które przeprowadzono z udziałem członków Zarządu i Rady LGD oraz wybranych członków założycieli LGD. Wynikają one także z konsultacji społecznych i analizy Kart projektów nadesłanych przez członków LGD. W badaniu ankietowym wzięło udział 17 osób.

Celem przeprowadzenia ankiety było określenie potrzeb obszaru LGD ustalenie preferencji członków Zespołu dotyczących tych potrzeb. Ponadto, ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, na liście działań umieszczonych w ankiecie, zadań najpilniejszych do realizacji lub usunięcie zadań, które w ich opinii nie są pilne i nie muszą być realizowane przed 2013 rokiem. Ankietowani mogli także, z pomocą odpowiednich kwestionariuszy przeprowadzić analizę SWOT.

Badanie odbyło się podczas trzech zebrań warsztatowych zespołu do spraw Strategii LGD, z udziałem burmistrza Łochowa i wójtów trzech gmin. Potrzeby, a także atuty, słabości oraz szanse i zagrożenia dyskutowano w czasie dwu pierwszych spotkań warsztatowych. W czasie trzeciego spotkania dyskutowano na temat przedsięwzięć i projektów zgłoszonych w Kartach projektów.

Zastosowano klasyczną metodę badania kwestionariuszowego. Badani mieli podać 5 najważniejszych przedsięwzięć oraz określić, które z wymienionych operacji powinny być realizowane w pierwszej kolejności, w r. 2009, w okresie 2010-2013 lub później. Trzecią możliwością było wykluczenie danej operacji z programu LSR.

Za najważniejsze przedsięwzięcia uznano:

- Budowę infrastruktury turystycznej
- Rozwój turystyki i usług turystycznych
- Podnoszenie jakości życia, także poprzez imprezy kulturalne i sportowe
- Zorganizowanie i uaktywnienie społeczności lokalnej, w tym młodzieży
- Rozwój nowych technologii i ułatwienia w dostępie do Internetu
- Kultywowanie tradycji, kultury i twórczości lokalnej
- Tworzenie nowych, atrakcyjnych miejsc pracy, także dla niepełnosprawnych
- Zwiększenie konkurencyjności gmin LGD, w tym poprawa infrastruktury drogowej
- Wykorzystanie lokalnych zasobów materialnych.

Za najpilniejsze przedsięwzięcia uznano:

- Rozwój funkcji rekreacyjnych i sportowych umożliwiających rozwój fizyczny młodzieży i mieszkańców oraz integrację osób zdrowych i niepełnosprawnych
- Rozwój działalności szkoleniowej i edukacyjnej (przede wszystkim dla młodzieży), mających za zadanie funkcjonowanie w strukturach UE, podniesienie kwalifikacji i dopasowanie ich do potrzeb rynkowych (z włączeniem osób niepełnosprawnych)
- Aktywizacja oraz współpraca lokalnych środowisk w wymiarze społecznym i materialnym oraz wspieranie organizacji pozarządowych
- *Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości oraz rozwój i promocja turystyki i usług turystycznych.*

IV. MISJA, WIZJA i CELE OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA „Bądźmy Razem”

IV.1. MISJA, WIZJA i CELE OGÓLNE

W wyniku prac i dyskusji przeprowadzonych przez Radę oraz Zarząd Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” (LGD), obejmującej gminy: Korytnica, Łochów i Stoczek opracowano główne elementy strategii rozwoju i działania LGD. Sformułowano: wizję, misję, cele strategiczne i cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia, które realizowane będą w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). Zdefiniowano wskaźniki dla poszczególnych przedsięwzięć i opracowano budżet realizacji LSR.

Misja i wizja należą do kluczowych elementów strategii rozwoju LGD.

Wizja Lokalnej Grupy Działania

Wizja Lokalnej Grupy Działania, to pewien obraz warunków życia i funkcjonowania urzędów i instytucji, który w przyszłości będzie można zaobserwować na obszarze gmin należących do LGD. To stan docelowy, który obecnie potrafimy opisać, wizja, która potrafimy stworzyć. Dla LGD „Bądźmy Razem” wypracowano następującą wizję:

Teren działalności Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem”, to obszar rozwijający się gospodarczo, atrakcyjny i przyjaznym dla mieszkańców i turystów, zamieszkały przez społeczność zachowującą swoje dziedzictwo kulturowe, a zarazem otwarte na współpracę zewnętrzną.

Wizja, to obraz obszaru, na którym leżą wszystkie gminy należące do LGD, który za 6-7 lat (w r. 2015) powinien być bardziej przyjazny dla mieszkańców, oferować wysokiej jakości usługi dla bogatszych niż obecnie mieszkańców, oraz pełnić ważną rolę w integrowaniu lokalnego społeczeństwa i silnie oddziaływać na region.

Misja Lokalnej Grupy Działania

Misja, nazywana również generalnym celem kierunkowym, to wskazanie drogi i sposobu, które mają doprowadzić obszar LGD do stanu, który będzie funkcjonować za kilka lat – docelowemu obrazowi obszaru LGD. Misja, która w odniesieniu do specyfiki funkcjonowania organizacji jaką jest LGD, stanowi deklarację intencji jej władz oraz władz samorządowych co do realizacji kierunku przyszłego rozwoju obszaru LGD (ku lepszej przyszłości) gmin należących do LGD. **Misję LGD „Bądźmy Razem”** sformułowano następująco:

Lokalna Grupa Działania „Bądźmy Razem”, jest instrumentem wzrostu dobrobytu i poprawy jakości życia, działa na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, aktywizuje społeczność lokalną zamieszkującą obszar LGD oraz rozwiązuje problemy związane z obszarem i promuje obszar LGD w regionie i poza regionem.

Cele Ogólne (Strategiczne)

Cele strategiczne wynikają z wizji LGD i stanowią jej konkretyzację. Stanowią one drugi poziom ustaleń w hierarchicznym procesie formułowania strategii rozwoju LGD „Bądźmy Razem”. Na trzecim poziomie planów strategicznych znajdują się cele operacyjne (szczegółowe). Z celów szczegółowych wynikają przedsięwzięcia i konkretne programy i projekty. Wyróżniono trzy podstawowe cele strategiczne (ogólne), ważne przy wytyczaniu kierunku rozwoju i działań LGD. Są to:

- I. Poprawa jakości życia i wzrost dobrobytu mieszkańców**
- II. Odnowa wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego**
- III. Aktywizacja społeczności lokalnych i wzmocnienie kapitału społecznego**

Przyjęta kolejność zapisu nie wynika z hierarchii ważności – obszary wymienione w powyższych celach strategicznych są równe pod względem ważności.

IV.2. CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA

Do każdego celu strategicznego sformułowano kilka celów szczegółowych (nazywanych też celami operacyjnymi). W wyniku prac, wspólnie z Zarządem i Radą LGD ustalono ich 8.

1. (1.1.) *Wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodu*
2. (1.2.) *Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi*
3. (1.3.) *Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości*
4. (2.1.) *Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych*
5. (2.2.) *Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych*
6. (3.1.) *Promocja obszaru LGD i wdrażanie projektów współpracy*
7. (3.2.) *Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych*
8. (3.3.) *Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”*

Pierwsze pięć celów oraz cel 8 osiągnane będą głównie przez projekty w ramach Działania 4.1 PROW. Do osiągnięcia tych celów przyczynią się także projekty współpracy w ramach Działania 4.21 PROW. Cel 6 osiągnany będzie poprzez Działanie 4.21 PROW. Cel 7 osiągnany będzie przez Działania 4.1 oraz 4.31 PROW.

Opracowano zestaw przedsięwzięć do realizacji, ściśle powiązanych z celami szczegółowymi. Sformułowano 12 przedsięwzięć.
Dla celu ogólnego I.

1. Tworzymy pozarolnicze źródła dochodu oraz wspieramy zróżnicowanie działalności gospodarczej
2. Wspieramy rozwój turystyki, agroturystyki i sportu oraz dbamy o wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi
3. Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalnych oraz technologie informatyczne do rozwoju przedsiębiorczości

Dla celu ogólnego II.

4. Chronimy i dbamy o przyrodę i krajobraz
5. Chronimy zabudowę wsi i rewitalizujemy obiekty tradycyjne, zabytkowe i sakralne
6. Zachowujemy tradycje lokalne i tożsamość społeczności lokalnych obszaru LGD

Dla celu ogólnego III.

7. Promocja obszaru LGD
8. Wdrażamy projekty współpracy LGD, przy realizacji określonych działań, z podmiotami zewnętrznymi w regionie, kraju i za granicą
9. Wspieramy i promujemy aktywność lokalną: organizację imprez, festynów, konkursów i szkoleń, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych
10. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi
11. Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania
12. Poprawiamy konkurencyjność gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”.

Przedsięwzięcia (oraz cele szczegółowe) będą realizowane w ramach czterech rodzajów operacji, które zgodnie z wytycznymi osi 4 PROW, każda LGD ma obowiązek realizować oraz przeznaczyć na nie minimum 10% środków przewidzianych na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). Są to następujące rodzaje operacji:

1. **Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej**
2. **Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw**
3. **Odnowa i rozwój wsi**
4. **Realizacja małych projektów.**

Ponadto, LGD „Bądźmy Razem” będzie realizować projekty współpracy z podmiotami zewnętrznymi, zgodnie z Działaniem 4.21 osi 4 Programu LEADER.

Do podmiotów zewnętrznych zaliczyć można między innymi:

- władze sąsiednich LGD,
- władze gmin sąsiadujących z obszarem LGD „Bądźmy Razem” oraz samorządy za granicą Polski.
- administrację samorządową szczebla powiatowego, wojewódzkiego oraz administrację specjalną
- podmioty gospodarcze, przedsiębiorstwa
- organizacje pozarządowe, zawodowe i społeczne (np. izby gospodarcze, stowarzyszenia zawodowe, kulturalne, towarzystwa, organizacje ekologiczne), w kraju i za granicą
- instytucje tzw. otoczenia biznesu, w tym banki,
- instytucje badawczo-rozwojowe oraz edukacyjne, znajdujące się na terenie LGD, regionu oraz poza nim, np. w Warszawie, za granicą.

V. WYKAZANIE SPÓJNOŚCI SPECYFIKI OBSZARU Z CELAMI LSR

Związek (spójność) pomiędzy specyfiką obszaru i celami LSR wykazano poniżej

Cele szczegółowe LSR	Specyfika obszaru
<p>3. Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p>7. Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych.</p> <p>8. Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Obszar charakterystyczny dla miejscowości zlokalizowanych w pobliżu dużych miast, niedobór instytucji kultury i obiektów rekreacyjno-sportowych oraz innych usług dla ludności, wynikający z rosnącej liczby ludności tych obszarów (duża migracja i przyrost naturalny) oraz faktu, że wiele instytucji kultury związanych z obsługą ludności znajduje się w dużym mieście i miastach satelickich. Dotyczy to także miejsc pracy, bowiem przedsiębiorstwa chętniej zakładane są w miastach, gdzie rynek zbytu na ich produkty jest większy.
<p>2. Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi.</p> <p>5. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych.</p> <p>4. Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Liczne miejsca wydarzeń związanych z walkami, działania partyzanckie, kolebka ruchów narodowo-wyzwoleńczych (powstanie Kościuszkowskie, listopadowe, powstanie styczniowe, kolebka ruchu spółdzielczego i ludowego Walory przyrodnicze - Nadbużański Park Krajobrazowy i jego otulina, Dolina Bugu i Liwca (Natura 2000), specyficzny mikroklimat; wiele pomników przyrody, dużo naturalnych miejsc do rekreacji i wypoczynku i związane z tym tradycje rekreacyjno – wypoczynkowe; obszar atrakcyjny przyrodniczo – rezerваты o randze międzynarodowej i krajowej, z lasami, rzekami i uroczyskami; wiele pomników historycznych. <p>Obecność obszaru LGD w życiu działaczy państwowych (biskup Franciszek Jaczewski-ordynariusz Lubelski i Podlaski, Ludwik Kamiński, pułkownik wojsk Księstwa Warszawskiego, zastępca gubernatora Warszawy, Tymoteusz Łuniewski pisarz rolniczy, agronom i etnograf i archeolog, Zygmunt Zamojski, Z. Gloger, A. Roniker, rodzina Holder-Eggerów) oraz muzyków (Ignacy Paderewski) i artystów ludowych.</p>

VI. ZGODNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ, CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH ORAZ KATEGORII DZIAŁAŃ PROW

Przedsięwzięcia

W oparciu o Karty projektów, zgłoszone przez członków i mieszkańców obszaru LGD oraz w wyniku dyskusji na trzech spotkaniach członków LGD (w październiku, listopadzie i grudniu 2008 r.) zdefiniowano 12 przedsięwzięć. Przedsięwzięcia te przyczynią się do osiągnięcia wszystkich trzech celów głównych LSR oraz do celów szczegółowych W Tabeli poniżej pokazano, które przedsięwzięcie przyczynia się głównie do kolejnego do celu szczegółowego, a które tylko pośrednio i częściowo.

1. Tworzymy pozarolnicze źródła dochodu oraz wspieramy różnicowanie działalności gospodarczej

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się głównie do celu szczegółowego I.1.: *Wsparcie różnicowania działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodu*

Przykładowe projekty (operacje):

- Produkcja biopaliw i energii ze źródeł odnawialnych. Powstanie plantacji roślin energetycznych
- Produkcja szkółkarstwa – rośliny ozdobne, owocowe, dekoracyjne
- Tworzenie szkół językowych, kursów kwalifikacyjnych, komputerowych, rachunkowości
- Utworzenie szkółki jeździeckiej.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba zrealizowanych projektów	0,9	5
	2. Liczba nowych zakładów produkcyjnych i usługowych	5	30
	3. Liczba nowych szkół i kursów językowych, komputerowych i z zakresu finansów	3	18
	4. Liczba nowych firm konsultingowych na terenie LGD	2,5	15
Rezultatu	1. Liczba osób pracujących w nowych zakładach produkcyjnych i usługowych oraz z nimi współpracujących	24	120
	2. Liczba osób, które ukończyły szkoły i kursy	50	300
	3. Liczba osób, które skorzystały z porad nowych firm konsultingowych	5	30
Oddziaływania	1. Zwiększenie liczby osób pracujących na terenie LGD		300
	2. Liczba osób, które uzyskały dodatkowe dochody z tytułu działalności pozarolniczej		600
	3. Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców		6
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r. [tyś. zł]
Działania PROW	1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej	50 x (1)	50
	2. Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	75 x (2)	150
	4. Realizacja małych projektów	15 x (2)	30

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:

Działanie 1 - 2; Działanie 2 – 3; Działanie 4 - 3

2. Wspieramy rozwój turystyki, agroturystyki i sportu oraz dbamy o wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się głównie do celu szczegółowego I.2.: *Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi*

Przykładowe projekty (operacje):

- Poznajemy piękno przyrody – spływy kajakowe rzeką Liwiec

- Zagospodarowanie terenów nad rzeką Liwiec i Bug w celu rozwoju turystyki i rekreacji
- Zagospodarowanie terenu krajobrazu chronionego na potrzeby turystyki i rekreacji
- Opracowanie folderu turystycznego dla obszaru objętego LGD
- Budowa i modernizacja bazy noclegowej i gastronomicznej
- Wytyczenie, budowa i zagospodarowanie szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych
- Budowa i rozbudowa boisk sportowych i sal sportowych
- Rozpoczęcie działalności gospodarstwa agroturystycznego
- Utworzenie Centrum informacji turystycznej oraz odpowiedniej bazy danych o obszarze LGD
- Zagospodarowanie terenu na pola biwakowe
- Organizacja „skwerów historycznych, np. w Kamionnie, Korytnicy.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba nowych tras, ścieżek turystycznych i rowerowych	2,5	15
	2. Liczba nowych gospodarstw agroturystycznych	1,7	10
	3. Utworzenie, na terenie LGD, Centrum informacji turystycznej, oraz odpowiedniej bazy danych	-	1
	4. Liczba zabytkowych i tradycyjnych obiektów po renowacji i konserwacji, podnoszących atrakcyjność turystyczną	2,0	12
	5. Liczba zrealizowanych projektów	1,7	10
Rezultatu	1. Liczba osób, które skorzystały z nowych tras, ścieżek turystycznych i rowerowych	250	1500
	2. Liczba osób, które skorzystały z usług gospodarstw agroturystycznych	70	420
	3. Liczba osób, które skorzystały z usług Centrum informacji turystycznej oraz liczba odwiedzin na stronie www	250	1500
Oddziaływania	1. a. Zwiększenie liczby turystów na terenie LGD, nominalnie i w [%], oraz		50%
	1.b. Liczba osób korzystających z noclegów na 100 mieszkańców LGD (wg GUS)		4 osoby
	2. Zwiększenie się liczby obiektów infrastruktury turystycznej [%]		100%
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej	50 x (2)	100
	2. Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	75 x (1)	75
	3. Odnowa i rozwój wsi	250 x (2)	500
	4. Realizacja małych projektów	15 x (5)	75

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 1 – 2; Działanie 2 - 2; Działanie 3 - 7; Działanie 4 - 7.

3. Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalne oraz technologie informatyczne do rozwoju przedsiębiorczości

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego I.3.: *Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości*

Przykładowe projekty:

- Wykorzystanie zasobów materialnych i przemysłowych do rozwoju przedsiębiorczości
- Wspieranie inicjatyw świadczenia usług wykorzystujących tradycje lokalne i tradycyjne zawody
- Szersze wykorzystanie technologii informatycznych i dostępu do Internetu
- Aktywizacja młodzieży i wspieranie działalności szkoleniowej wspierającej zawody tradycyjne
- Wspieranie młodzieży i mieszkańców oferujących swoje produkty przez Internet oraz przy tworzeniu stron Internetowych.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba zrealizowanych projektów	1,5	9
	2. Liczba nowych przedsięwzięć (biznesów), które wykorzystwały tradycje lokalne i zawody tradycyjne (kowalstwo, snycerstwo, rękodzieło)	2,0	12
	3. Liczba nowych łączy Internetowych, kawiarenek Internetowych oraz komputerów zakupionych na terenie LGD	75	450 łączy
Rezultatu	1. Liczba osób zatrudnionych w nowych biznesach, które wykorzystują tradycje lokalne i zawody tradycyjne	4	24
	2. Liczba osób, które korzystają z Internetu oraz z własnego łącza	150	900
	3. Liczba osób, które posiadają własne strony www	5	30
Oddziaływania	1. Zwiększenie się liczby osób aktywnie wspierających rozwój gospodarczy i rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD (nominalnie i procentowo)		20%
	2. Zwiększenie się liczby podmiotów gospodarczych w systemie REGON		60
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej	50 x (2)	100
	2. Tworzenie mikro przedsiębiorstw	75 x (1)	75
	3. Odnowa i rozwój wsi	250 x (1)	250
	4. Realizacja małych projektów	15 x (5)	75

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:

Działanie 1 – 3; Działanie 2 - 2; Działanie 3 - 6; Działanie 4 - 6.

4. Chronimy i dbamy o przyrodę i krajobraz

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego II.1.: *Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych*

Przykładowe projekty:

- Zagospodarowanie obszarów objętych programem „Natura 2000”
- Odnowa parków, urządzenie i zagospodarowanie istniejących i nowych placów zieleni
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej we wsiach wokół stawów i cieków wodnych
- Wspieranie zagospodarowania zespołów dworsko-parkowych i pałacowo – parkowych
- Promocja leśnictwa, w tym w czasie świąt gminnych, np. podczas „Dni Łochowa”.

Wskaźniki

Rodzaj	Wskaźnik	Wartość średnio	Wartość w 2015
--------	----------	-----------------	----------------

wskaźnika		rocznie [tyś. zł]	r.
Produktu	1. Liczba zrealizowanych projektów	0,9	5
	2. Powierzchnia (w m2) zagospodarowanych terenów objętych programem „Natura 2000”		
	3. Liczba oddanych do użytkowania parków, placów zieleni i terenów wokół stawów i cieków wodnych	2	12
Rezultatu	1. Liczba osób, które odwiedziły zagospodarowane tereny objęte programem „Natura 2000”	200	1200
	2. Liczba osób, które korzystają z zagospodarowanych terenów, parków i placów zieleni.	300	1800
Oddziaływania	1. Wzrost liczby mieszkańców i turystów pozytywnie oceniających zagospodarowanie terenów zielonych LGD i ochronę przyrody (badania ankietowe).		o 1200
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	4. Realizacja małych projektów	15 x (5)	75

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio: Działanie 4 - 4

5. Chronimy zabudowę wsi i rewitalizujemy obiekty tradycyjne, zabytkowe i sakralne

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego II.1. *Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych.*

Przykładowe projekty:

- Budowa i zagospodarowanie placów zabaw dla dzieci, skwerów,
- Zagospodarowanie i renowacja obiektów zabytkowych i tradycyjnych
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej we wsiach (rynki, ciągi piesze)
- Odrestaurowanie i odnowa obiektów sakralnych, renowacja kościołów, cmentarzy, krzyży i kapliczek przydrożnych
- Odrestaurowanie i odnowa pomników historycznych
- Utworzenie izby pamięci
- Remont i wyposażenie świetlic wiejskich

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba oddanych do użytkowania placów zabaw dla dzieci i skwerów	4	24
	2. Liczba odnowionych (ew. po rewitalizacji) obiektów tradycyjnych, zabytkowych i sakralnych.	2	12
Rezultatu	1. Liczba dzieci, które korzystają z oddanych do użytkowania placów zabaw i skwerów	40	240
Oddziaływania	1. Wzrost liczby mieszkańców i turystów pozytywnie oceniających ochronę obiektów tradycyjnych, zabytkowych i sakralnych oraz terenów zabaw dla dzieci		o 1200
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba	Wartość w 2015 r.

		projektów)	
Działania PROW	3. Odnowa i rozwój wsi 4. Realizacja małych projektów	250 x (2) 15 x (4)	500 60

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 3 - 7; Działanie 4 - 7.

6. Zachowujemy tradycje lokalne i tożsamość społeczności lokalnych

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się głównie do celu szczegółowego II.2. *Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych*

Przykładowe projekty:

- Wykonanie ekspertyz w celu identyfikacji kluczowych zasobów naturalnych i kulturowych
- Wydanie publikacji kwartalnej oraz książki o tradycjach lokalnych i kulturze obszaru LGD
- Kulturowanie tradycji wiejskich i ludowych przez koła gospodyń wiejskich, zespoły ludowe
- Prezentacje wyrobów lokalnych twórców ludowych w innych regionach (np. rzeźbiarstwo, garncarstwo, kowalstwo)
- Prowadzenie warsztatów oraz organizowanie imprez międzyregionalnych z udziałem zespołów ludowych
- Wspieranie udziału rodzin i zespołów muzykujących w imprezach międzyregionalnych
- Wspieranie działalności zespołów artystycznych, obrzędowych i muzycznych oraz kół gospodyń wiejskich, jednostek OSP – zakup wyposażenia, strojów, instrumentów muzycznych, rekwizytów oraz pomoc organizacyjna i techniczna
- Wspieranie organizowanych festynów promujących kulturę, tradycję i historię społeczności lokalnej
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży z zakresu wiedzy o tradycji i historii obszaru LGD i regionu
- Zakładanie lokalnych i regionalnych izb pamięci np. przy szkołach; imprezy szkolne promujące dziedzictwo kulturowe
- Opracowanie słownika lokalnej gwary ludowej
- Remont i wyposażenie bibliotek publicznych.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba twórców ludowych i wyrobów lokalnych zaprezentowanych na terenie LGD i w innych regionach	2	12 twórców
	2. Liczba festynów promujących kulturę, tradycję i historię społeczności lokalnej	3	18
	3. Liczba imprez szkolnych promujących kulturę, tradycję i historię lokalną	6	18
	4. Liczba słowników i innych opracowań propagujących gwarę, dziedzictwo kulturowe, tradycję i sztukę z terenu LGD	-	1
Rezultatu	1. Liczba produktów ludowych i lokalnych LGD, które na trwałe znajdują się w katalogu regionalnych wyrobów ludowych Mazowsza		1
	2. Liczba uczestników imprez i festynów promujących kulturę, tradycję i historię lokalną	300	1800
	3. Liczba uczniów i uczestników imprez szkolnych promujących kulturę, tradycję i historię lokalną	150	900
	4. Liczba sprzedanych i upowszechnionych słowników i opracowań propagujących dziedzictwo kulturowe, tradycję i sztukę z terenu LGD	200	1200

Oddziaływania	1. Procentowy wzrost rozpoznawalnych produktów i twórców ludowych i lokalnych z terenu LGD 6.2. Utrwalenie, w odczuciu mieszkańców Mazowsza i innych regionów odrębności kulturowej terenów LGD.		30% 12%
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	4. Realizacja małych projektów	15 x (5)	75

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio: Działanie 4 - 9

7. Promocja obszaru LGD

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego *III.1. Promocja obszaru LGD i wdrażanie projektów współpracy*

Przykładowe projekty:

- Opracowanie, druk i dystrybucja materiałów promujących gminy i lokalne dziedzictwo kulturowe, w tym tradycję, kulturę i sztukę, np. wydanie publikacji kwartalnej "ZESZYTY KORYTNICKIE" oraz książki o atrakcjach turystycznych obszaru LGD
- Spotkania autorskie z twórcami lokalnymi oraz spoza obszaru LGD
- Plenery malarskie, rzeźbiarskie i rękodzieła ludowego
- Konkursy artystyczne, przyrodnicze, historyczne, matematyczne
- Regionalne zawody sportowe, w tym turnieje piłkarskie
- Opracowanie, druk i dystrybucja materiałów promocyjnych.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba imprez i festynów regionalnych i krajowych promujących kulturę, tradycję, twórców i historię społeczności obszaru LGD	3	18
	2. Liczba audycji radiowych, artykułów w prasie i w Internecie, które promują obszar LGD	3	18
Rezultatu	1. Liczba mieszkańców Mazowsza i ościennych regionów, którzy słyszeli o kulturze, tradycji, twórcach i historii obszaru LGD.	300	1800
Oddziaływania	1. Liczba osób, które skorzystały z noclegów, na 1000 mieszkańców, wg GUS.		4
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	4. Realizacja małych projektów	15 x (3)	

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio: Działanie 4 - 4

8. Wdrażanie projektów współpracy na obszarze LGD, z podmiotami zewnętrznymi w regionie, kraju i za granicą

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego *III.1. Promocja obszaru LGD i wdrażanie projektów współpracy*

Przykładowe projekty:

- Nawiązanie współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i rzeki Liwiec
- Nawiązanie kontaktów z LGD w Hiszpanii lub w innym kraju UE
- Współpraca z gminą sąsiadującą z LGD „Bądźmy Razem”, w celu rozszerzenia obszaru LGD i rozwoju LGD
- Współpraca z sąsiedzką LGD w celu realizacji wspólnego przedsięwzięcia.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Współpraca z gminą sąsiadującą z LGD „Bądźmy Razem”		1
	2. Współpraca z sąsiedzką LGD w celu realizacji wspólnego przedsięwzięcia, np zagospodarowania doliny rzeki Liwiec		1
	3. Nawiązanie kontaktów z LGD w Hiszpanii lub w innym kraju UE.		1
Rezultatu	1. LGD „Bądźmy Razem” powiększona o jedna gminę (do 4 gmin łącznie)		1
	2. Przygotowanie wspólnych projektów dotyczących stopniowego zagospodarowania doliny rzeki Liwiec na terenie dwóch LGD: „Bądźmy Razem” oraz innej LGD		2
	8.3. Realizacja programu partnerstwa z LGD w UE, np. w Hiszpanii		1
Oddziaływania	1. Powiększenie LGD wspólnie realizująca, z innymi LGD projekty ważne dla całego regionu Mazowsza		2
	2. Rozwój współpracy z LGD z krajów UE (przyrost %)		1; o 100%
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	4. Projekty współpracy	22 x (4)	88

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio: Działanie 5 (4.21) - 3.

9. Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej: organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się głównie do celu szczegółowego III.2. *Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych.*

Przykładowe projekty:

- Organizacja imprez, festynów, targów, konkursów i przeglądów działalności
- Organizacja szkoleń dla osób odchodzących z rolnictwa
- Organizowanie warsztatów, szkoleń i staży dla urzędników, rolników i młodzieży
- Rozwój działalności ludowych zespołów pieśni i tańca
- Szkolenia dla mieszkańców z zakresu agroturystyki, doradztwa zawodowego oraz wypełniania wniosków o środki publiczne, a także segregowania odpadów
- Zorganizowanie warsztatów tańca, teatralnych, fotograficznych i plastycznych.

Wskaźniki

Rodzaj	Wskaźnik	Wartość średnio	Wartość w 2015
--------	----------	-----------------	----------------

wskaźnika		rocznie [tyś. zł]	r.
Produktu	1. Liczba osób niepełnosprawnych biorących udział w organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń	2	12
	2. Liczba osób, które po raz pierwszy zajęły się organizacją, festynów, konkursów i szkoleń.	5	50
Rezultatu	1. Liczba osób które aktywnie uczestniczą w organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń, w tym z udziałem niepełnosprawnych	10	30
	2. Liczba osób które uczestniczą w imprezach, festynach, konkursach i szkoleniach, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych.	40	240
Oddziaływania	1. Wzrost (nominalny i %) udziału osób niepełnosprawnych uczestniczących w imprezach, festynach, konkursach i szkoleniach na terenie LGD		50%
	2. Wzrost liczby osób czynnych zawodowo i społecznie (nominalny i %) na terenie LGD (na podstawie ankiet)		30%
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej	50 x (1)	50
	3. Odnowa i rozwój wsi	250 x (1)	250
	4. Realizacja małych projektów	15 x (7)	105

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 1 - 2; Działanie 3 - 5; Działanie 4 - 6.

10. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego III.2. *Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych.*

Przykładowe projekty:

- Wspieranie powstawania oraz działalności i rozwoju instytucjonalnego organizacji pozarządowych
- Organizowanie warsztatów, szkoleń i staży dla organizacji pozarządowych i młodzieży
- Organizowanie warsztatów, szkoleń i staży dla osób niepełnosprawnych

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba organizacji pozarządowych (NGO), nowych na terenie LGD, lub realizujących nowe funkcje	2	6
	2. Liczba osób niepełnosprawnych aktywnie uczestniczących w działaniach NGO.	1,7	10
Rezultatu	1. Liczba nowych inicjatyw i działań prowadzonych przez NGO	5	30
	2. Liczba osób niepełnosprawnych, integrujących się ze społeczeństwem LGD, dzięki działaniom NGO.	10	60

Oddziaływania	1. Wzrost udziału NGO [w %] w ważnych decyzjach i funkcjach dotyczących społeczności LGD oraz wspierających samorządy w obszarach integracji społecznej i szkoleniowej 2. Wzrost (nominalny i %) udziału osób niepełnosprawnych biorących udział w organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń na terenie LGD.		30%
			50%
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	3. Odnowa i rozwój wsi 4. Realizacja małych projektów	250 x (1) 15 x (5)	250 75

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 3 - 3; Działanie 4 - 6.

11. Wspieramy przedsiębiorczość oraz efektywne metody zarządzania

Realizacja przedsięwzięcia przyczynia się głównie do celu szczegółowego III.3. *Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD.*

Przykładowe projekty:

- Utworzenie inkubatora przedsiębiorczości
- Szkolenia w zakresie księgowości i rachunkowości oraz pozyskiwania dofinansowania z programów operacyjnych i pisanie aplikacji o finansowanie projektów
- Doradztwo i szkolenia dla potencjalnych beneficjentów na temat efektywnych metod zarządzania (zarządzania projektami, zarządzania długiem, przygotowania biznes planu i studium wykonalności).

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba inkubatorów przedsiębiorczości na terenie LGD		3
	2. Liczba innowacji wprowadzonych przez przedsiębiorstwa produkcyjne, usługowe i instytucje publiczne na terenie LGD.	1	6
Rezultatu	1. Liczba dyplomów, indywidualnych i zbiorowych, ukończenia szkoleń i dokształcania ukierunkowanych na przedsiębiorczość, efektywne metody zarządzania i innowacje.	10	60
Oddziaływania	1. Liczba nowych firm w systemie REGON		60
		Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej 2. Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw 4. Realizacja małych projektów	50 x (1) 75 x (1) 15 x (3)	50 75 45

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 1 - 1; Działanie 2 - 2; Działanie 4 - 3

12. Poprawiamy konkurencyjność gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”

Realizacja przedsięwzięcie przyczynia się głównie do celu szczegółowego III.3. *Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD.*

Przykładowe projekty:

- Informowanie e Internecie i innych mediach o LGD „Bądźmy Razem”, jej Lokalnej Strategii Rozwoju i dokonaniach LGD.

Wskaźniki

Rodzaj wskaźnika	Wskaźnik	Wartość średnio rocznie [tyś. zł]	Wartość w 2015 r.
Produktu	1. Liczba inkubatorów przedsiębiorczości na terenie LGD 2. Liczba innowacji wprowadzonych przez przedsiębiorstwa produkcyjne, usługowe i instytucje publiczne na terenie LGD.	1	3 6
Rezultatu	1. Miejsce w rankingu powiatu węgrowskiego i Mazowsza dotyczącego infrastruktury turystycznej i oferty usług turystycznych, promocji kultury i twórców obszarów LGD, oraz przedsiębiorczości i stosowania innowacji. 2. Miejsce w rankingu powiatu węgrowskiego i Mazowsza dotyczącego sieci NGO, aktywności mieszkańców, integracji społecznej, także z niepełnosprawnymi, współpracy międzynarodowej i aktywności zawodowej oraz realizacji wyższych dochodów z działalności pozarolniczej.		1sz dziesiątka na Mazowszu
Oddziaływania	1. Poprawa miejsca w rankingu powiatu węgrowskiego i Mazowsza dotyczącego oferty usług turystycznych, promocji kultury i twórców oraz przedsiębiorczości, stosowania innowacji, a także sieci NGO, aktywności mieszkańców, integracji społecznej, i współpracy międzynarodowej.		Poprawa o 20%
	1. Gminy LGD „Bądźmy Razem” lepiej przygotowane do konkurencji z innymi gminami w regionie Mazowsza i innych regionach kraju pod względem usług turystycznych, promocji kultury i twórców obszaru LGD, oraz stosowania innowacji oraz dzięki Rozwiniętej sieci NGO, aktywności mieszkańców, integracji społeczna i współpracy międzynarodowej realizujące wyższe dochody, w tym z działalności pozarolniczej (% , na podstawie ankiet).	Średnia wartość projektu [tyś. zł] (liczba projektów)	Wartość w 2015 r.
Działania PROW	3. Odnowa i rozwój wsi 4. Realizacja małych projektów	250 x (1) 15 x (2)	250 30

Liczba zgłoszonych kart projektów – odpowiednio:
Działanie 3 - 2; Działanie 4 - 3.

Tabela 4. Cele ogólne i szczegółowe, przedsięwzięcia oraz kategorie działań PROW

Cele ogólne (strategiczne)	Cele szczegółowe	Przedsięwzięcia	1. Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	2. Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	3. Odnowa i rozwój wsi	4. Małe projekty	5. Projekty współpracy
I. Poprawa jakości życia i wzrost dobrobytu mieszkańców	I.1. Wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodu	1. Tworzymy pozarolnicze źródła dochodu oraz wspieramy zróżnicowanie działalności gospodarczej	X	X		X	
	I.2. Wspieranie rozwoju turystyki, agroturystyki i sportu oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi	2. Wspieramy rozwój turystyki, agroturystyki i sportu oraz dbamy o wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi	X	X	X	X	
	I.3. Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości	3. Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalnych oraz technologie informatyczne do rozwoju przedsiębiorczości	X	X	X	X	
II. Odnowa wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	II.1. Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych	4. Chronimy i dbamy o przyrodę i krajobraz				X	
		5. Chronimy zabudowę wsi i rewitalizujemy obiekty tradycyjne, zabytkowe i sakralne			X	X	
	II.2. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych	6. Zachowujemy tradycje lokalne i tożsamość społeczności lokalnych				X	

III. Aktywizacja społeczności lokalnych i wzmocnienie kapitału społecznego	III.1. Promocja obszaru LGD i wdrażanie projektów współpracy	7. Promocja obszaru LGD				X		
		8. Wdrażanie projektów współpracy LGD z podmiotami zewnętrznymi w regionie, kraju i za granicą					X	
	III.2. Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych	9. Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej: organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych	X			X	X	
		10. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi				X	X	
	III.3. Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”	11. Wspieramy przedsiębiorczość oraz efektywne metody zarządzania	X		X		X	
		12. Poprawiamy konkurencyjność gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”				X	X	

VII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA ZINTEGROWANEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR

Projekty gospodarcze (w ramach „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenia i rozwoju mikro przedsiębiorstw”) realizowane w ramach różnych przedsięwzięć dotyczą też różnych sektorów gospodarki:

- turystyki (przedsięwzięcie „nr 2”),
  - technologii informatycznych (przedsięwzięcie „nr 3”)
  - działalności szkoleniowej i edukacyjnej (przedsięwzięcia „nr 9 i nr 11”)
- oraz innych sektorów gospodarki, w ramach przedsięwzięć „nr 1, 3, 4, 5 i 6”.

Przedsięwzięcia „3, 4, 5 i 6” sprzyjać będą innym działaniom w sektorze sztuki, rozrywki i rekreacji oraz ochrony środowiska i edukacji.

Przedsięwzięcia „4, 5 i 6” przyczynią się także do rozwoju turystyki.

W ramach poszczególnych przedsięwzięć projekty będą realizowane przez podmioty z różnych sektorów społeczno-gospodarczych.

Lp	Przedsięwzięcie	Beneficjenci
1	Tworzymy pozarolnicze źródła dochodu oraz wspieramy różnicowanie działalności gospodarczej	Osoby fizyczne, rolnicy. Osoby prawne. Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje). Jednostki organizacyjne związków wyznaniowych i kościelnych.
2	Wspieramy rozwój turystyki, agroturystyki i sportu oraz dbamy o wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi	Urzędy gmin. Organizacje pozarządowe (kluby sportowe, OSP, KGW stowarzyszenia, fundacje, związki kościelne)
3	Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalnych oraz technologie informatyczne do rozwoju przedsiębiorczości	Publiczni (urzędy gmin, instytucje i domy kultury, biblioteki, szkoły). Organizacje pozarządowe (OSP, stowarzyszenia, fundacje, związki kościelne).
4	Chronimy i dbamy o przyrodę i krajobraz	Publiczni (urzędy gmin, szkoły) Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia pro ekologiczne, fundacje)
5	Chronimy zabudowę wsi i rewitalizujemy obiekty tradycyjne, zabytkowe i sakralne	Publiczni (urzędy gmin, instytucje kultury). Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje). Osoby prawne.
6	Zachowujemy tradycje lokalne i tożsamość społeczności lokalnych	Publiczni (urzędy gmin, ośrodki i instytucje kultury). Osoby fizyczne i prawne, rolnicy Organizacje pozarządowe (KGW, OSP, stowarzyszenia).
7	Promocja obszaru LGD	Publiczni (urzędy gmin, instytucje kultury i sportu). Organizacje pozarządowe, związki kościelne.
8	Wdrażanie projektów współpracy LGD z podmiotami zewnętrznymi w regionie, kraju i za granicą	Publiczni (urzędy gmin, instytucje kultury i sportu). Osoby prawne.
9	Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej: organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń, w tym z udziałem osób niepełnosprawnych	Publiczni (urzędy gmin, instytucje edukacji, kultury i sportu). Organizacje pozarządowe. Osoby prawne i fizyczne.
10	Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi	Urzędy gmin. Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje, związki kościelne). Osoby prawne.
11	Wspieramy przedsiębiorczość oraz efektywne metody zarządzania	Urzędy gmin. Organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje). Osoby prawne.
12	Poprawiamy konkurencyjność gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”	Urzędy gmin, instytucje edukacji, kultury i sportu. Organizacje pozarządowe. Osoby prawne.

W realizacji Przedsięwzięć „ nr 2 i 6” beneficjenci, głównie realizatorzy tematycznych szlaków turystycznych związanych z kulturą i tradycją, wykorzystywać będą zasoby kulturowe i historyczne, a także przyrodnicze obszaru LGD związane z jego specyfiką:

- liczne miejsca wydarzeń związanych z historią i tradycją, walkami, działaniami narodowo-wyzwoleńczymi (powstania Kościuszkowskie, listopadowe, styczniowe), partyzanckimi, oraz ruchami ludowymi
- walory przyrodnicze - Nadbużański Park Krajobrazowy, Dolina Liwca (Natura 2000), specyficzny mikroklimat NPK i znajdujących się w nim rezerwatów przyrody i uroczysk (starych obszarów bagiennych. Ponadto, wiele pomników przyrody, kultury, związanych z tradycją lokalną oraz pięknych i naturalnych miejsc do rekreacji i wypoczynku
- miejsca związane z działalnością działaczy społecznych i państwowych, twórczością artystów, pisarzy, malarzy, architektów i przedsiębiorców.

VIII. UZASADNIENIE PODEJŚCIA INNOWACYJNEGO DLA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W RAMACH LSR

Innowacyjność podejścia dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR obszaru LGD „Bądźmy Razem” rozumiana jest lokalnie i polega głównie na realizacji projektów, które są nowe na obszarze LGD.

Przykładowo, tworzenie tematycznych szlaków turystycznych opartych o zasoby przyrodnicze oraz kulturowe i historyczne regionu, takich jak miejsca ważnych wydarzeń historycznych czy miejsca pobytu ważnych postaci historycznych – współtwórców państwowości polskiej, pisarzy i poetów, jest nowe na obszarze LGD, chociaż w Polsce i w krajach Europy jest stosowane.

Nowymi rozwiązaniami na obszarze LGD są też projekty wykorzystania Internetu i specjalistycznych baz danych do informowania i promocji usług turystycznych i lokalnych produktów, a także do sprzedaży swoich wyrobów przez lokalnych przedsiębiorców.

Nowe są także przedsięwzięcia:

nr 10 - Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi (nowe lokalnie)

nr 3 - Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalne oraz technologie informatyczne do rozwoju przedsiębiorczości

nr 11 - Wspieramy przedsiębiorczość oraz efektywne metody zarządzania

Przedsięwzięcie nr 3 (czerpanie z zasobów kultury i tradycji lokalnej w celu promowania przedsiębiorczości), a także promowanie efektywnych metod zarządzania, w tym zarządzania długim, jest nowe w skali regionalnej.

IX. OKREŚLENIE PROCEDURY OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR, WYBORU OPERACJI PRZEZ LGD, PROCEDURY ODWOŁANIA OD ROZSTRZYGNIEŃ ORGANU DECYZYJNEGO

IX.1. Procedura oceny zgodności i wyboru operacji

Szczegóły przygotowania informacji o naborze projektów oraz inne wymogi proceduralne będą zgodne z zapisami Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

Procedura naboru i wyboru projektów obejmować będzie następujące działania:

1. Opracowanie przez Zarząd LGD informacji o możliwości realizacji projektów, przez potencjalnych beneficjentów, za pośrednictwem LGD
2. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o LSR poprzez strony Internetowe i tradycyjne media (patrz rozdział XII)
3. Wyznaczenie terminów naboru projektów, w porozumieniu z instytucjami wdrożeniowymi. Instytucje wdrożeniowe ogłoszą terminy naborów na co najmniej 14 dni przed rozpoczęciem naboru wniosków
4. W ciągu od 14 do 30 dni pracownicy LGD przyjmować będą wnioski
5. Zarząd, wspierany przez pracowników Biura LGD skieruje wnioski do oceny przez Zespół Oceniający. Wielkość i skład Zespołu Oceniającego określać będzie każdorazowo Rada.
6. Zespół Oceniający, kierując się zapisami LSR i kryteriami wyboru projektów, przyjętymi w LSR, dokona wstępnego wyboru projektów i przygotowuje propozycje listy wybranych projektów w kolejności wynikającej z sumy uzyskanych punktów. Wyższa suma punktów gwarantuje wyższe miejsce na liście. Ponadto, Zespół przygotowuje propozycję listy projektów, które uzyskały poniżej 50% punktów możliwych do uzyskania - oraz projektów „odrzuconych”
7. Zarząd przedstawia obie listy, rekomendowane przez Zespół Oceniający do decyzji Rady LGD
8. Rada LGD na swym posiedzeniu wybiera projekty do realizacji przez LGD. Wybór projektów musi nastąpić do 30 dni po terminie zakończenia naboru projektów. Jeśli będzie taka potrzeba, Rada może powołać zespoły tematyczne

Każdy projekt będzie poddany głosowaniu Rady, która stwierdzi zgodność projektu (operacji) z LSR tzn. czy przyczynia się do realizacji przynajmniej jednego przedsięwzięcia, a tym samym odpowiedniego celu szczegółowego i celu ogólnego. Dla każdego projektu wypełniona będzie karta projektu (wg wzoru przedstawionego w Załączniku 1 - patrz rozdział XVII.3.). Rada podejmie uchwałę o ostatecznym kształcie listy wybranych projektów do finansowania.

9. Zarząd przekaze listę projektów (operacji) zakwalifikowanych do realizacji, wraz z dokumentacją, do instytucji wdrożeniowych łącznie z odpowiednią informacją do wnioskodawców. Ponadto, Zarząd poinformuje instytucje i osoby, które nie uzyskały akceptacji Zespołu Oceniającego i Rady.

W ww. Załączniku 1, w rozdziale XVII.3, zgodność operacji z LSR badana jest przy uwzględnieniu następujących kryteriów.

1. Określenie Działania PROW
2. Przyczynienie się projektu (operacji) do osiągnięcia celów strategicznych LSR w tym liczby celów, do osiągnięcia których przyczynia się projekt (im więcej tym lepiej)
3. Przyczynienie się operacji do osiągnięcia celów szczegółowych LSR (im więcej tym lepiej)
4. Zgodność operacji z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR.

Tym samym zostanie stwierdzona zgodność operacji z analiza SWOT.

IX.2. Procedura wyboru projektów

Poniżej przedstawiono procedurę wyboru projektów (operacji).

Tabela 11. Procedura wyboru projektów

Lp	Organ odpowiedzialny	Termin, czas trwania	Czynność
1	Zarząd	Min. 60 dni przed rozpoczęciem naboru	Opracowanie informacji o możliwości realizacji przez projektów LGD
2	Zarząd	Min. 60 dni przed rozpoczęciem naboru	Rozpoczęcie kampanii informacyjnej
3	Zarząd w porozumieniu z instytucjami wdrożeniowymi	Min. 14 dni przed rozpoczęciem naboru	Wyznaczenie terminów naboru projektów
4	Instytucje wdrożeniowe	Min. 14 dni przed rozpoczęciem naboru	Ogłoszenie terminu naborów
5	Zarząd	Od 14 do 30 dni	Nabór wniosków
6	Rada	Od 7 do 14 dni po	Ustalenie składu Zespołu

		zakończeniu naboru projektów	Oceniającego i przekazanie mu projektów do oceny
7	Zespół Oceniający	Do 7 dni od otrzymania materiałów	Przygotowanie propozycji listy wybranych projektów w kolejności sumy uzyskanych punktów oraz listy „odrzuconych” projektów
8	Zarząd	Do 30 dni od zakończenia naboru projektów	Przedstawienie Radzie LGD propozycji listy projektów do realizacji wg rekomendacji Zespołu Oceniającego
9	Rada z udziałem Zespołów Tematycznych	Do 30 dni od zakończenia naboru projektów	Wybór projektów do realizacji przez LGD – akceptacja list wybranych projektów oraz projektów „odrzuconych” (uchwała)
10	Zarząd	Do 30 dni od zakończenia naboru projektów	Przekaze listę projektów wraz z dokumentacją do instytucji wdrożeniowych łącznie z odpowiednią informacją do wnioskodawców.

IX.3. Procedura odwoławcza

1. Wnioskodawca może złożyć odwołanie od decyzji Rady w terminie 14 dni od momentu otrzymania zawiadomienia o nie wybraniu projektu do finansowania
2. Pismo w sprawie odwołania należy skierować do Zarządu LGD, który przekazuje je do rozpatrzenia Radzie na jej najbliższym posiedzeniu wraz z opinią własną lub ekspertów
3. Rada rozpatruje odwołania w pierwszej kolejności, tzn. przed dyskusją nad nową pulą projektów
4. Decyzja Rady w sprawie odwołania jest ostateczna.

IX.4. Kryteria wyboru projektów

W Załączniku 2 rozdziału XVII.3. przedstawiono kartę oceny projektu (operacji). Karty oceny projektu opracowano oddzielnie dla różnych kategorii Działań PROW. Opracowano dwie Karty - dla:

A. Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej oraz Tworzenia i rozwoju mikro przedsiębiorstw, oraz oddzielnie dla działań typu

B. Odnowa i rozwój wsi oraz Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty

Dla karty A uwzględniono następujące kryteria:

- Wnioskowana kwota pomocy
- Utworzenie miejsc pracy, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne
- Innowacyjny charakter operacji (projektu); ocena czy projekt dotyczy rozwiązań dotychczas niestosowanych na obszarze LGD, powiatu, województwa, kraju, Europy, świata (im większy obszar tym lepiej).
- Doświadczenie wnioskodawcy w realizacji projektów z dofinansowaniem w UE
- Komplementarność operacji w relacji do innych operacji (projektów) zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR
- Ocena czy operacja stanowi „dobry wzór” (przykład) do naśladowania
- Ocena czy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego.

Dla karty B uwzględniono następujące kryteria:

- Ocena doświadczenia wnioskodawcy w realizacji projektów w ramach programów z obszaru terenów wiejskich
- Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczące liczby mieszkańców na których operacja oddziałuje

- Wnioskowana kwota pomocy (ten warunek jest sformułowany **oddzielnie** dla operacji *Odnowa i rozwój wsi* i oddzielnie dla operacji *Małe projekty*)
- Komplementarność operacji w relacji do innych operacji (projektów) zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR
- Przyczynienie się realizacji operacji do pobudzania aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania
- Wpływ operacji na promocję obszaru oddziaływania (im szerzej – więcej gmin, więcej beneficjentów ostatecznych tym lepiej)
- Realizacja operacji przez wnioskodawcę z udziałem innych podmiotów (im więcej, liczba zaangażowanych podmiotów przy realizacji tym lepiej).

X. BUDŻET NA REALIZACJĘ LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU; LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „BĄDŹMY RAZEM”

X.1. Proces ustalania budżetu

W Programie Rozwoju Obszarów wiejskich (PROW) na lata 2007-2013, na realizację LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU (LSR) można ubiegać się o środki pochodzące z trzech działań osi 4 PROW. Kwota, którą można otrzymać na realizację każdego działania zależy od liczby mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR i nie może być wyższa niż kwota otrzymana przez pomnożenie ww. liczby mieszkańców przez wymienione poniżej wskaźniki kwotowe:

116 zł - na realizację (wdrażanie) LSR;	działanie 4.13
3 zł - na wdrażanie projektów współpracy LSR;	działanie 4.21
29 zł - na funkcjonowanie LGD;	działanie 4.31

W związku z powyższym, zgodnie z instrukcją (link do ustalenia ludności na dzień 31.12.2006 r.) ze strony GUS: <http://www.stat.gov.pl/bdr>, otrzymujemy.

Tabela 5. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały na obszarze objętym LSR

Lp.	Gmina	Liczba ludności ogółem
1	Gmina Łochów	17 418
2	Gmina Korytnica	6 777
3	Gmina Stoczek	5 257
	Suma	29 452

W związku z powyższym, otrzymujemy następujące **maksymalne kwoty** na finansowanie operacji (zadań), w ramach LSR, dostępne zgodnie z wymaganiami PROW.

Tabela 6. Środki na realizację LSR w ramach trzech działań Osi 4

Działanie	Opis działania	Kwota maksymalna	Wyliczenie	Kwoty do budżetu
4.13	Wdrażanie LSR	3 416 432 zł	29 452 x 116 zł	3 416 432 zł
4.21	wdrażanie projektów współpracy	88 356 zł	29 452 x 3 zł	88 356 zł
4.31	funkcjonowanie LGD	854 108 zł *	29 452 x 29 zł	653 834,4 zł
Razem LGD		4 358 896 zł*		4 158 622 zł

* Na działania bieżące, a więc na funkcjonowanie LGD, Lokalna Grupa Działania może przeznaczyć maksymalnie 15% sumy wszystkich środków (kwoty maksymalnej) do refundacji w ramach wszystkich działań Osi 4, a więc 653 834,4 zł.

Zatem, LGD „Bądźmy Razem” może ubiegać się o kwotę maksymalnie w wysokości **4 158 622 zł**. Jest to maksymalna kwota jaka może być wpisana do budżetu LGD i di LSR jako „koszt całkowity kwalifikowany do refundacji” (bez kosztów dotyczących nabywania umiejętności i aktywizacji). Kwoty przeznaczone na realizację LSR - trzech działań osi 4 - pokazane w ostatniej kolumnie Tabeli nie mogą być zmieniane. Nie można przesuwac środków pomiędzy tymi działaniami.

Na wdrażanie LSR dla Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem”, czyli na pomoc dla beneficjentów w realizacji zadań i programów zgodnych z działaniami osi 3 PROW i małych projektów, LGD, może i będzie się ubiegać się o środki w wysokości - maksimum **3 416 432 zł**.

Z powyższej kwoty na realizację zadań i programów LSR musi przeznaczyć co najmniej 10% na każdy z czterech rodzajów operacji, pokazanych w Tabeli poniżej.

Tabela 7. Kwoty minimalne na poszczególne rodzaje operacji (realizację działań osi 3)

Rodzaj Operacji	Opis rodzaju operacji	Kwota minimalna	Wyliczenie
1.	<i>Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej</i>	341 643,2 zł	10% kwoty maksymalnej na wdrażanie LSR
2.	<i>Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw</i>	341 643,2 zł	10% kwoty maks. na wdrażanie LSR
3.	<i>Odnowa i rozwój wsi</i>	341 643,2 zł	10% kwoty maks. na wdrażanie LSR
4.	<i>Realizacja małych projektów</i>	341 643,2 zł	10% kwoty maks. na wdrażanie LSR
	SUMA kwot minimalnych	1 366 572,80 zł	
	Maksymalna kwota	3 416 432 zł	

Pozostałą kwotę, różnicę pomiędzy kwotą maksymalną na realizację LSR oraz kwotą „suma kwot minimalnych” można rozdysonować dowolnie.

Poniżej podajemy warunki dla poszczególnych rodzajów operacji (typów), które trzeba uwzględnić przy konstruowaniu budżetu LGD. Dla typu operacji:

1. Różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej:

Dofinansowanie może wynieść: 50% kosztów kwalifikowanych oraz maksymalnie 100 000 zł

2. Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw:

Dofinansowanie może wynieść: od 100 000 zł do 300 000 zł (przy zatrudnieniu od 1 do 5 osób);

3. Odnowa i rozwój wsi

Dofinansowanie może wynieść: 75% kosztów kwalifikowanych oraz maksymalnie 500 000 zł

4. Realizacja małych projektów.

Dofinansowanie: może wynieść 70% kosztów kwalifikowanych oraz maksymalnie 25 000 zł.

Kwotę 3 416 432 zł, na wdrażanie LSR, rozdzielono w LSR na poszczególne rodzaje operacji odpowiadające działaniom osi 3 oraz na małe projekty LGD w taki sposób, aby podział ten jak najlepiej odpowiadał ustalonym celom ogólnym i celom szczegółowym strategii, i w jak najlepszy sposób uwzględniał potrzeby LGD, określone na podstawie kart projektów zgłoszonych do realizacji przez członków LGD. Na każde z ww. działań przeznaczono kwoty nie mniejsze niż 341 643,2 zł, 10% kwoty na wdrażanie LSR.

Przyjęto, że średnia kwota pomocy (do refundacji), na poszczególne typy operacji wyniesie:

1. Na różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej: 50 000 zł
2. Na tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw: 75 000 zł

3. Na odnowę i rozwój wsi:
4. Na realizację małych projektów:

250 000 zł
15 000 zł.

Wymienione wyżej średnie kwoty pomocy (do refundacji), na poszczególne typy operacji przyjęto w budżecie LSR.

Rozpatrzono pięć wariantów podziału kwoty przeznaczonej na wdrażanie LSR na różne typy operacji, poszukując wariantu zrównoważonego, który najlepiej odpowiadałby potrzebom LGD oraz spełniał wymogi PROW. W każdym wariantcie oszacowano liczbę operacji ogółem oraz średnią liczbę operacji rocznie, w okresie 2009-2014 (sześciu lat).

Tabela 8. Kwoty zgłaszane do LSR na dofinansowanie realizacji projektów – warianty

	Różnicowanie		Mikro przedsiębiorstwa		Odnowa i rozwój wsi		Małe projekty	
	Kwota pomocy (udział w %)*	Liczba operacji (rocznie)	Kwota pomocy (udział w %)	Liczba operacji (rocznie)	Kwota pomocy (udział w %)	Liczba operacji (rocznie)	Kwota pomocy (udział w %)	Liczba operacji (rocznie)
Wariant 1	341 643,2 (10%)	6,83 (1,1)	341 643,2 (10%)	4,56 (0,8)	1366572,8 (40%)	5,47 (0,91)	1366572,8 (40%)	91,1 (15)
Wariant 2	341 643,2 (10%)	6,83 (1,1)	341 643,2 (10%)	4,56 (0,8)	1708216,0 (50%)	6,83 (1,1)	1024929,6 (30%)	68,3 (11)
Wariant 3	341 643,2 (10%)	6,83 (1,1)	341 643,2 (10%)	4,56 (0,8)	2391502,4 (70%)	9,57 (1,5)	341 64,2 (10%)	22,78 (3,8)
Wariant 4	341 643,2 (10%)	6,83 (1,1)	341 643,2 (10%)	4,56 (0,8)	2049859,2 (60%)	8,20 (1,4)	683 286,4 (20%)	45,55 (7,6)
Wariant 5	683 286,40 (20%)	13,66 (2,2)	1024929,6 (30%)	13,67 (2,2)	854108 (25%)	3,42 (0,57)	854108 (25%)	56,94 (9,5)

* Procentowy udział w ogólnej kwocie przeznaczonej na wdrażanie LSR.

W wariantcie 1 przeznaczono dużą kwotę na realizację małych projektów, tak, aby średnio, w okresie 2009-2014, każde sołectwo mogło realizować jeden mały projekt. Niestety, liczba operacji w pozostałych działaniach jest bardzo mała, średnio 1 operacja rocznie. Taki podział kwoty nie może zostać przyjęty, w szczególności wobec około 50 zgłoszonych do realizacji (przez członków LGD) projektów w działaniu Odnowa i rozwój wsi.

W wariantcie 2 zwiększono kwotę na realizację projektów w działaniu Odnowa i rozwój wsi – przeznaczono na ten cel 50% całej kwoty na wdrażanie LSR. Odpowiednio zmniejszono kwotę i średnią liczbę operacji w działaniu Małe projekty (do 11 rocznie). W działaniu Odnowa i rozwój wsi można będzie realizować jedną operację rocznie a jednego roku - dwie operacje.

W wariantcie 3 kwotę na realizację projektów w działaniu Odnowa i rozwój wsi zwiększono do 70% ogólnej kwoty na wdrażanie LSR. Kwoty w pozostałych działaniach pozostawiono na minimalnym dopuszczalnym poziomie 10%. Liczba operacji na realizację małych projektów jest zbyt niska. Tylko co 5 sołectwo mogłoby realizować w okresie 2009-2014 jeden mały projekt. Ponadto, wszystkie trzy gminy LGD mogłyby realizować niecałe cztery operacje rocznie.

W wariantcie 4, tzw. zrównoważonym, najlepiej odpowiadającym potrzebom określonym na podstawie zgłoszonych kart projektów, kwotę na realizację LSR podzielono na działania w taki sposób, aby liczba operacji w działaniach dotyczących wsparcia przedsiębiorczości (*różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej i wspieranie Mikro przedsiębiorstw*) była zbliżona do liczby operacji w działaniu dotyczącym *Odnowy i rozwoju wsi* (taka sama jak w wariantcie 3). Ponadto, w tym wariantcie sumaryczna liczba operacji w działaniach dotyczących *Odnowy i rozwoju wsi* oraz *Małych projektów* jest równa połowie zgłoszonych przez członków LGD projektów do realizacji w tych działaniach.

Realizowanych będzie około 12 operacji dotyczących wsparcia przedsiębiorczości; różnicowania w kierunku działalności pozarolniczej (7) i wspierania mikro przedsiębiorstw(5), oraz ponad 8 operacji w działaniu dotyczącym odnowy i rozwoju wsi. Ponadto, realizowanych będzie ponad 45 operacji dotyczących małych projektów – około 7-8 operacji rocznie.

W wariantcie 5 przyjęto, że kosztem *odnowy i rozwoju wsi* oraz *małych projektów* wspierana jest przedsiębiorczość (*różnicowanie w kierunku działalności pozarolniczej i wspieranie mikro przedsiębiorstw*). Środki podzielono po połowie na wspieranie przedsiębiorczości oraz na odnowę i rozwój wsi i na małe projekty. Wiadomo było, że wobec ponad 90 projektów zgłoszonych przez członków LGD do realizacji w działaniach odnowy i rozwoju wsi oraz małych projektów ich ograniczanie nie jest wskazane. Niemniej jednak policzono ten wariant, w którym liczba operacji na wspieranie przedsiębiorczości jest ponad dwukrotnie wyższa od liczby zgłoszonych projektów. Liczba operacji w działaniu *małe projekty* jest zadawalająca i nieznacznie przekracza liczbę projektów zgłoszonych przez członków LGD do realizacji w tym działaniu. Jednakże, liczba operacji na odnowę wsi jest zdecydowanie zbyt niska. Możliwa byłaby tylko realizacja jednego projektu na dwa lata w całym okresie programowania. Nie odpowiada to potrzebom LGD „Bądźmy Razem”.

X.2. Budżet Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” na lata 2009-2015

Tabela 9. Budżet Lokalnej Grupy Działania „Bądźmy Razem” na lata 2009-2015 (dla każdego roku realizacji LSR)

Rok	Kategoria kosztu / wydatku	Działania osi 4 Leader											
		4.1/413 Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju					4.21 Wdrażanie projektów współpracy			4.31 Funkcjonowanie lokalnej grupy działania			Razem Os 4
		Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Razem 4.1/413	Przygotowanie projektów współpracy	Realizacja projektów współpracy	Razem 4.21	Funkcjonowanie LGD (koszty bieżące)	Nabywanie umiejętności i aktywizacja	Razem 4.31	
2008-2009	całkowite	100000	100000	400000	85715	685715	0	0	0	120000	55000	185000	184984
	kwalityfikowalne	100000	100000	400000	85715	685715	0	0	0	120000	55000	185000	184984
	do refundacji	50000	50000	300000	60000	460000	0	0	0	120000	55000	185000	184984
2010	całkowite	200000	200000	666667	214286	1280953	2089	20000	22089	100000	65000	155000	154984
	kwalityfikowalne	200000	200000	666667	214286	1280953	2089	20000	22089	100000	65000	155000	154984
	do refundacji	100000	100000	500000	150000	850000	2089	20000	22089	100000	65000	155000	154984
2011	całkowite	150000	150000	666667	214286	1180953	2089	20000	22089	100000	30000	130000	129984
	kwalityfikowalne	150000	150000	666667	214286	1180953	2089	20000	22089	100000	30000	130000	129984
	do refundacji	75000	75000	500000	150000	800000	2089	20000	22089	100000	30000	130000	129984
2012	całkowite	150000	150000	666667	171430	1138097	2089	20000	22089	100000	20000	120000	119984
	kwalityfikowalne	150000	150000	666667	171430	1138097	2089	20000	22089	100000	20000	120000	119984
	do refundacji	75000	75000	500000	120000	770000	2089	20000	22089	100000	20000	120000	119984
2013	całkowite	84000	84000	332576	171430	672006	2089	20000	22089	90000	15274	105274	105258
	kwalityfikowalne	84000	84000	332576	171430	672006	2089	20000	22089	90000	15274	105274	105258
	do refundacji	42000	42000	249432	120000	453432	2089	20000	22089	90000	15274	105274	105258
2014	całkowite	0	0	0	118572	118572				90000	10000	100000	99984
	kwalityfikowalne	0	0	0	118572	118572				90000	10000	100000	99984
	do refundacji	0	0	0	83000	83000				90000	10000	100000	99984
2015	całkowite									53834	5000	58834	58818
	kwalityfikowalne									53834	5000	58834	58818
	do refundacji									53834	5000	58834	58818
2008-2015	całkowite	684000	684000	2732577	975719	5076296	8356	80000	88356	653834	200274	854108	6018760
	kwalityfikowalne	684000	684000	2732577	975719	5076296	8356	80000	88356	653834	200274	854108	6018760
	do refundacji	342000	342000	2049432	683000	3416432	8356	80000	88356	653834	200274	854108	4358896

Tabela 10. Przedsięwzięcia LSR oraz liczba projektów zaplanowanych do realizacji

	Przedsięwzięcie \Działanie PROW	Różnicowanie w kier. działalności nierolniczej	Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	Odnowa i rozwój wsi	Małe projekty	Projekty współpracy	Liczba projektów
1.	Tworzymy pozarolnicze źródła dochodu i wspieramy zróżnicowanie działalności gospodarczej	1	2		2		5
2.	Wspieramy rozwój turystyki, agroturystyki i sportu; dbamy o atrakcyjność rekreacyjną i turystyczną wsi	2	1	2	5		10
3.	Wykorzystujemy zasoby i tradycje lokalne oraz technologie informacyjne do rozwoju przedsiębiorczości	2	1	1	5		9
4.	Chronimy i dbamy o przyrodę i krajobraz				5		5
5.	Chronimy zabudowę wsi i rewitalizujemy obiekty tradycyjne, zabytkowe i sakralne			2	4		6
6.	Zachowujemy tradycje lokalne i tożsamość społeczności lokalnych				5		5
7.	Promocja obszaru LGD				3		3
8.	Wdrażanie projektów współpracy LGD z podmiotami zewnętrznymi					4	4
9.	Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej: organizacji imprez, festynów, konkursów i szkoleń, z udziałem osób niepełnosprawnych	1		1	7		9
10.	Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi			1	5		6
11.	Wspieramy przedsiębiorczość oraz efektywne metody zarządzania	1	1		3		5
12.	Poprawiamy konkurencyjność gmin obszaru LGD „Bądźmy Razem”			1	2		3
	Liczba projektów	7	5	8	46	4	70
	Średni koszt projektu [tyś zł.]	50	75	250	15	22	

XI. OPIS PROCESU PRZYGOTOWANIA I KONSULTOWANIA LSR

W celu przygotowania LSR odbyły się spotkania informujące w każdej gminie, trzy spotkania szkoleniowo-warsztatowe z udziałem przedstawicieli wszystkich gmin nt. budowania LSR oraz spotkania robocze w trzech gminach, w mniejszych grupach tematycznych.

Zebrano też Karty projektów, które stanowiły rodzaj ankiety nt. celów LSR i potencjalnych projektów, jak również specyfikę obszaru LGD.

Podczas Zebrania Założycielskiego LGD w dniu 18 czerwca 2008 r. wybrano osoby odpowiedzialne za przygotowanie LSR:

1. Urszula Kalinowska - Gmina Łochów
2. Bożena Pogorzelska - Gmina Korytnica
3. Paweł Stelmach - Gmina Stoczek

Osoby te reprezentowały wszystkie gminy i ich zadaniem była pomoc w organizacji spotkań informacyjnych i szkoleniowo-warsztatowych, a także wyjaśnianie zainteresowanym partnerom z obszaru swojej gminy idei i zasad programu Leader oraz pomoc przy wypełnianiu Kart Projektów.

Spotkania informacyjne odbyły się w każdej gminie.

Spotkania szkoleniowo-warsztatowe z udziałem przedstawicieli partnerów z trzech gmin odbyły się w dniach:

- 12 września 2009 r. w Domu Kultury w Łochowie,
- 26 września 2009 r. w Urzędzie Miejskim w Łochowie
- 18 listopada 2009 r. w Urzędzie Miejskim w Łochowie,
- 27 grudnia 2009 r. w Urzędzie Miejskim w Łochowie.

Do Zarządu LGD złożono 127 Kart Projektów. Karty te stanowiły podstawę do określenia przedsięwzięć służących realizacji poszczególnych celów szczegółowych. W określaniu przedsięwzięć pomocne były wyniki ankiet dotyczące potrzeb obszaru LGD. Najważniejsze i najpilniejsze potrzeby podano w rozdziale III.2.

Badanie ankietowe odbyło się podczas pierwszych dwu zebrań warsztatowych zespołu do spraw Strategii LGD, z udziałem Burmistrza Łochowa i wójtów dwóch gmin. Określono potrzeby obszaru LGD, cele LSR, a także atuty, słabości oraz szanse i zagrożenia dla obszaru trzech gmin LGD. W czasie trzeciego spotkania dyskutowano na temat przedsięwzięć i operacji. Przedstawiono je w rozdziale III.1.

Wyniki prac ankietowych przedstawiono na drugim posiedzeniu warsztatowym Zespołu i przeprowadzono ich szczegółową dyskusję. Dyskusję prowadzili Prezes Zarządu LGD Ryszard Gajewski, oraz Przewodniczący Rady LGD Paweł Stelmach.

Na zdjęciach poniżej przedstawiono prace Zespołu ds. LSR w czasie dwu spotkań warsztatowych.

XII. OPIS PROCESU WDRAŻANIA I AKTUALIZACJI LSR

LSR będzie wdrażana głównie poprzez projekty realizowane przez partnerów – Beneficjentów Osi 3 i Osi 4 PROW. Podstawowe warunki wsparcia finansowego tych projektów określa Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

XII.1. Informowanie o LSR

Jednym z warunków sprawnego procesu wdrażania LSR będzie odpowiednia akcja informacyjno-promocyjna wśród potencjalnych Beneficjentów.

Do promocji LSR oraz informowania mieszkańców, instytucji, organizacji i przedsiębiorstw działających na obszarze LGD o możliwościach przedstawiania projektów dla realizacji LSR, wykorzystane zostaną następujące środki oraz nośniki informacji i promocji:

- Ulotki
- Plakaty
- Informacje w gablotach Urzędów Gmin
- Gazety lokalne - Łącznik Mazowiecki, Gazeta Węgrowska, Gazeta Łochowska, Kurier Wyszowski, inne
- Strona internetowa LGD oraz strony internetowe powiatu i Urzędów Gmin z terenu LGD
- Radio i telewizja lokalne i regionalne - Radio dla Ciebie, TVP3
- Gazety codzienne o zasięgu regionalnym – Gazeta Wyborcza (wkładka stołeczna)

Informacja w telewizji, radiu i gazetach regionalnych będzie się ukazywała w przygotowanych artykułach dzięki współpracy z dziennikarzami telewizji, radia i gazety. Okazją do tzw. przygotowania „newsów” będą spotkania Zarządu i Rady LGD oraz decyzje o zakwalifikowaniu LSR do realizacji.

Informacja zostanie skierowana do ogółu mieszkańców, instytucji publicznych – urzędów gmin, szkół, domów i ośrodków kultury, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, szczególnie do tych, którzy swoją działalnością mogą przyczynić się do osiągnięcia celów LSR – przedsiębiorstw i organizacji branży turystycznej oraz instytucji zajmujących się promocją przedsiębiorczości, kultury i sportu oraz organizacją czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

W każdej gminie odbywać się będą spotkania informacyjne.

Na podstawie rozpoznanych potrzeb organizowane będą szkolenia nt. przygotowania wniosków do poszczególnych działań i pisanie projektów.

Realizacja zadań informacyjno-promocyjnych zostanie przeprowadzana zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1159/2000 z dnia 30 maja 2000 roku w sprawie prowadzenia przez Państwa Członkowskie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących pomocy udzielanej z funduszy strukturalnych (Dz. Urz. WE L 130 z 30.05.2000).

XII.2 Aktualizacja LSR

Strategia będzie aktualizowana co roku przed złożeniem kolejnego wniosku o finansowanie LSR na rok następny tj. do końca września danego roku.

W celu aktualizacji zbierane będą Karty projektów, podobnie jak miało to miejsce przy opracowaniu LSR, co pozwoli na rozpoznanie aktualnych, w danym momencie, potrzeb różnych Beneficjentów z terenu LGD w zakresie realizacji projektów.

Po zebraniu Kart projektów odbywać się będą spotkania ogólne i w ramach zespołów roboczych w celu określenia rodzajów projektów i budżetu na kolejny rok.

W trakcie spotkań analizowane będą wyniki ewaluacji wewnętrznej i na jej podstawie weryfikowane będą zarówno przedsięwzięcia, jak i cele szczegółowe LSR.

Zaktualizowana LSR przyjmowana będzie przez Walne Zebranie Członków LGD.

XIII. ZASADY I SPOSÓB DOKONYWANIA OCENY (EWALUACJI) WŁASNEJ

Ewaluacja przeprowadzana będzie każdego roku. Jej wyniki będą miały wpływ zarówno na aktualizację strategii, jak i pracę LGD.

Celem ewaluacji jest przede wszystkim:

- weryfikacja wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć,
- weryfikacja liczby i zakresu przedsięwzięć,
- weryfikacja liczby i zakresu celów szczegółowych.

Ponadto, wyniki ewaluacji będą miały wpływ na kształt partnerstwa, jego strukturę, liczbę i strukturę członków, skład władz, liczbę pracowników biura i zakres ich obowiązków.

Każdorazowo decyzją Walnego Zebrania Członków powoływany będzie zespół ewaluacyjny, inny w składzie niż Komisja Rewizyjna, od której oczekuje się wypełnienia standardowych obowiązków organu nadzorczego stowarzyszenia.

Zadaniem Zespołu ewaluacyjnego będzie:

- ocena wartości wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla każdego przedsięwzięcia,
- weryfikacja analizy SWOT,
- analiza aktualności celów strategicznych w relacji do analizy SWOT
- analiza zasadności liczby przedsięwzięć i ich zakresów oraz wskaźników
- zebranie uwag od członków Zarządu i pracowników LGD nt. funkcjonowania LGD, szczególnie w czasie naboru wniosków oraz uwag zgłaszanych przez Beneficjentów,
- zebranie uwag od członków LGD nt. funkcjonowania partnerstwa.

Zespół ewaluacyjny będzie upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to zasadne i uzasadnione, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na ten cel w ramach Działania 4.31.

Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje na Walnym Zebraniu Członków. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji, podejmują uchwałę w sprawie ich wykorzystania do aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, usprawnienia pracy Biura LGD oraz funkcjonowania całego partnerstwa.

XIV. OKREŚLENIE POWIĄZAŃ LSR Z INNYMI DOKUMENTAMI PLANISTYCZNYMI ZWIĄZANYMI Z OBSZAREM OBJĘTYM LSR

XIV.1. Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

Określenie powiązań LSR z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z obszarem objętym LSR

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)

Dokument „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)” opracowany został w maju 2006 r. Jest aktualizacją Strategii opracowanej i przyjętej do realizacji przez samorząd województwa w 2001 r.

Za nadrzędny cel rozwoju Mazowsza przyjmuje się *wzrost konkurencyjności gospodarki i równoważenie rozwoju społeczno-gospodarczego w regionie jako podstawę poprawy jakości życia mieszkańców.*

Realizacja celu nadrzędnego będzie możliwa poprzez następujące trzy cele strategiczne:

1. Budowa społeczeństwa informacyjnego i poprawa jakości życia mieszkańców województwa
2. Zwiększanie konkurencyjności regionu w układzie międzynarodowym
3. Poprawa spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu w warunkach zrównoważonego rozwoju

Osiągnięcie celów strategicznych rozwoju Mazowsza, będzie możliwe poprzez realizację pięciu celów pośrednich, wyznaczających jednocześnie kierunki działań w poszczególnych obszarach:

1. Rozwój kapitału społecznego.
2. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.
3. Stymulowanie rozwoju funkcji metropolitalnych Warszawy.
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych
5. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.

Realizacja LSR przyczyni się głównie do realizacji celów 4 i 5 strategii województwa, ale j także do innych celów. Poniżej, w tabeli pokazano zbieżne kierunki działań dla poszczególnych celów z celami LSR.

Cele szczegółowe LSR	Cele szczegółowe strategii województwa
<p>2. <i>Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi</i></p> <p>3. <i>Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości</i></p> <p>8. <i>Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”</i></p>	<p>Cel pośredni 1 : - Rozwój społeczeństwa informacyjnego i teleinformatyzacji - Wzrost zatrudnienia w regionie i przeciwdziałanie bezrobociu</p> <p>Cel pośredni 4: - Budowa i rozwój infrastruktury społecznej (dalsze kształtowanie zaplecza instytucjonalnego i bazy materialnej dla rozwoju kultury i turystyki oraz sportu i kultury fizycznej)</p>
<p>7. <i>Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych</i></p> <p>6. <i>Promocja obszaru LGD i wdrażanie projektów współpracy</i></p>	<p>Cel pośredni 5: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego oraz kształtowanie wizerunku regionu.</p>

XIV.2. Strategia Rozwoju Powiatu Węgrowskiego do roku 2015

W Strategii powiatu zawarto 8 celów strategicznych, które będą realizowane do 2015 roku. Poszczególnym celom strategicznym przypisano podobną wagę.

Cele strategiczne powiatu:

1. Powiat Węgrowski przyjazny środowisku.
2. Wsparcie procesów rozwoju terenów wiejskich oraz modernizacja rolnictwa.
3. Stworzenie warunków zapobiegających migracji ludności poprzez organizowanie miejsc pracy i rozwój gospodarki.
4. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz wspomaganie rozwoju kultury, sportu, turystyki i rekreacji.
5. Poprawa stanu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i pomocy społecznej.
6. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej służącej mieszkańcom powiatu i wzmacniającej jego konkurencyjność wśród innych powiatów.
7. Prawidłowy rozwój zasobów ludzkich poprzez umiejętne kształcenie i wychowanie dzieci i młodzieży.
8. Podniesienie poziomu pracy administracji powiatowej.

Cele strategiczne osiągnane będą poprzez cele szczegółowe. Niektóre z tych celów są zbieżne z celami LGD.

Cele szczegółowe LGD	Cele szczegółowe strategii powiatu
<p>Poprawa jakości życia i wzrost dobrobytu mieszkańców: Wspieranie różnicowania działalności gospodarczej i tworzenia pozarolniczych źródeł dochodu. Wzrost atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi, wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki. Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p>Cel 3 - Wspieranie przedsiębiorczości i gospodarki lokalnej, poprzez promocję biznesu lokalnego, małej i średniej przedsiębiorczości oraz rozwój infrastruktury wspierania przedsiębiorczości. Tworzenie warunków dla przyciągania kapitału inwestycyjnego, poprzez promocję terenów przeznaczonych pod inwestycje, wspieranie działań zmierzających do poszukiwania oferentów krajowych i zagranicznych deklarujących współpracę z lokalną przedsiębiorczością. Zapoczątkowanie działań zmierzających do utworzenia powiatowego inkubatora przedsiębiorczości. Tworzenie płaszczyzn integracji i współpracy z głównymi przedsiębiorcami na rynku lokalnym, europejskimi regionami i miastami partnerskimi. Kreowanie partnerstwa publiczno – prywatnego na rzecz rozwoju powiatu. Wspieranie przedsięwzięć ukierunkowanych na innowacyjność produkcji usług i metod zarządzania w tym osiągnięcie europejskich norm, standardów, certyfikatów jakości. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, poprzez zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców, dostosowywanie kształcenia do potrzeb rynku pracy i usług, udzielanie bezrobotnym pożyczek i dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz organizowanie szkoleń i przekwalifikowań osób bezrobotnych.</p> <p>Cel 6 - Dostosowanie sprawności układu komunikacyjnego na terenie powiatu do potrzeb użytkowników dróg. Wspieranie inwestycji w drogi krajowe, wojewódzkie i gminne na terenie powiatu. Współpraca z innymi podmiotami w budowie, modernizacji i remontach infrastruktury technicznej (gazowej, energetycznej, telekomunikacyjnej, ciepłowniczej, sanitarnej).</p>

<p>Odnowa wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego: Ochrona krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów tradycyjnych, zabytkowych i sakralnych. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych.</p>	<p>Cel 1 - Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska, poprzez uporządkowanie gospodarki odpadami, ochronę powierzchni ziemi, poprawę jakości wód, ograniczenie uciążliwości hałasu wzdłuż głównych dróg i szlaków kolejowych oraz zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego. Zwiększenie lesistości i ochrona lasów, poprzez racjonalizację gospodarki leśnej. Podnoszenie wiedzy ekologicznej, poprzez kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju. Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej, poprzez wykorzystanie energii odnawialnej, zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności produkcji oraz wdrażanie programów rolno-środowiskowych. Zachowanie walorów krajobrazowych, poprzez zapewnienie skutecznej ochrony w istniejących formach ochrony oraz przestrzeganie obowiązujących przepisów na tych obszarach w procesach inwestycyjnych.</p> <p>Cel 4 - Podniesienie standardów wyposażenia ośrodków kultury. Wspieranie inicjatyw i współdziałanie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi na rzecz ochrony zabytków. Wzrost dostępności obiektów kulturowych i turystycznych, w tym rozwój szlaków i ścieżek turystyczno – rowerowych. Wzrost atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej powiatu jako dźwigni rozwoju. Tworzenie i ulepszanie produktu turystycznego. Rozwój i modernizacja bazy noclegowej, gastronomicznej czy biwakowej dla obsługi turystyki pobytowej w powiecie. Rozwój turystyki kwalifikowanej w oparciu o rzekę Liwiec, Bug czy zbiornik wodny Zalew. Tworzenie warunków dla alternatywnych form turystyki, tj. turystyka historyczna, kulturalna, ekumeniczna. Wspieranie rozwoju agroturystyki. Organizowanie imprez kulturowych, sportowych, rozrywkowych charakterystycznych dla powiatu. Współuczestniczenie w organizowaniu z innymi podmiotami lokalnych, regionalnych i międzynarodowych imprez kulturalnych promujących powiat. Promocja atutów kulturowych, turystycznych i gospodarczych związanych z powiatem. Tworzenie systemu zachęt i preferencji dla mecenasów kultury.</p>
<p>Aktywizacja społeczności lokalnych i wzmocnienie kapitału społecznego: Promocja obszaru i wdrażanie projektów współpracy. Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz integracji z osobami niepełnosprawnymi. Wspieranie efektywnych metod zarządzania. Poprawa konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”.</p>	<p>Cel 5 - Podjęcie profilaktyki zmierzającej do zmniejszenia występowania zjawisk patologicznych wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Wspieranie i podejmowanie działań prowadzących do likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym i dotkniętym trudną sytuacją życiową możliwość równoprawnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.</p> <p>Cel 7 - Stworzenie wizerunku „Szkoły bezpiecznej i przyjaznej”, która opiera się na współpracy samorządów, pedagogów, uczniów, rodziców i społeczności lokalnej. Podjęcie działań zmierzających do zmniejszenia zjawisk patologii i agresji wśród dzieci i młodzieży. Dostosowanie kierunków edukacji młodzieży dla potrzeb lokalnego rynku pracy. Podejmowanie działań w celu rozwoju bazy szkolnej oraz modernizacja i rozbudowa istniejącej. Podejmowanie działań wspomagających rozwój dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi i z grup ryzyka. Podejmowanie działań w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez kadre oświatową. Rozwój kształcenia ustawicznego dorosłych.</p>

XV. PLANOWANE DZIAŁANIA, PRZEDSIĘWZIĘCIA LUB OPERACJE REALIZOWANE PRZEZ LGD W RAMACH INNYCH PROGRAMÓW WDRAŻANYCH NA OBSZARZE OBJĘTYM LSR

Obecnie LGD nie prowadzi żadnych działań w ramach innych programów niż PROW.

W przyszłości planuje się ubieganie o inne środki pochodzące z Unii Europejskiej np. z Programu Operacyjnego „Kapitał Ludzki” oraz z Funduszu Organizacji Pozarządowych w ramach Europejskiego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

W przypadku realizacji projektów z innych programów niż Oś 4 PROW – Leader przewiduje się następujące działania, mające na celu zabezpieczenie przed nakładaniem się pomocy ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej:

- a) wskazanie obowiązków i zadań wykonywanych przez pracowników LGD na rzecz poszczególnych programów
- b) określenie czasu pracy przeznaczonego na wykonywanie tych obowiązków i zadań,
- c) prowadzenie odrębnych rachunków bankowych dla każdego z tych programów
- d) wyznaczenie osoby bezpośrednio odpowiedzialnej za realizację operacji z zakresu Działań 4.21 i 4.31 PROW – „Wdrażanie projektów współpracy” i „Funkcjonowanie lokalnej grupy działania, nabywanie umiejętności i aktywizacja”.

XVI. PRZEWIDYWANY WPŁYW REALIZACJI LSR NA ROZWÓJ REGIONU I OBSZARÓW WIEJSKICH

Wpływ realizacji LSR na rozwój regionu zależny będzie od skali środków przeznaczonych na poszczególne cele i działania, zarówno przy realizacji LSR, jak i strategii województwa mazowieckiego. Poziom środków możliwych do pozyskania w ramach Programu Leader+, który będzie głównym źródłem finansowania realizacji LSR, pozostaje w bardzo małej proporcji w stosunku do innych środków, które będą przeznaczone na realizację podobnych celów i działań w ramach strategii województwa mazowieckiego. Obszar LGD „Bądźmy Razem” stanowi oraz liczba mieszkańców zamieszkałych na tym obszarze nieznacznie przekracza 1,0 % zarówno powierzchni województwa mazowieckiego jak i ludności województwa.

LGD „Bądźmy Razem” znajduje się na obszarze powiatu węgrowskiego zajmując 42,6 % powierzchni powiatu oraz obejmując 43,2 % ludności tego powiatu. Należy oczekiwać, że wpływ LSR na rozwój powiatu węgrowskiego będzie większy niż na rozwój województwa mazowieckiego.

W największym stopniu realizacja LSR przyczyni się do rozwoju gmin na obszarze których działań będzie LGD „Bądźmy Razem”. Jednakże, środki jakie zostaną pozyskane przez LGD w ramach Programu Leader nie będą duże w stosunku do innych środków, którymi dysponują samorządy lokalne i inni partnerzy na rozwój gminy i powiatu.

Niemniej należy się spodziewać, że znaczenie realizacji LSR na rozwój powiatu i gmin będzie największe w przypadku takich celów LSR jak:

- Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi
- Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości
- Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi oraz rewitalizacja obiektów zabytkowych i sakralnych
- Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie i integracja osób niepełnosprawnych
- Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych

W szczególności spodziewane są następujące najważniejsze, mające na wpływ rozwoju regionu (znacząco głównie na obszarze powiatu i gmin), rezultaty:

- liczba nowych, odnowionych i lepiej wyposażonych obiektów kultury wyniesie 12
- liczba nowych, odnowionych i lepiej wyposażonych obiektów sportowo-rekreacyjnych wyniesie 7

- liczba nowych odcinków tras turystycznych wyniesie 15
- liczba oddanych do użytkowania parków, placów zieleni i terenów wokół stawów i cieków wodnych 12
- liczba zagospodarowanych zbiorników wodnych wyniesie 4
- liczba nowych i lepiej wyposażonych gospodarstw agroturystycznych wyniesie 10
- liczba nowych i odnowionych obiektów zabytkowych oraz utworzonych miejsc pamięci wyniesie 12.

Działalność LGD, szczególnie jego rola inspiracyjna i pomocowa dla partnerów LGD w kwestii pozyskiwania środków, także z innych źródeł niż Program Leader+, może doprowadzić do znaczących rezultatów, jakie obserwowane są nie tylko w krajach zachodnich, ale także w Polsce, w takich miejscach jak Dolina Strugu czy rejon Bałtowa (Partnerstwo Krzemieny Krąg, Park Jurajski).

XVII. INFORMACJA O DOŁĄCZANYCH ZAŁĄCZNIKACH

XVII. 1. Kwalifikacje i doświadczenie osób wchodzących w skład organu decyzyjnego

Lp.	Nazwisko i imię/imiona członka organu decyzyjnego LGD	Wiedza i doświadczenie	Dokumenty potwierdzające wiedzę i doświadczenie	Język roboczy UE i dokument potwierdzający jego znajomość	Oświadczenie o co najmniej 3-letnim zameldowaniu na pobyt stały na obszarze LSR	Nazwa reprezentowanej gminy	Sektor, którego przedstawicielem jest członek organu decyzyjnego LGD	Dokument potwierdzający przedstawicielstwo danego sektora
1	Adamczyk Dariusz	-	-	-	Złożono	Korytnica	Publiczny	Powołanie na stanowisko dyrektora Szkoły Podstawowej w Pniewniku
2	Dzięcioł Marian	Burmistrz Łochowa pełniący funkcję od roku 1992 Gmina zrealizowała 17 projektów z dofinansowaniem funduszy strukturalnych w latach 2003-2006 SAPARD, ZPORR, SPO-ROL	Zaświadczenie o wyborze Burmistrza Łochowa. -Wykaz inwestycji zrealizowanych przez Gminę Łochów z dofinansowaniem z funduszy strukturalnych UE	-----	złożono	Łochów	publiczny	Uchwała nr XXIV/167/2008 Rady Miejskiej w Łochowie z dnia 2 lipca 2008 r.
3	Jaczevska Jadwiga	-	-	-	Złożono	Korytnica	Spoleczny	Oświadczenie o zameldowaniu
4	Kalinowska Urszula	-Absolwent Politechniki Warszawskiej, Wydział Inżynierii Lądowej, dyplom z wyróżnieniem i wynikiem celującym -pracownik Urzędu Miejskiego w Łochowie od 1993 roku- referat inwestycji. Od 2004 roku kierownik zespołu ds. inwestycji i funduszy strukturalnych - osoba odpowiedzialna za pozyskanie dofinansowania na realizację inwestycji ze źródeł zewnętrznych, w szczególności z funduszy strukturalnych. W ramach obowiązków służbowych odpowiedzialna za przeprowadzenie i rozliczenie projektów. Przeprowadzone i rozliczone 17 projektów	- umowa o pracę, zakres obowiązków, wykaz umów zrealizowanych przez Gminę Łochów, kopie certyfikatów i zaświadczeń, -Wykaz inwestycji zrealizowanych przez Gminę Łochów z dofinansowaniem z funduszy strukturalnych UE	Język angielski poziom podstawowy – zaświadczenie o ukończeniu kursu	złożono	Łochów	Sektor społeczny	Oświadczenie o zamieszkanianiu

		<p>z dofinansowaniem z funduszy strukturalnych w latach 2003-2006 (SAPARD, ZPORR, SPO-ROL)</p> <p>- uczestnik wielu kursów i szkoleń kwalifikacyjnych.</p> <p>Ważniejsze z nich:</p> <p>* program szkoleniowy MSWiA w zakresie „Nowoczesnego Zarządzania w Administracji Publicznej”</p> <p>*16 dniowe szkolenie dla pracowników administracji publicznej w zakresie:</p> <p>przygotowania i zarządzania projektami, opracowania studium wykonalności, opracowania oceny oddziaływania na środowisko, procedur zamówień publicznych</p> <p>- podnoszenie kwalifikacji pracowników jednostek samorządu terytorialnego gwarantem prawnego i prawidłowego wykorzystania środków unijnych</p> <p>- warunki kontraktowe FIDIC</p> <p>- przygotowanie do udziału w programie LEADER w ramach osi 4 PROW 2007-2013</p> <p>- procedury kontroli finansowej w jednostce sektora finansów publicznych w praktyce</p> <p>- zasady pozyskiwania przez gminy środków finansowych z programów Unii Europejskiej</p>						
5	Kłusek Zbigniew	<p>- Członek Mazowieckiej Izby Rolniczej</p> <p>- były radny</p> <p>- wykształcenie średnie rolnicze</p>	-	-	Złożono	Stoczek	Spoleczny	Uchwała nr V/2008 ZOSP w Stoczku z dnia 29.06.2008
6	Komudziński Stanisław	Wójt Gminy Korytnica	-	-	Złożono	Korytnica	Publiczny	Uchwała Rady Korytnica
7	Ławnik Kazimierz	-	-	-	-	Stoczek	Spoleczny	KRS
8	Marczak Robert	-	-	-	Złożono	Łochów	Gospodarczy	Wypis z ewidencji działalności gospodarczej
9	Mech Beata Anna	<p>- Certyfikat ze szkolenia „Metody przygotowania studium wykonalności dla projektów generujących dochód w programie operacyjnym infrastruktura i środowisko wraz z metodami i technikami weryfikacji analiz finansowych projektu”</p> <p>- Certyfikat Nowoczesnego</p>	Certyfikaty	Język angielski (Certyfikat FCE)	złożono	Łochów	Spoleczny	Oświadczenie o zamieszkanu

		Zarządzania w Administracji Publicznej						
10	Miciukiewicz Miroslaw	-	-	-	złożono	Łochów	Gospodarcz y	Wypis z ewidencji działalności gospodarczej
11	Nojszewski Józef	-	-	-	Złożono	Korytnica	społeczny	Oświadczenie o zameldowaniu
12	Postek Michał	-	-	-	Złożono	Łochów	Spoleczny	KRS
13	Skórka Andrzej	-Radny Rady Gminy -Prezes honorowy Gminnego Klubu Sportowego Błękitni Stoczek - wykształcenie średnie rolnicze	-	-	Złożono	Stoczek	Gospodarcz y	Wypis z ewidencji działalności gospodarczej
14	Słowik Marek	-	-	-	Złożono	Korytnica	Spoleczny	Oświadczenie o zameldowaniu
15	Stelmach Paweł	-Oficer Państwowej Straży pożarnej -Wykształcenie wyższe pożarnicze	-	-	Złożono	Stoczek	Spoleczny	Oświadczenie o zameldowaniu
16	Strąk Cecylia	Lekarz medycyny, specjalizacja pediatra, anestezjolog. - wykształcenie wyższe medyczne	-	-	Złożono	Stoczek	Gospodarcz y	Wypis z ewidencji działalności gospodarczej
17	Strąk Ryszard	-	-	-	Złożono	Korytnica	Spoleczny	Oświadczenie
18	Wójcik Mieczysław	Wójt Gminy Stoczek. Ubieganie się o środki finansowe z programów SAPARD, PAOW, ZPORR, SPO oraz z EFS - wykształcenie wyższe adm. Szkolenia z zakresu pozyskiwania środków finansowych z programów przedakcesyjnych i poakcesyjnych na zadania inwestycyjne tzw. programy twarde	Umowy na dofinansowani e ze źródeł zewnętrznych dla Gminy Łochów	-	Złożono	Stoczek	Publiczny	Uchwała Rady Gminy Stoczek

XVII. 2. Doświadczenie LGD i członków LGD albo jej partnerów w realizacji operacji

Doświadczenie LGD „Bądźmy Razem” w realizacji projektów.

Lp	Nazwa członka/partnera	Nazwa realizowanego projektu	Czas realiz acji proje ktu	Miejsce realizacji projektu	Koszt realizacji projektu [tyś PLN]	Źródła finansowania / program
1	Gmina Łochów Al. Pokoju 75 , 07- 130 Łochów	BUDOWA KANALIZACJI SANITARNEJ Z PODŁĄCZENIAMI W OSTRÓWKU I ŁOPIANCE	2003	Wieś Ostrówek i Łomianka, Gmina Łochów	1 353,93	Program SAPARD, WFOŚiGW w Warszawie, budżet gminy
2		BUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ WRAZ Z PRZYŁĄCZAMI WE WSI BARCHÓW I KALISKA	2003	Wieś Barchów i Kaliska, Gmina Łochów	1 639,66	Program SAPARD, WFOŚiGW w Warszawie, budżet gminy
3		MODERNIZACJA DROGI GMINNEJ NR 3662007 ŁOCHÓW - JASIORÓWKA	2003	Jasiorówka, Gmina Łochów	537.34	Program SAPARD, budżet gminy
4		BUDOWA KANALIZACJI SANITARNEJ	2004	Miasto Łochów	3 864,71	Program SAPARD,

		Z PODŁĄCZENIAMI W ŁOCHOWIE ETAP III, zadanie 1, 2, 3				WFOŚiGW w Warszawie, budżet gminy
5		BUDOWA ULICY LEŚNEJ W ŁOCHOWIE NA ODCINKU OD AL. POKOJU DO UL. NOWOWIEJSKIEJ	2004	Miasto Łochów	947,32	Program SAPARD, budżet gminy
6		MODERNIZACJA DROGI GMINNEJ NR 3662022 ŁAZY – SZUMIN W GM. ŁOCHÓW	2004	Łazy, Gmina Łochów	769,74	Program SAPARD, budżet gminy
7		BUDOWA SZALETU PUBLICZNEGO W ŁOCHOWIE	2004	Miasto Łochów	130,12	Program SAPARD, budżet gminy
8		BUDOWA ULICY X-LECIA ŁOCHOWA W MIEŚCIE ŁOCHOWIE	2005	Miasto Łochów	1 208,8	ZPORR, budżet państwa, budżet gminy
9		PRZEBUDOWA ULICY PRZEMYSŁOWEJ W MIEŚCIE ŁOCHOWIE	2005	Miasto Łochów	1 594,1	ZPORR, budżet państwa, budżet gminy
10		BUDOWA ULICY ŻYTNIEJ W MIEŚCIE ŁOCHOWIE	2005-2006	Miasto Łochów	1 372,9	ZPORR, budżet państwa, budżet gminy
11		MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WE WSI JASIORÓWKA	2006	Wieś Jasiorówka, Gmina Łochów	562,5	SPO-ROL, budżet gminy
12		MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WE WSI GWIZDAŁY	2006	Wieś Gwizdały, Gmina Łochów	426,4	SPO-ROL, budżet gminy
13		MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WE WSI KALISKACH	2006	Wieś Kaliska, Gmina Łochów	324,0	SPO-ROL, budżet gminy
14		MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WE WSI OGRODNIKI	2006	Wieś Ogrodniki, Gmina Łochów	542,4	SPO-ROL, budżet gminy
15		MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WE WSI OSTRÓWEK	2006	Wieś Ostrówek, Gmina Łochów	500,4	SPO-ROL, budżet gminy
16	Gmina Stoczek Ul. Kosowska 5 07-104 Stoczek	PRZEBUDOWA SUW W STOCZKU- BUDOWA BUDYNKU STACJI WODOWCIĄGOWEJ I ELEMENTÓW UZBROJENIA STACJI, BUDOWA 2 ZBIORNIKÓW WYRÓWNAWCZYCH, BUDOWA ODSTOJNIKA I KANALIZACJI WÓD POPŁUCZNYCH	2004	Miasto Stoczek	961,19	Program SAPARD, budżet gminy
17		BUDOWA SIECI WODOCIĄGOWEJ Z PRZYŁĄCZAMI DLA	2003	Wieś Kazimierzów, Kałużyn,	1 302,07	Program SAPARD, budżet gminy

		MIEJSCOWOŚCI KAZIMIERZÓW, KAŁĘCZYN, MIEDNIK, KOZOŁUPY Z POMPOWNIĄ KONTENROWĄ W M. KAZIMIERZÓW		Miednik, Kozołupy, Gmina Stoczek		
18		PREBUDOWA DROGI GMINNEJ GRYGRÓW-KALATY	2003	Grygrów-Kalaty Gmina Stoczek	794,00	Program SAPARD, budżet gminy
19		PRZEBUDOWA DROGI GMINNEJ MAJDAN-BŁOTKI	2004	Majdan – Błotki, Gmina Stoczek	885,10	Program SAPARD, budżet gminy
20		REMONT SZKOŁY, ŚWIETLICY ORAZ DWÓCH KLAS „O” W SZKOLE PODSTAWOWEJ W STOCZKU	2004	Miasto Stoczek	80,57	PAOW
21		WYPOSAŻENIE ŚWIETLIY ORAZ SWÓCH KLAS „O” W SZKOLE PODSTAWOWEJ W STOCZKU		Miasto Stoczek	19,15	PAOW
22		PRZEBUDOWA DROGI GMINNEJ WE WSI BRZÓZKA	2005	Wieś Brzózka, Gmina Stoczek	1 005,76	ZPORR, budżet państwa, budżet gminy
23		BUDOWA OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW I KANALIZACJI-STOCZEK, GAJÓWKA WSCHODNIA- ETAP I	2005-2007	Stoczek, Gajówka Wschodnia	7 507,75	ZPORR, budżet państwa, budżet gminy
24		REMONT-MODERNIZACJA, ROZBUDOWA ŚWIETLICY WIEJKIEJ I WYPOSAŻENIE BUDYNKU W M. MROZOWA WOLA	2005-2006	Mrozowa Wola, Gmina Stoczek	354,77	SPO-ROL, budżet gminy
25		REMONT-MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ (2 BUDYNKÓW) W M. HUTA GRUSZCZYNO ORAZ ICH WYPOSAŻENIE	2005-2006	Huta Gruszczyno, Gmina Stoczek	417,41	SPO-ROL, budżet gminy
26		REMONT-MODERNIZACJA ŚWIETLICY WIEJSKIEJ WRAZ Z WYPOSAŻENIEM BUDYNKU W MIEJSCOWOŚCI TOPÓR	2005-2006	Topór, Gmina Stoczek	261,84	SPO-ROL, budżet gminy
27		MODERNIZACJA I WYPOSAŻENIE OBIEKTU PEŁNIACEGO FUNKCJE SPORTOWE, RKREACYJNE I KULTURALNE W M. STOCZEK	2006-2007	Miasto Stoczek	250,00	SPO-ROL, budżet gminy
28	Gmina Korytnica Ul. Małkowskiego 20 07-120 Korytnica	ROZWÓJ I POPRAWA INFRASTRUKTURY OBSZARÓW WIEJSKICH	2003	Gmina Korytnica	267,30	Program SAPARD, budżet gminy
29		ZRÓWNOWAŻONY ROZWOJ OBSZARÓW WIEJSKICH	2006	Gmina Korytnica	22,64	SPO-ROL, budżet gminy

XVII. 3. Załączniki nr 1 i 2 do Regulaminu Rady LGD dotyczące zgodności operacji z LSR oraz Karty oceny operacji.

Załącznik nr 1 do regulaminu rady LGD „Bądźmy Razem”.

KARTA OCENY ZGODNOŚCI OPERACJI Z LSR

Wniosek nr: ..... złożony przez

.....
Nazwa operacji:

.....
Działanie PROW:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Odnowa i rozwój wsi
- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty

1. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych LSR?:

- celu 1: Poprawa jakości życia i wzrost dobrobytu mieszkańców
 tak   Nie
- celu 2. Odnowa wsi i zachowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego
 tak   Nie
- celu 3. Aktywizacja społeczności lokalnej i wzmocnienie kapitału społecznego
 tak   Nie

2. Czy realizacja operacji przyczyni się do osiągnięcia celów szczegółowych LSR?

- celu 1.1: Wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej i tworzenie pozarolniczych źródeł dochodu

tak   Nie

- celu 1.2. Wspieranie rozwoju turystyki i agroturystyki oraz wzrostu atrakcyjności rekreacyjnej i turystycznej wsi.

tak   Nie

- celu 1.3. Wykorzystanie zasobów i tradycji lokalnych do rozwoju przedsiębiorczości

tak   Nie

- celu 2.1: Ochrona i odnowa krajobrazu i zabudowy wsi wraz z rewitalizacją obiektów zabytkowych i sakralnych

Tak   Nie

- celu 2.2. Zachowanie tradycji lokalnych i tożsamości społeczności lokalnych

Tak   Nie

- celu 3.1. Promocja obszaru LGD „Bądźmy Razem”

tak   Nie

- celu 3.2: Wspieranie i promowanie aktywności lokalnej oraz przeciwdziałanie bezrobociu. Wspieranie integracji osób niepełnosprawnych.

Tak Nie

- celu 3.3. Wspieranie przedsiębiorczości oraz efektywnych metod zarządzania. Tworzenie nowych miejsc pracy. Poprawa Konkurencyjności gmin leżących na obszarze LGD „Bądźmy Razem”

Tak Nie

3. Czy operacja jest zgodna z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR?

– przedsięwzięciem 1:

.....

.....
 tak Nie

– przedsięwzięciem 2:

.....

.....
 tak Nie

– przedsięwzięciem 3:

.....

.....
 tak Nie

– przedsięwzięciem 4:

.....

.....
 tak Nie

Uzasadnienie zgodności operacji z przedsięwzięciami planowanymi w ramach LSR (w uzasadnieniu należy m.in. wykazać, że ocenianą operację można uznać za operację rekomendowaną w ramach LSR):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
Głosuję za uznaniem/nie uznaniem* operacji za zgodną z LSR*
(*niepotrzebne skreślić)

Data i podpis

Instrukcja wypełnienia karty

W odniesieniu do każdego celu i przedsięwzięcia wyszczególnionego w punktach 1,2 i 3 należy wybrać i zaznaczyć odpowiedź „tak” lub odpowiedź ”nie” przez postawienie znaku X w odpowiednim polu. Operację można uznać za zgodną z LSR, gdy z odpowiedzi udzielonych na pytania zawarte w punktach 1,2 i 3 wynika, że jej realizacja przyczynia się do osiągnięcia co najmniej jednego celu ogólnego LSR, co najmniej

jednego celu szczegółowego LSR oraz że jest ona zgodna z co najmniej jednym przedsięwzięciem planowanym w ramach LSR.

Załącznik 2.

KARTA OCENY OPERACJI WEDŁUG LOKALNYCH KRYTERIÓW

Wniosek nr: ..... złożony przez

.....
Nazwa operacji:

.....
Działanie PROW:

- Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej
- Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw
- Odnowa i rozwój wsi
- Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana Ocena
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej Tworzenie i rozwój mikro przedsiębiorstw	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: mniej niż 50 tys. zł. – 10 pkt. od 50 tys. zł. do 90 tys. zł. – 5 pkt. powyżej 90 tys. zł. – 3 pkt.	
	Realizacja operacji spowoduje utworzenie, w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne: 3 i więcej miejsc pracy – 15 pkt. 2 miejsc pracy – 10 pkt. 1 miejsce pracy – 5 pkt.	
	Operacja ma innowacyjny charakter – 0-10 pkt.	
	Operacja jest komplementarna w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR – 0 lub 10 pkt.	
	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów z dofinansowaniem w UE – 0 lub 10 pkt.	
	Operacja stanowi „dobry wzór” do naśladowania – 0-5 pkt.	
	Działalność, której dotyczy operacja, jest oparta o wykorzystanie lokalnych zasobów albo lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego lub przyrodniczego – 0 lub 10 pkt.	
	SUMA PUNKTÓW	
	..... data	..... czytelny podpis członka Rady

Działanie PROW	Lokalne kryteria oceny operacji	Przyznana ocena	
Odnowa i rozwój wsi Wdrożenie LSR – małe projekty	Wnioskodawca ma doświadczenie w realizacji projektów w ramach programów z obszaru terenów wiejskich – 0 lub 10 pkt.		
	Korzyści lub oddziaływanie operacji dotyczy: Powyżej 200 mieszkańców – 10 pkt. od 100 do 200 mieszkańców – 5 pkt. Poniżej 100 mieszkańców – 3 pkt.		
	Odnowa i rozwój wsi	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: mniej niż 200 tys. zł. – 10 pkt. od 200 tys. zł. do 400 tys. zł. – 5 pkt. powyżej 400 tys. zł. – 3 pkt.	
	Małe projekty	Wnioskowana kwota pomocy wynosi: mniej niż 15 tys. zł. – 10 pkt. od 15 tys. zł. Do 20 tys. zł. – 5 pkt. Powyżej 20 tys. zł. – 3 pkt.	
	Operacja jest komplementarna w stosunku do innych operacji/projektów zrealizowanych na obszarze wdrażania LSR – 0 lub 10 pkt.		
	Realizacja operacji przyczyni się do pobudzania aktywności ludzi młodych i wzmocnienia ich więzi z miejscem zamieszkania – 0 lub 10 pkt.		
	Operacja ma wpływ na promocję obszaru oddziaływania – 0 lub 5 pkt.		
	Operacja będzie realizowana przez wnioskodawcę z udziałem: 2 i więcej innych podmiotów – 10 pkt. 1 inny podmiot – 5 pkt. Bez udziału innych podmiotów – 0 pkt.		
	SUMA PUNKTÓW		
	..... <i>data</i>	..... <i>czytelny podpis członka Rady</i>	